

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

CİLAVUZ KÖY ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ALPEREN GÖRKEM SANCAR

DANIŞMAN
DOÇ. DR. FAHRİ KILIÇ

BOLU, AĞUSTOS 2021

KABUL VE ONAY SAYFASI

Alperen Görkem SANCAR tarafından hazırlanan “**CİLAVUZ KÖY ENSTİTÜSÜ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir. 10/08/2021

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

..

Üye

Üye

Lisansüstü Eğitim Enstitüsünün Onayı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin //2021 tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % olarak tespit edilmiştir.

.....

Alperen Görkem SANCAR

1944-1945

Cilavuz Köy Enstitüsü Mezunu Dedem Maksüt Diktaş'a...

ÖZET

**CİLAVUZ KÖY ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ALPEREN GÖRKEM SANCAR
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZ DANIŞMANI DOÇ.DR. FAHRİ KILIÇ
BOLU, AĞUSTOS-2021
XI+94 SAYFA**

Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim alanındaki en önemli girişimlerinden birisi olan Köy Enstitüleri'nin, kuruldukları zaman dilimi ve görev edindiği hedefler bakımından Türk eğitim sistemi içinde önemli bir konumda bulunmaktadır. Fakat bu eğitim girişiminin on dört sene gibi eğitim tarihi açısından kısa ömürlü sayılabilecek bir zamanda son verilmesine karşın etkilerinin bugün dahi devam ediyor olması dikkat çekicidir.

Bu çalışmada kurulan Köy Enstitülerinden birisi olan Kars-Cilavuz Köy Enstitüsü incelenmiştir. Bu tez çalışması beş bölüm üzerine kurulmuş olup, Birinci bölümde araştırmanın amacı, yöntemi, önemi, problem durumu, sınırlılıkları ve tanımları belirtilmiştir. İkinci bölümde Cumhuriyetin ilk yıllarındaki Türkiye'deki genel eğitim ve okul durumu hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde Köy Enstitülerinin deneme safhası sayılabilecek Eğitimci Okulları ve bu okulların yasal süreci hakkında bilgi verilerek Köy Enstitüleri projesine giden yol incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise Köy enstitülerinin kuruluş ve işleyişi, öğretim programı, ders içerikleri hakkında bilgi verilerek bu okullardaki günlük yaşam ve faaliyetler okula, yönlendirilen olumsuz eleştiriler ve Köy Enstitüsü projesinin sona erdirilmesi hakkında bilgi verilmiştir. Beşinci bölümde ise Kars-Cilavuz Köy Enstitüsünün Susuz ilçesinin fiziki şartları, Cilavuz Köy Enstitüsü'nün kuruluş süreci, okulun yaptığı faaliyetler ve Köy Enstitülerinin kapatılışının ardından okulun günümüz kadar olan değişimi hakkında bilgi verilmiştir.

Altıncı bölümde ise sonuç ve öneriler yer almaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Eğitim Tarihi, Cumhuriyet Dönemi, Eğitimci Kursu, Köy Enstitüsü, Cilavuz Köy Enstitüsü.

ABSTRACT

CİLAVUZ VILLAGE INSTITUTE

MASTER'S THESIS

ALPEREN GÖRKEM SANCAR

DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION

DEPARTMENT OF SOCIAL STUDIES EDUCATION

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. DR. FAHRİ KILIÇ

BOLU, AUGUST-2021,

XI+94 PAGES

Village Institutes, which is one of the most important initiatives of the Republic of Turkey in education, occupy an important role in the Turkish education system in terms of the time period they were established and the missions they had. However, despite the fact that this education initiative was terminated in fourteen years, which can be considered as short-lived in terms of education history, it is remarkable that its effects continue even today. In this study, Kars-Cilavuz Village Institute, one of the Village Institutes established in Anatolia, is examined. This thesis consists of six chapters. In the first chapter, the purpose, the method, the importance, the limitations and definitions of the study are identified. In the second chapter, a brief information about the general education system and the situation of schooling in Turkey, in the first years of the young Republic is given. In the third chapter, by giving information about the Educator Schools, which can be considered as the trial phase of the Village Institutes, and the legal process of these schools, Village Institutes project is examined. In the fourth chapter, information is given about the establishment of the Village Institutes, the curriculum, the course contents, and the daily life and activities in these schools, the negative criticisms directed at the school and the termination of the Village Institute project. In the fifth chapter, information is given about the physical conditions of the Susuz district of Kars-Cilavuz Village Institute, the establishment process of the Cilavuz Village Institute, the activities of the school and the change of the school until today ,after the closure of the Village Institutes. The sixth chapter contains conclusions and recommendations.

KEY WORDS: Village Institutes, Cilavuz Village Institute, Instructor Courses, Republic, Education

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TEŞEKKÜR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Yöntemi.....	3
1.2 Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Problem Durumu ve Problem Cümlesi	3
1.3.1. Problem cümlesi ve Alt problemler	4
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5 Tanımlar	4
2. CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DEKİ GENEL EĞİTİM VE OKUL DURUMU	5
2.2 Köy Muallim Mekteplerinin Açılması	7
3. EĞİTMEN KURSLARI	8
3.1 Köy Eğitmeni Projesinin İlk Safhaları	8
3.1.1 Çifteler Eğitmen Kursu'nun Açılması	9
4. KÖY ENSTİTÜLERİ	12
4.1 Eğitmen Kurslarının Köy Enstitülerine Dönüşüm Süreci İlgili Yasalar	12
4.3 Köy Enstitülerinin Açılış Tarihleri ve Adları ve İlk Müdürleri	18
4.3.1 Köy Enstitülerinin Ders İçeriği.....	19
4.3.1.1 Kültür Dersleri	19
4.3.1.2 Ziraat Dersleri	21
4.3.1.3 Teknik Dersleri	22
4.4 Öğretim Programındaki Derslerin İçerikleri ve İşleniş	25
4.4.1 Kültür Dersleri	25
4.4.1.1 Türkçe	26
4.4.1.2 Tarih	26
4.4.1.3 Coğrafya.....	27
4.4.1.4 Yurttaşlık Bilgisi	27
4.4.1.5 Matematik	27
4.4.1.6 Fizik-Kimya	27
4.4.1.7 Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi.....	28
4.4.1.8 Yabancı Dil	28
4.4.1.9 El Yazısı	28
4.4.1.10 Resim-İş	28
4.4.1.11 Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar	29
4.4.1.12 Müzik	29

4.4.1.13 Askerlik	29
4.4.1.14 Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı	30
4.4.1.15 Zirai İşletme Ekonomisi ve Kooperatifçilik Bilgisi	30
4.4.1.16 Öğretmenlik Bilgisi	30
4.4.2 Ziraat Dersleri	31
4.4.2.1 Tarla Ziraati	31
4.4.2.2 Meyve ve Sebze Ziraati	32
4.4.2.3 Sanayi Bitkileri	32
4.4.2.4 Zootečni	32
4.4.2.5 Kumes Hayvanları	32
4.4.2.6 Arıcılık ve İpekbocekçiliği	32
4.4.2.7 Balıkçılık ve Su Mahsulleri	32
4.4.3 Teknik Dersler ve Çalışmalar	33
4.4.3.1 Demircilik	33
4.4.3.2 Dülgerlik	33
4.4.3.3 Yapıcılık	33
4.4.3.4 Biçki-Dikiş	34
4.4.3.5 Örgü ve Dokuma	34
4.5 Köy Enstitülerinin Faaliyetleri	34
4.6 Köy Enstitülerinin Kapatılışı	35
4.6.1 Köy Enstitülerine Karşı Yönlendirilen Olumsuz Eleştiriler	36
4.6.2 Köy Enstitüleri'nin Dönüşümü ve Kapanma Süreci	37
5. CİLAVUZ EĞİTMEN KURSU VE KÖY ENSTİTÜSÜ	39
5.1 Cumhuriyet İlk Dönemlerinde Kars'ta Eğitimin Genel Durumu	39
5.2 Cilavuz Eğitim Kursumun Kurulması	39
5.3 Cilavuz Eğitim Kursumda Günlük İşleyiş	42
5.4 Cilavuz Köy Enstitüsü	43
5.4.1 Cilavuz Köy Enstitüsünün Kurulduğu Bölge, Okulun Binaları ve Bölgenin Fiziki Şartları	43
5.4.2. Cilavuz Köy Enstitüsünde Tarım ve Hayvancılık	45
5.4.3 Cilavuz Köy Enstitüsü'nde Hidroelektrik Santrali İnşası	47
5.4.4 Cilavuz Köy Enstitüsü Öğrencilerinin Başka Enstitülerinin Kuruluşlarındaki Rollerini	48
5.4.5 Cilavuz Köy Enstitüsünde Kanal İnşası	49
5.4.6 Cilavuz Köy Enstitüsünün Kapatılması ve Kapatılıştan Günümüze Kadar Okulun Durumu	49
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	51
KAYNAKÇA	55
EKLER	59

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1 Eğitim Kurslarının açılış tarihlerine göre sıralı tablosu	14
Tablo 3.2 Köy Enstitüleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte yeni açılan Köy Enstitülerinde kurulan Eğitim Kursları	15
Tablo 4.1 Enstitülerin açılış tarihlerine göre sıralı tablosu	23
Tablo 4.2 1943 öğretim programına göre kültür derslerinin beş senelik zaman içerisinde dağılımı	24
Tablo 4.3 1943 öğretim programında sınıflar bazında ziraat derslerinin dağılımı	26
Tablo 4.4 1943 yılı öğretim programında kız ve erkek öğrencilerin aldığı ortak teknik dersler	28
Tablo 4.5 1943 öğretim programına göre erkek öğrencilerin iki, üç, dört ve beşinci sınıfta okuyacakları teknik dersler	29
Tablo 4.6 1943 öğretim programına göre kız öğrencilerin iki, üç, dört ve beşinci sınıfta okuyacakları teknik dersler.....	30
Tablo 5.1 Cilavuz Eğitim Kursu'nun kurulduğu yıldaki kadrosu.....	50
Tablo 5.2 Cilavuz Köy Enstitüsünde ilk olarak göreve başlayan öğretmenler, çalışanlar ve görevleri.....	52
Tablo 5.3 1939 yılından 1941 yılına kadar okul etrafında inşa edilen binaların yapılış yılları ve bu inşaatlar için harcanan para miktarları.....	54

KISALTMALAR DİZİNİ

CHF: Cumhuriyet Halk Fırkası

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

NATO: North Atlantic Treaty Organisation (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

İHTA: İsmail Hakkı Tonguç Arşivi

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimimin başından itibaren bana desteğini hiç esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Fahri KILIÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yol göstericiliği ve bana olan inancı olmasaydı belki de bu tez çalışması olmazdı.

Bu zorlu süreçte her sıkıntılı anımda yokluklarını bir an olsun hissetmediğim sevgili aileme teşekkürü borç bilirim. Babam Ramazan SANCAR başta olmak üzere annem Göksel SANCAR'a ve abim Emre Göktuğ SANCAR'a gerek Yüksek Lisans eğitimim gerek tez çalışmam dönemimde bana göstermiş oldukları alaka için minnettarım.

Tez çalışmamda Susuz İlçesini ziyaret ettiğim sırada bana göstermiş olduğu ilgi ve misafirperverlik için Susuz Belediye Başkanı Oğuz YANTEMUR'a teşekkür ederim.

Bu çalışma sırasında bana inancını yitirmeyen çalışmalarım sırasında desteğini yol arkadaşlığını esirgemeyen değerli kardeşim Tolga ÇAKIR'a çok teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin gerileme süreci her alanda kendini gösterdiği gibi eğitim alanında da kendini göstermiştir. Bu durum Islahatlarla düzeltilmeye çalışılsa da başarılı bir sonuç elde edilememiştir. Islahatların başarıya ulaşamamasındaki sebepler şu şekilde sıralanabilir: Yapılan ıslahatlar kişilere bağlı kalmış, Islahatlar yapılırken halkın büyük bir kesimine ulaşılammış, Savaş alanında alınan üst üste yenilgiler yapılan ıslahatların genellikle ordu üzerinde yapılmasına sebep olmuş ve toplumda bir karşılık bulamamıştır. Geri kalma süreci sadece ordu sisteminde değil aynı zamanda eğitim sisteminde de kendini göstermiş Osmanlı Devleti'nin çağdaşı olan devletler pozitif bilim alanlarında ilerleme kaydederken Osmanlı Devleti bu değişime ayak uyduramamış ve çağın gereklerinin gerisinde kalmıştır. Bu yüzden dünya düzenindeki değişimler ve koşulların değişmeye başlaması ile eğitim açısında da birtakım değişim gerekliliğine sebep olmuştur. Bu doğrultuda Tanzimat döneminin başlamasıyla beraber klasik eğitim anlayışı olarak kabul edilen din temelli eğitimin, yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Başka bir ifade ile o dönem talebelerin Kur'an okuması ve Arapçayı olabildiğince okuyor ve yazıyor olabilmesinin yetersiz olduğunun, devlete eğitim eliyle donanımlı bireylerin yetiştirilmesi ihtiyacının ortaya çıktığı bir zaman dilimidir.

Cumhuriyet'in ilan edilmesine değin eğitim sistemimiz, öğretmen yetiştirme yöntemleri ve ilköğretim, birçok değişim, gelişim ve ıslahat görmüştür. Bu ıslahatların sonucunda bu yeni kurumlarda, eğitim-öğretim programları üzerinde denemeler yapılmış öğretmen yetiştiren kurumlar açılmıştır. Cumhuriyet'e kadar ıslahatlar dönemlerinde yeni kurulan kurumlar ve eski kurumlar arasında olan çatışma ortamında birçok modern eğitim fikirleri ortaya konulmuş ve bu fikirlerin bazıları denenmiş ama beklenen başarı elde edilememiştir. İstenilen başarının elde edilememesinin en önemli sebebi, Osmanlı Devleti'nin sürekli içinde bulunduğu savaş hali ve karmaşa bu durumun ortaya çıkardığı zorluklardır. Milli Mücadelenin başarıyla sonuçlanmasından sonra yeni kurulan Türkiye Cumhuriyetini bir mücadele daha beklemektedir. Cumhuriyet döneminde önceki dönemlerde yapılan yenilikler, ortaya konan yeni düşünceler, önceki dönemlerde uygulamaya konulan yeni ilkokul tipleri ve öğretmen yetiştiren okullardan elde edilen tecrübeler kullanılmıştır ve bu doğrultuda eğitim sorununun tamamen ortadan kaldırılması amacıyla birtakım adımlar atılmıştır. Atılan adımlar

önceki dönemdeki tecrübelerden faydalanılarak yeni kurulan devletin gereklilikleri ve prensipleri göz önünde bulundurularak atılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda Osmanlı Devletinden her yanı talan edilmiş, yıkıntılar içinde bir ülke ve bu ülkede yaşamakta olan çoğu hastalıktan kırılan, savaşlarda sakat kalmış, fakirlik ve yokluk içinde hayatını devam ettirmeye çalışan on milyon civarında nüfusa sahip bir ülkenin yönetimini almıştı. Bu ülkede yaşamını sürdüren halkın büyük çoğunluğu kırsal bölgelerde çağdışı ziraat ve hayvancılık işleri ile hayatlarını idame ettirmeye çalışmaktadı.

Nüfusunun büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşayan Türkiye Cumhuriyeti'nin öncelikli hedefi eğitim eli ile modern dünyanın gerisinde kalmış köy ve köylüyü muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak olmuştur.

Bu doğrultuda köyün ve köylünün eğitim ihtiyacının giderilmesi amacıyla ilk önce Köy Öğretmen Okulları kurulmuştur. Bu okullardan sonra okullara askerliğini onbaşı ve çavuş olarak yapanların kendi köylerinde öğretmen olarak görev yapmaları için açılan Eğitim Kurslarının açılması takip etmiştir. Bu kursların gösterdiği başarı sonucunda bu projenin kapsamı genişletilerek Köy Enstitüleri projesi ortaya çıkmıştır.

Köy Enstitüleri yepyeni bir düşünce olarak önceki dönemlerin birikimi ve dönemin gereksinimlerini gidermek amacıyla: kırsal kesimde yaşayan insanların okuryazar olması, köylere gönderilen öğretmenlerin köyünde kalması ve köylüye örnek olarak tarım eğitim ile bir sanat eğitimi vermesi; bu amaç uğrunda bütün köylerin ülkenin ekonomisine yapacağı katkıyı en üst düzey çıkarması ve bunun sonucunda bütün ülkeyi ve toplumu kapsayan kalkınmanın hayata geçirilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır.

Köy enstitüleri ilk olarak 12 yerde faaliyete başlamıştır. Faaliyet gösterdikleri 1940-1954 seneleri arasında açık kalmıştır. 1940 yılından 1954 yılına kadar sayıları 21'e ulaşmıştır. Bu okullardan 16 bin civarında köy çocuğu öğretmen ve sağlık memuru olarak mezun olmuştur.

Bu çalışmada Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonraki dönem köy için öğretmen yetiştirme, bu alanda köyün ana hedef seçilme sebepleri, yapılanlar ele alınmıştır.

Dolayısıyla Köy Enstitüleri'nin tarihi ve fikri boyutu verilmiş olacaktır. Bu fikri boyutun verilecek olması Köy Eğitimcileri ve Köy Enstitüleri projelerinin

anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Daha sonra ise çalışmanın ana konusu olan Cilavuz Köy Enstitüsü; ayrıntılı bir şekilde ele alınıp, incelenecektir.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda eğitim sorunu ülkenin başlıca problemlerinden biridir. Osmanlı Devleti'nin mirası üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti öncelikli olarak eğitim meseli üzerine giderek toplu bir kalkınmanın eğitimle olabileceği düşüncesi ile hareket ederek Köy Eğitim Kursları ve Köy Enstitülerini açmışlardır. O dönemde ülkenin büyük çoğunluğu kırsal kesimlerde yaşamakta olup tarımla uğraşmaktadır. Tarım eski usullerle yapılarak tarımdan elde edilen verim düşüktür. Kırsal kesimde okuma-yazma oranı da düşüktür. Araştırmamız bu doğrultuda toplumsal kalkınmanın tabandan başlatılarak ülkenin tümüne yayılması amacıyla kurulan Köy Enstitülerini ele alarak bu bağlamda Susuz (Cilavuz) Köy Enstitüsü'nü incelemiştir. Araştırmamız literatür taraması yaparak nitel araştırma yöntemlerinden olan "Doküman İncelemesi" modelini kullanmıştır.

1.2 Araştırmanın Önemi

1940 yılında kurulan Cilavuz Köy Enstitüsü'ne dair bu güne kadar yapılan araştırmalar sınırlı kalmıştır. Bütün Köy Enstitüleri gibi Cilavuz Eğitim Kursu ve Cilavuz Köy Enstitüsü'nün de tarihsel belgeler doğrultusunda varlığının ortaya konmasında büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın bölgede kurulan Enstitü'nün tarihi gelişimini ve değişimini anlatması bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Problem Durumu ve Problem Cümlesi

Eğitim tarihimiz için kısa ömürlü sayılabilecek olan Köy Enstitüleri'nin yankıları bugün bile hissedilmektedir. 14 yıl gibi kısa bir zaman dilimi içinde binlerce öğretmen ve sağlık memuru mezun etmiş bu okulların tarihinin incelenmesi ve bu doğrultuda bir çalışma yapılmasına sebep olmuştur. Cilavuz Köy Enstitüsü de bu okullardan biridir. Bölgenin sert iklim koşullarına rağmen 14 sene boyunca sadece kendi okullarını değil aynı zamanda diğer enstitülerin kuruluşunda rol alarak adanmışlığın sembolü olmuşlardır. Ayrıca okul kendi elektriğini üreterek o dönemde imkânsız gibi görünen büyük bir başarıya imza atmıştır. Bu bağlamda araştırma Cilavuz Köy Enstitüsü'ne odaklanmıştır.

1.3.1. Problem Cümlesi ve Alt problemler

Köy Eğitim Kurşlar ve Köy Enstitülerinin açılma amaçları nelerdir, bu bağlamda Cilavuz Köy Enstitüsü'nün kurulduğu yer ve okuldaki günlük işleyiş nasıldır?

1. Eğitim Kurşları ve Köy Enstitüleri'nin yasal dayanakları nelerdir?
2. Eğitim Kurşları ve Köy Enstitüleri nerelerde açılmışlardır?
3. Eğitim Kurşları ve Köy Enstitüleri'nde ders süreleri ve ders içerikleri nelerdir?
4. Bu kurumların kapatılış süreci nasıl olmuştur?
5. Cilavuz Köy Enstitüsü nasıl kurulmuştur?
6. Cilavuz Köy Enstitüsü'nde yapılan faaliyetler nelerdir?

1.4. Sınırlılıklar

Yapılan araştırmada literatür taraması yöntemi kullanılması sebebi konuya dair elde edilen kaynak sayısının az olması Kars'ın Susuz ilçesinde kurulan okulun arşivlerinin tahribata uğraması sonucunda elde edilen dokümanların yeterli olmaması araştırmamızın sınırlılıklarını oluşturur.

1.5 Tanımlar

Öğretmen: "Mesleği bilgi öğretmek olan kimse, hoca, muallim, muallime" (Türk Dil Kurumu, 2021)

Eğitim: "İnsan davranışında yetenek, istidat, karakter ve bilgi bakımından belli gelişmeler sağlamak amacıyla yürütölen etkiler sistemi" (Başaran, 1978, s. 18)

Köy: "Köy iş bölümünün gelişmediği, ekonomisi ziraate dayanan, geniş aile türünün yaygın ve yüz yüze komşuluk ilişkilerinin bulunduğu, bu yönden şehir topluluğundan ayrılan toplulukların hayatını sürdürdüğü yerleşim yerlerine verilen isimdir." (Geray, 1985, s. 17)

Köy Enstitüleri: "Köy öğretmeni ve köye yarayan diğör meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazi bulunan yerlerde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açılan kurumlardır." (3803 Sayılı Köy Enstitüleri Kanunu, 1940).

2. CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DEKİ GENEL EĞİTİM VE OKUL DURUMU

Cumhuriyet 1923 yılında ilan edildiğinde toplam nüfus yaklaşık 13,5 milyondur. 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımının sonucunda 13.648.000 olan toplam nüfusun yalnızca %24,2'si, nüfusu on bini geçen yerleşim bölgelerinde yaşamaktadır. Bu verilere göre Türkiye'de her dört kişiden üçü köyde hayatını sürdürmektedir.

Genel olarak ülke nüfusunun %12-15'ini mecburi öğretim çağındaki çocuk teşkil etmekte olduğuna göre, 1935'de öğretim çağında 1 milyon 800 bin öğrenci vardır. Bunlardan şehir ve kasabalarda 308 bin köylerde 370 bini okutulabilmektedir. Köylerde okuyanların çoğu da 3 sınıflı okullarda okutulmaktadır. Şehir, kasaba ve köylerdeki 1 milyondan fazla çocuk okutulamamaktadır (Gedikoğlu, 1949, s. 10)

1935 yılı nüfus sayımına göre şehir ve kasabalardaki nüfus 3.799.742, köylerde de 12.400.952'dir. 1940'lı yıllarda Türkiye'de yaklaşık 40.000 köy vardır. Türkiye nüfusunun %80'i bu köylerde yaşamaktadır. 35.000 köyde hiç okul yoktur. Olanların çoğu da üç sınıflı okullardır (Aydoğan, 1997, s. 120).

Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılında 10102 ilkokul öğretmeni vardır. Bunların 1081'i kadın 9021'i erkektir. Mesleki öğrenim görmüş olanlar, 378'i kadın 2356'sı erkek toplam 2734'tür. (Türen, 2018, s. 20)

2.1 Cumhuriyet Döneminde Köycülük Fikri

Sanayi devrimini gerçekleştirmemiş yeni kurulmuş cumhuriyetin elindeki en önemli ekonomik kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köylü hem üretici sınıf olarak hem de Cumhuriyet değerlerinin desteğini en çok arkasına almak istediği kesim idi; üstelik bu millet, millileşme yolundaki yeni devletin mutlaka ulaşılması gereken kesimdi. (Örmecioğlu, 2019, s. 732).

O yıllarda nüfusun %80'i köyde yaşamaktadır. Yani yaratılmak istenen yeni cumhuriyet insanının potansiyeli köylüdedir. Mustafa Kemal köylüler için şunu söylemiştir: "Milletimiz çok büyük elemeler, mağlûbiyetler, facialar görmüştür. Bütün olanlardan sonra yine bu topraklarda bulunuyorsa bunun temel sebebi şundandır: "Çünkü Türk çiftçisi bir eliyle kılıcını kullanırken, diğer elindeki sabanla topraktan ayrılmadı. Eğer milletimizin büyük ekseriyeti çiftçi olmasaydı

biz bugün dünya yüzünde bulunmayacaktır". (Atatürk Araştırma Merkezi, 1997, s. 117)

Cumhuriyetin ilanından itibaren yeni duruma alışmakta ve yeniliklerden en az haberdar olan kesim köylü kesimi olmuştur. Bu nedenle Halkevlerinde Köycülük kolları oluşturularak inkılaplardan, köylüler haberdar edilmek istenmiştir. Halkevlerinin amacı ekonomik ve eğitsel faaliyetlerle bir yandan kentteki modernlik köye götürülmeye çalışılırken; öte yandan köy, kültürüyle şehre taşınmaktadır. Köydeki yerel bilgiyi elde olan batılı bilgi birikimleriyle karıştırarak modern Türk kültürünü oluşturmak için uğraşmaktadırlar.

O dönem köy ve köycülük üzerine yayınlanan eserlerde köylünün geri kalmışlık sorunlarına çözüm bulmaya çalışmışlardır.

Örneğin Nusret Kemal, ekonomik kalkınmada köylünün başı çeken görevi sırtlanacağını, köylerin kültürel ve ekonomik yönden örgütlenmesinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Hem şehirlerde hem de köylerdeki okul ve öğretmen kıtlığının altını çizmiştir. Bunun yanı sıra, köylerdeki okulların sayısının az olduğunu; köylüyü yetiştirme işinde ve köylüye sağlanacak olanaklarda esas alınacak yöntemin köyün kendi yapısına uygun seçilmesi gerektiğini de vurgulamıştır. (Kemal, 1933, s. 355-361)

CHF tarafından yayınlanmış olan Halkevleri talimatnamesinde Halkevleri'ne verilen görevler şöyle belirlenmiştir:

Köycüler Şubeleri'nin esas vazifeleri köylerin sağlıklı, uygar, estetik ve gelişmişliğine, köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve dayanışma duygularının güçlendirilmesi için çalışmaktır.

Köycüler Şubesi, civarındaki köyleri elinden geldiğince sık olarak, halkevi tarafından düzenlenen gösterilere (şiir, tiyatro vs.) ve halkevi üyelerini de havanın uygun olduğu koşullarda köylerde düzenlenmesi planlanan kır şenliklerine davet ederek kaynaşmayı sağlar.

Şube, Halkevlerinin dersane ve kurslar şubesiyle elbirliğiyle uygun koşulların sağlandığı yerlerde köylünün okuma öğrenmesini sağlamak, iletişime geçilen köylerde ayda iki kere, yazması olmayan köylülerin mektuplarını yazmak ve Sosyal Yardım Şube'sinin teklifi ile hastalığı olan köylülerin şehirdeki hastanelerde tedavi ve bakımlarının kontrolünü sağlamak gibi görevleri de mevcuttur.

Şube vücudunda sakatlığı bulunan köylülerle, şehit düşmüş köylülerin ailesini ve geride kalan çocuklarını koruma ve bunların kasabada resmi işlerinin takibini yapmak ve bu işleri kolaylaştırma ve sonuçlandırma gibi görevleri vardır.

Köylerde çalışan tüm öğretmenler, köylünün bilinçlenmesi ve mutluluğu için Halkevleri Köycüler Şubesi'nin doğal üyesidirler. (CHF, 1933, s. 31)

2.2 Köy Muallim Mekteplerinin Açılması

Maarif Vekâlet'inin birincil önceliği haline gelmiş olan ilköğretimin yaygınlaştırılarak köylere en hızlı şekilde öğretmen ihtiyacının karşılanması için “en masrafsız” yolunun bulunmasına gerek vardı. Mustafa Kemal Paşa ve İnönü'den aldığı yönlendirmelerle bu konuda azami önem gösteren Maarif Vekili Dr. Reşit Galip bu gerekçeyle bir komisyon kurdurdu. Komisyona göre, köy öğretmenleri yetiştirmek için ülkede önceden belirlenmiş yerler seçilecek ve buralara “mıntika muallim mektepleri” kurulacaktır. Bu okullar şehirlerin dışında kırsal alanlarda kurulacak, yalnız o çevredeki ve köydeki ihtiyaçlara uygun olarak günlük derslerin yarısı teorik diğer yarısı da pratik olmak üzere verilecektir. (Koç, 2013, s. 216).

Reşit Galip bu projenin ortaya çıkmasından kısa bir süre sonra bakanlıktan ayrılmış kısa bir süre sonra da vefat etmiştir. 19 Ekim 1926 tarihli Köy Muallim Mektepleri Talimatnamesinde bu okulların öğretim süresinin 3 yıl olduğu belirtilmiştir. Okulun başlıca kayıt ve kabul şartları şunlardır:

- 1)Türk olmak,
- 2)İlkokuldan mezun olmak,
- 3)Yaşça on altıdan küçük ve yirmisinden büyük olmamak,
- 4)Öğretmenlik yapmaya engel oluşturacak bedeni ve ruhi kusurları bulunmamak (TBMM, 1926, s. 104)

MEB tarafından Kayseri Zincidere ve Denizli'de açılan bu kurumlar için 1926 senesinde bir talimatname, 1927 senesinde de bir müfredat programı yayınlamıştır. Bu okullar beklentiye karşılamayınca Kayseri Zincidere'deki 1932'de Denizli'deki okul da 1933 yılında kapatılmıştır. (Dilek, 2016, s. 99)

3. EĞİTMEN KURSLARI

3.1 Köy Eğitmeni Projesinin İlk Safhaları

Köy Enstitüleri sisteminin ilk adımı 1936 yılında başlatılan Köy Eğitmenleri uygulamasıdır. Eğitmen düşüncesi Muhafız Alay Komutan İsmail Hakkı Tekçe tarafından Atatürk'e iletilmiş Mustafa Kemal'de küçük köylere öğretmen bulmada sıkıntı çeken Milli eğitim Bakanı Saffet Arıkan'a öneri olarak orduda askerliğini çavuş olarak yapmış bulunan akıllı, uyanık köy gençleri kısa süreli bir öğretmenlik eğitimi kursuna alınmalıdır. Sonrasında kendi köylerine öğretmen (Eğitmen) olarak atanmalıdır düşüncesini iletmıştır (Türkoğlu, 2000, s. 126-127)

Saffet Arıkan, ilköğretim sorununu tam olarak halletmek için çalışmalara başlayarak o zamanki İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne bir rapor hazırlatmıştır. Bu rapor 1935 yılı sonlarına doğru Saffet Arıkan'a sunulmuştur. Raporda ilköğretimin vaziyeti belirtilmiş köyler gruplara ayrılarak köylerin ve köy çocuklarının durumları belirlenmiş, yapılması gerekli olan işler belirtilmiştir.

Rapora göre: "1933-1934 yılı okullardan alınan en son veriler ışığında zorunlu okuma çağında bulunan çocukların şehir ve kasabalarda ortalama olarak %75'i beş senelik, buna karşılık köylerde %25'i üç senelik okullarda eğitim görebilmektedir. (Ciciloğlu, 1982, s. 41)

Rapor sonucunda deneme niteliği taşıyan bir kurs eğitmen kursu açılması kararına varıldı. Eğitmen kursu için uygun şahıslar bulmak için Kayseri, Yozgat, Çorum ve Eskişehir'in köylerinde bakanlık tarafından bir inceleme yaptırıldı. İncelemenin ardından, Ankara köylerinden erler toplanarak kursa tabi tutuldular. (Kültür Bakanlığı Dergisi, 1937, s. 44)

Eğitmen kursları projesi ile orduda iyi işler yaparak başarılı olan onbaşı veya çavuş olmuş yetenekli ve bu iş için azmi olan okuma yazma bilen köylü gençler kursa başlatılarak kendi köylerinde öğretmenlik yapabilecek düzeye gelmeleri istenmiştir. Eğitmen Kursları ile temelde kıt maddi imkânlar ile hızlı ve etkili eğitimi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bunun sonucunda ise teorik bilgileri içeren derslerin yanı sıra pratiğe dayanan dersler de yer almıştır. Eğitmenler yetiştirildiğinde köye atanırlar ve köyün her türlü ihtiyacını karşılamakla ve köydeki bütün eğitim faaliyetlerini yapmakla görevlidirler.

Eğitmen olacak kişilerin okur-yazar olmasının yanında, eğitmen adaylarında köy hayatını tamamen yaşayarak bilmiş ve köye bağlanmış olması, köyde yapacağı işler dolayısıyla yüzleşeceği sıkıntıların üstesinden gelebilecek durumda olması. Köye sade fakat modern bir yaşam tarzını sokabilmek için durmadan çalışma, köylüye yol gösterebilme, köyün kaderi ile kendi kaderinin ve bunlarla birlikte devletin kaderinin birbirine bağlı olduğunu bilerek çalışabilme gibi niteliklerinin olması gerekiyordu (Tonguç İ. H., 1938, s. 188-189).

Köy eğitmen kurslarını başarıyla sonuçlandıran eğitmenler gittikleri köylere, ya da köylerine yakın çevredeki öteki köylerde eğitmen eksikliği olması durumunda bu köylere, köy eğitmeni vasfıyla dönüyorlardı. Eğitmenler, gittikleri yerlerde ilkokul birinci sınıfta öğrenim görecektir dönemdeki çocukları toplayıp bu öğrencilere 3 yıllık bir eğitim verildikten sonra yeniden başa dönerek, yeni bir grup çocuğa 3 yıl boyunca eğitmenlik yapıyorlardı.

3.1.1 Çifteler Eğitmen Kursu'nun Açılması

1936 yılının yaz aylarında ilk eğitmen adayları Eskişehir ilinin Çifteler ilçesinde bulunan Mahmudiye çiftliğine gelmişlerdir. Eğitmen kursunun Mahmudiye Çiftliği'nde açılmasının sebepleri arasında, Çifteler Çiftliği ahır araç gereçlerinden ve oradaki tarım elemanlarından faydalanmaktır. Mahmudiye Çiftliği'nde tarım; geniş arazi üzerinde modern yöntemlerle yapılmakta olup, çiftliğin meralarında hayvanlar otluyor, tarımla ilgili her iş dalında çeşitli çalışmalar bulunabiliyordu (Tonguç E. , 2009, s. 283).

Eskişehir Çiftelerdeki köy eğitmenleri kursunun yöneticiliğine Ankara ilköğretim müfettişlerinden M. Emin Soysal atanmıştır (Binbaşoğlu, 1993, s. 24).

Köy eğitmen kursu 84 erkek eğitmen adayıyla eğitim dönemine başlanmıştır. Adaylar 8-10 kişilik iş gruplarına bölünmüşler, her grubun liderliğine de öğretmen okulu mezunu, köylerde başarıyla görev yapmış bir öğretmen ve ziraat okulu mezunu, ziraat memuru verilmiştir. Bu gruplar Atilla, Sakarya, Dumlupınar, Teoman, Çaldağı, Kültekin, Erciyes, Tunceli, Arslan, Oğuz isimleri ile adlandırılmıştır. (Antel, 1937, s. 156)

Kursun bir müdürü, eğitim ve öğretim işlerini ilerleten programları örgütlendiren bir eğitim şefi vardır (Kaplan, 2002, s. 30).

Gruplar her gününün sabahında eğitmen kursunun otobüsü ile çayır biçmek, ot balyası yapmak, tarla sürmek, ağaçlarda atıcılık veya koyunculuk dersi işlemek için görev yerlerine dağıtılmaktadır. Uygulamalı dersler; işin gereğine göre yeteri

kadar çalıştıktan sonra tarlada, çayırda, ağılda, makine başında geçilmiştir. Derelerin etrafındaki söğüt ağaçlarının gölgelerinde toplanarak okuma-yazma, hesap, yurt yaşama bilgisi dersleri yapılmaya devam etmiştir. Eğitimci adaylarına 4,5 ay içinde tarım işlerinin tüm örnekleri yaptırılmıştır. Bunun yanında, Ankara İnşaat Usta Okulu'nun usta öğretmen ve öğrencileri tarafından inşaat işlerinin incelikleri de öğretilmiştir. (Ülkü, 1936, s. 266)

1936'da açılan Eskişehir Çifteler Harasında Mahmudiye Çiftliğindeki Eğitimci kursunun ders içeriği; Türkçe, Yurt-Yaşama, Tarih gibi genel bilgi derslerinden, tarla ziraatı, ziraat aletleri, tohum ve yem nebatları, hayvancılık, sebze ve meyvecilik, sütçülük ve süt mamulâtı, arıcılık, tavukçuluk, böcekçilik ve ziraat derslerinden ibarettir. Bu derslerin yanı sıra eğitimci adayları inşaat işlerinde de çalıştırılmakta, köyde ihtiyaç duyulan ve yapılması mümkün olan duvarcılık ve dölgerlik bilgisi ve bunlara ait beceriler verilmiştir. (Gedikoğlu, 1949, s. 137)

Eğitimci adayları üç tip okul binası inşa etmeyi öğreniyordu:

Bir derslikli temelleri taş, duvarları kerpiç, üstü kiremitlerle kaplanmış öğretmen lojmanı olan köy okulu binası.

Üç derslikli temelleri taş, duvarları tuğladan, üstü Eskişehir kiremidile kaplanmış bina. Bu bina sadece gündüz öğrencisi olan ve nüfusları bini bulan köyler için bir okul binası örneğidir.

Üçüncü tip bina, iki dersliklidir. Bodrum katında mutfak, çamaşırhane, yemekhane vardır. Zemin katında iki derslik, çatı arası katında ise yatakhane vardır. Bu bina pansiyonlu öğrencisi olan köy okulu tipidir. (Tonguç İ. H., 1938, s. 266-267)

İlk başlarda bir deneme amacı güderek açılması kararlaştırılan bu Eğitimci Kursları beklenenin üstünde sonuçlar verince, bu çalışmaları düzene koymak ve yasal dayanağa kavuşturmak amacıyla, 1937'de Köy Eğitimci Kanunu çıkarıldı.

3.2 Köy Eğitimci Kanununun Yürürlüğe Girmesi

1936'da açılan, köy eğitimci kurslarının kanunlaşması süreci uzun sürmemiş olup. Türkiye'deki köylerin vaziyetlerini, öğretmenlere olan ihtiyaçlarını, hâlihazırdaki ekonomik yapısı ve durumlarını gösteren, Büyük Millet Meclisine sunulan proje 3238 sayılı 11.06.1937'de "Köy Eğitimci Kanunu" adını almıştır. Bu kanun toplamda sekiz maddeden oluşmaktadır.

Birinci madde; Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, Ziraat işlerinin fennî bir şekilde

yapılması için köylülere rehberlik etmek üzere köy eğitimcileri istihdam edilmesi ve Köy Eğitimcilerinin yapması gereken işleri açıklar.

İkinci madde; Köy eğitimcileri, Maarif ve Ziraat vekillikleri tarafından; ziraat işleri yaptırılmaya elverişli okul veya çiftliklerde açılan kurslarda yetiştirilirler. Eğitimci yetiştirme kurslarının masrafları Maarif ve Ziraat vekillikleri bütçelerinden ödenir. Bu maddede ise Köy Eğitimcilerinin yetiştirilme şekli ve Eğitimcilerin gittikleri kurslardaki masraflarının hangi kurumlar tarafından karşılanacağı belirlenmiştir.

Üçüncü madde; Maarif vekilliğince seçilecek ve mezun sayılarak kurslara vazife görmek üzere gönderilecek ilköğretim müfettişler ile ilkokul öğretmenleri bu kurslarda bulundukları müddetçe müktesep hakları olan maaşlarını ve makam ücretlerini tam olarak alırlar. Bu maddede ise bu kurumlarda görev yapacak kişilerin maddi kazanım ve hakları düzenlenmiştir.

Dördüncü madde; Eğitimci bulunan köylerden lüzumu kadarı birleştirilerek bir bölge teşkil edilir. Her bölgeye gezici bir başöğretmen veya öğretmen tayin olunur ve bunlar köy eğitimci yetiştirme kurslarına iştirak etmiş ilkokul öğretmenlerinden seçilir. Gezici öğretmen veya başöğretmenlerin müktesep hakları olan maaş ve makam ücretleri mensup oldukları hususî idare bütçelerinden ödenir. Bunların gezmeleri için harcırah mukabili olarak bölge merkezi haricinde vazifeten geçirecekleri her gün için 100 kuruşu geçmemek üzere Maarif vekilliğince tayin edilecek miktarda mezkûr Vekillik bütçesinden tediye yapılır. Kurslarda görev alan öğretmenlerin ve müfettişlerin seyahat masraflarının nereden ve nasıl karşılanacağı düzenlenmiştir.

Beşinci madde; Köy eğitimcilerine İcra Vekilleri Heyetince tasdikli kadrolarda tespit edilecek miktar üzerinden ve Maarif vekâleti bütçesine mevzu vilâyetlere yardım tahsisatından alâkadar vilâyetlerce aylık ücret; Ziraat vekâleti bütçesinden de bedava tohum, fidan, damızlık ve ziraat aletleri gibi araçlar verilir. Eğitimci kurslarına gönderilecek ziraat araçlarının hangi kurumun bütçesi ve hangi kurum tarafından gönderileceği belirlenmiştir.

Altıncı madde; Köy eğitimcilerinin kurslara alınmaları, yetiştirilme tarzları, köylerdeki Ödevleri, beşinci maddede yazılı vesaiti icabında köylü lehine nasıl kullanacakları, işlerinin takip ve teftişi Maarif ve Ziraat vekilliklerince müştereken kararlaştırılır. Bu maddede yapılacak işlerin ne şekilde yapılacağı

4. KÖY ENSTİTÜLERİ

4.1 Eğitim Kurslarının Köy Enstitülerine Dönüşüm Süreci İlgili Yasalar

Eğitmen kurslarının Köy Enstitülerine bağlanma işi 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanununun kabulünden önce Köy Öğretmen Okulu'nun faaliyete başlamasıyla sağlanmıştır. Hâlihazırda bu kurumlar bir merdivenin basamakları gibidir. Köy Muallim Mektepleri ile başlayan merdivenin son basamağı Köy Enstitüleri'dir. 1939 yılında çıkarılan 3704 sayılı "Köy Eğitim Kursları ve Köy Öğretmen Okulları'nın İdaresi" adlı yasa ile birlikte bu iki kurum tek çatı altında ve aynı müdürün yönetiminde birleştirilmiştir. Bu yasanın maddeleri aşağıdaki gibidir.

Madde 1- Öğretmen yetiştirilmek üzere Milli Eğitim Bakanlığınca köylerde açılmış ve açılacak öğretmen okullarıyla Milli Eğitim ve Tarım Bakanlıklarınca köy eğitmeni yetiştirilmek maksadı ile 3238 sayılı kanuna göre açılan eğitim kursları ihtiyaçlarına yetecek meblağ Milli Eğitim Bakanlığının isteği üzerine tahsis edilecek. Devlete ait tarla, çiftlik, bağ ve bahçe vesaire gibi arazi Bakanlar Kurulu tarafından kararlaştırılacak esaslara göre belirlenir ve ayrılır.

Madde 2- Köy Öğretmen okulları ile eğitim kurslarının her biri için Milli Eğitim bütçesinden 20.000 liraya kadar geçerli sermaye verilebilir. Bu işler için gerekli vasıtalar da bu sermayeden alınan para ile temin edilir.

Madde 3- Bu öğretmen okulları ile eğitim kurslarının geçerli sermayeden yapacakları alım- satım işleri 2490 sayılı Arttırma, Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerine tabi olmadığı gibi Sayıştay vizesinden de geçmezler. Ancak geçerli sermaye saymanı Sayıştay'a hesap vermekle yükümlüdür. Geçerli sermayenin işletilmesinden elde edilecek kazanç fazlası mal sandığına yatırılır.

Geçici Madde - İlk öğretmen okulları ile eğitim kurslarından Tarım Bakanlığına ait giyim ve yiyecekler ile alakalı bütün eşya ve malzeme ile tarım işlerinde kullanılan hayvan, alet ve her türlü tarım aletleri Milli Eğitim Bakanlığına devir ve mevcut kıymetleriyle geçerli sermayeye ilave edilir. İkinci madde mucibince 1939 senesinde geçerli sermaye hesabına verilecek paralar Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinin 667. faslının birinci maddesinden verilir.

Madde 4- Bu yasa yayım tarihinde yürürlüğe girer

Madde 5- Bu yasanın yürütülmesi ile Bakanlar kurulu yükümlüdür. (TBMM, 1939)

4.2 Köy Enstitüleri Kanunun Yürürlüğe Girmesi

Eğitmen kursları ve köy öğretmen okulları denemesi ve uygulamasının olumlu sonuçları görülünce ilköğretimin ülke geneline yayılması için, köy öğretmen okulları Köy Enstitüsüne çevrilerek nicelikleri arttırıldı. Bunun için Köy Enstitüleri Kanunu çıkarılmıştır. 3803 Sayılı Köy Enstitüleri Yasasının çıkmasından sonra Eskişehir-Çifteler, İzmir Kızılçullu, Kırklareli-Kepirtepe, Kastamonu-Gölköy öğretmen okulları, Köy Enstitüsü adını almıştır. Her enstitü, üç-beş ili sorumluluk alanı içine alarak yurdun her yanını içerecek eşit bir şekilde dağılarak Köy Enstitüsü adıyla yeniden açılmıştır. (Akyüz, 1999, s. 399).

Bu yasanın maddeleri aşağıdaki gibidir:

Madde 1- Köy öğretmeni ve köye faydalı diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere tarım işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde, Milli Eğitim Bakanlığınca Köy Enstitüleri açılır.

Madde 2- Bu enstitülerin 1 numaralı cetvelde gösterilen maaşlı öğretmen ve memurları 3656 sayılı kanunun ikinci maddesine bağlı cetvelin Milli Eğitim Bakanlığı kısmına eklenmiştir.

Madde 3- Enstitülere tam zamanlı köy ilkokullarını bitirmiş sağlıklı ve yetenekli köylü çocuklar seçilerek alınırlar. Enstitülerin eğitim süreleri en az beş yıldır. Öğretmen olamayacağına kanaat getirilen talebenin ayrılacağı mesleklerin tahsil müddetleri Milli Eğitim Bakanlığınca tespit edilir.

Madde 4- Enstitülere kabul edilenler sağlık sebeplerinden başka sebeplerle enstitüden ayrıldıkları veya çıkarıldıkları takdirde okudukları süre boyunca kendileri için yapılan harcamalar, kendilerinden veya kefillerinden alınır.

Madde 5- Bu kurumlarda eğitimlerini bitirerek öğretmen tayin edilenler. Milli Eğitim Bakanlığının göstereceği yerlerde yirmi yıl boyunca görev yapmaya mecburdurlar. Mecburi hizmetlerini tamamlamadan meslekten ayrılanlar Devlet memuriyetlerine ve görevlerine tayin edilemezler. Bu gibi kişilerin kendilerinden veya kefillerinden kurumda geçirdikleri zamana ait masrafın iki misli alınır.

Madde 6- Köy enstitülerinden mezun Öğretmenler, tayin edildikleri köylerin her türlü öğretim ve eğitim işlerini görürler. Tarım işlerinin bilimsel bir şekilde yapılması için kendisinin meydana getireceği örnek tarla, bağ ve bahçe, atölye gibi tesislerle köylülere rehberlik eder ve köylülerin bunlardan

faydalanmalarını sağlarlar. Bu öğretmenlerin disiplin işlerinin ne şekilde görüleceği bir nizamname ile belirlenir.

Madde 7- Köy enstitülerinden mezun olan öğretmenler, ayda(20) lira maaşla Milli Eğitim Bakanlığınca tayin edilirler. Başarıyla hizmet görenlerin ücretleri altıncı ders yılı başında 30 liraya, on beşinci ders yılı başında da 40 liraya çıkarılır. Bu öğretmenlerin kazandıkları maaşlar üç ayda bir peşin olarak yılda dört defada ödenir, öğretmenlerin aylık ücretleri ve görev yerine gitme gerekli yol masrafları Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ödenir.

Madde 8- Köy enstitülerinden mezun olan öğretmenler hasta oldukları takdirde. 788 sayılı kanunun 84. maddesinin A, B ve C fıkralarındaki hükümlere göre, ücretlerini alırlar.

Madde 9- Köy enstitülerinden mezun öğretmenlerin fiili askerlik hizmetleri esnasında kayıtları silinmeyeceği kendilerine 1076 numaralı kanun uyarınca asteğmenlik veya askerî memurluk verilinceye kadar almakta oldukları ücretin üçte ikisi aylık tazminat olarak verilir, Aynı öğretmenler, seferberlik, talim ve manevra gibi sebeplerle silâh altına alındıkları takdirde. 3041 numaralı kanununa bağlı tutulurlar.

Madde 10- Köy enstitülerinden mezun olanlara, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ve tek seferlik olmak üzere göreve başladıkları ay içinde teçhizat bedeli olarak 60 lira verilir.

Madde 11- Köy enstitülerinden mezun Öğretmenlere üretim için yardımcı aletler, ıslah edilmiş tohum, çift ve geliri olan hayvanlar, cins fidan gibi üretim aletleri, köy öğretmenlerinin atandıkları okulların demirbaşına geçirilmek kaydıyla Devlet tarafından bedelsiz olarak verilir.

Madde 12- Köy öğretmenlerinin tayin edildikleri okullara, köy sınırları içindeki tarım işlerine uygun araziden Köy kanunu uyarınca satın alınarak öğretmen ve ailesinin geçimine, okul öğrencisinin ders işleyişine yetecek düzeyde arazi verilir. Devlete ait arazi olan köylerde okula verilecek arazi tercihen bu arazilerden temin edilir.

Madde 13- Köy öğretmenlerinin okul adına yaptıkları her çeşit işletmelerdeki ürün, canlı hayvan ve binalar, kuraklık, sel, yangın ve bir takım doğal afetler çok hasara sebep olan bitki-hayvan hastalıkları ve bütün hava olayları gibi nedenlerle zarara uğramaları durumunda işletmeyi yeniden tesis amacıyla ve Milli

Eğitim Bakanlığı bütçesinden zamanında okul adına zararı karşılayacak bir yardım yapılır.

Madde 14- Köy okuluna ait her türlü demirbaş eşya, hayvan ve diğer malzemeler okulun malı sayılıp bu kurumdan elde edilecek gelir, öğretmene aittir. Öğretmenin ayrılışında bu demirbaşlar yeni gelen öğretmene verilir, bunun mümkün olmadığı durumlarda yeni öğretmen göreve başlayıncaya kadar köy ihtiyar heyetine, işletilmek üzere, aynen teslim edilir. İşletmeyi köy ihtiyar heyeti teslim aldığı takdirde işler işbirliği ile yapılır. Bundan dolayı elde edilen ürünlerden satılması zorunlu olanlar, ihtiyar heyetlerince satılarak peşin para olarak saklanır ve diğerleri de aynen muhafaza edilerek yeni gelen öğretmene teslim edilir. İşletmeye ait eşya ve teçhizat ile hayvanlar devlet malı sayılır.

Madde 15- Köy öğretmenlerinin işleri, gezici başöğretmenler ve ilköğretim müfettişleri tarafından denetlenir ve teftiş edilir. Köy öğretmenlerinin işlerinin normal bir şekilde yürütülmesine devlet teşkilâtı çalışanları yardım ederler.

Madde 16- Köy Öğretmenlerinin atanacakları okulların binaları ve öğretmen evleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilecek plânlara göre Köy kanununu uyarınca, bölge ilköğretim müfettişi ile gezici başöğretmenin gözetiminde köy ihtiyar heyetleri tarafınca yaptırılır ve öğretmen atanacak köylere durum üç sene önce bildirilir. Köy bütçesinde de ona göre önlemler alınır. Öğretmen işe başlamadan önce okul binası ile Öğretmen ikametgâhı bitirilir. Köy okulları binalarının tamiri ve okulun sürekli harcamaları köy ihtiyar heyetlerince temin edilir.

Madde 17- Köy enstitülerine aşağıda isimleri yazılı kurumlardan mezun olanlar öğretmen olarak atanırlar:

- 1) Yüksekokullar ve Üniversite fakülteleri mezunları,
- 2) Gazi Terbiye enstitüsü mezunları,
- 3) Öğretmen okulları mezunları,
- 4) Ticaret liseleri ve Orta ziraat okulları mezunları,
- 5) Erkek sanat okulları ve Kız enstitüleri mezunları,
- 6) Köy enstitüleri mezunları,
- 7) İnşaat usta okulları mezunları,
- 8) Bunlardan başka her türlü teknik ve meslekî okullar mezunları.

Bu enstitülerde uzman işçiler günlük veya aylık ücretle usta öğretici olarak çalıştırılabilir. Köy enstitülerinde çalıştırılacakları ne sebeple tayin edilecekleri,

terfi şekilleri ve bu enstitülerin idarî işlerinin nasıl yürütüleceği bir nizamname ile tespit edilir.

Madde 18- Bu yasalara bağlı olacak köy öğretmenleri için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından: Tüzel kişiliğe sahip ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olmak üzere “Köy Öğretmenleri Emekli Sandığı” ve “Köy Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı” kurulacaktır.

a) Emekli sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

- 1 – Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine Köy enstitüleri gideri olarak her sene konulacak tahsisat toplamının 1000/1'i,
- 2 – Aylıkları arttırılan, sandığa dâhil, köy öğretmenlerinin ücretlerinden kesilecek ilk aylık zamları,
- 3 - Emekli sandığının hâlihazırda var olan alacakları devlet malına ait öncelik ve hakka sahiptir.

Bu paralar ve tüm kesinti ile faiz ve gelirleri hiçbir harç ve resmiyete bağlı olmadığı için bu mallara haciz yapılamaz. Görev sürelerini 30 yılı tamamlamış ve sandığa üye olan köy öğretmenleri emeklilik haklarını isteyebilirler. Bu kişiler ayda 20 lira ücretle emekli olurlar. Emeklilik maaşları üç ayda bir toptan olacak şekilde ödenir.

b) Sağlık ve sosyal yardım sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

- 1 – Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine Köy enstitüleri masrafları ismi ile her sene konulacak tahsisat toplamının 1000/1'i,
- 2 - Sandığa dâhil öğretmenlerin aylık maaşlarından kesilecek 100/1'i,
- 3 - Bağışlar,
- 4 – Sandıktaki anapara ve bir takım diğer gelirler.

Her iki sandığın gelirleri Sayıştay kontrolünde değildir.

Madde 19- Bir öğretmenin ölümü durumunda okula ait olup yararı öğretmene tahsis edilmiş bulunan malların ölüm senesi içinde elde edilecek gelirinin yarısı yardım sandığına diğer yarısı da ölen öğretmenin yerine gelecek olan yeni öğretmene verilir. Ölen öğretmenin mirasçıları, okul mallarının gelirleri üzerinde hiçbir hak talebinde bulunamazlar.

Madde 20- Köy öğretmenleri emekli sandığı ile Köy öğretmenleri sağlık ve sosyal yardım sandığının idaresi, işleyiş tarzı, öğretmenlerin emekliliğe sevk yöntemleri, yapılacak yardımların şekilleri, kısaca bu iki sandığın bütün işlerinin dışındaki bütün hususlar birer nizamname ile belirlenir. Bu nizamnamelerde tüzel

kişiliğe sahip Devlet kurumlarında kurulmuş benzer sandıkların üyelerine temin edilen menfaatlere benzer yararlar gösteren hükümlerin bulunması şarttır.

Madde 21- Köylerde çalışan öğretmenlerin ve ailelerinin, köy okullarındaki öğrencilerin sağlık işlerine ücretsiz bakmak üzere Milli Eğitim Bakanlığınca sağlık müfettişi doktorlar tayin edilir. Köy öğretmenleri, öğretmenlerin eşleri ve çocukları Milli Eğitim Bakanlığının prevantoryum ve sanatoryumunda tedavileri ücretsiz yapılır.

Madde 22- Bu enstitülerin tesisat, inşaat ve tamirat işleri 2490 sayılı arttırma ve eksiltme ve ihale kanununa bağlı değildir.

Geçici Maddeler:

A) 1 numaralı cetvelde gösterilen kadrolara ilişkin 2 sayılı cetvelde yazılı öğretmenlikler ve memuriyetler 1939 yılı kanununun 16. maddesine bağlı (L) cetvelin Milli Eğitim Bakanlığı kısmına eklenmiştir.

B) 7 Temmuz 1939 tarih ve 3704 numaralı kanunda adı geçen köy öğretmen okulları bu yasayla köy enstitülerine dönüştürülmüştür. Bahsi geçen kanunun metnindeki köy öğretmen okulları tanımları köy enstitülerine dönüştürülmüştür.

18 Ocak 1940 tarih ve 3782 sayılı kanunun 7. maddesince açılan (Köy öğretmen okulları her türlü gideri) ünvanlı fasıl (Köy enstitülerinin maaş, ücret ve her türlü masrafları) şeklinde değiştirilmiş ve bu fasla en yüksek tahsisat ücreti olarak 250.000 lira belirlenmiştir.

C) 1939 ve 1940 malî yıllarında bu enstitülerde çalıştırılacak ücretli müstahdemler kadrosu bakanlık tarafından tespit edilir.

D) 1939 malî yılı bahsi geçen kanununun 4. maddesine bağlı (D) cetvelinin Milli Eğitim Bakanlığı kısmında yazılı yatılı öğrencilerin adına Köy enstitüleri için 2.000 kişilik öğrenci kontenjanı eklenmiştir.

Madde 23- Kanun yayınladığı tarihten itibaren geçerlidir.

Madde24- Bu yasanın hükümlerini uygulanması Bakanlar Kurulu tarafından gerçekleştirilir. (TBMM, 1940)

Kanun içerisinde tartışma yaratabilecek maddeler de vardır. Kazım Karabekir, Köy Enstitüleri Kanunun TBMM'deki görüşmeleri esnasında dile getirdiği fikirlerinde şu noktalara parmak basmıştır.

1. Enstitülerin bir yandan üretim yaparken bir yandan eğitim yapmaları ve “Olası bir savaş durumunda bile bir üretim merkezi olarak üretimde ve eğitimde kalması” sağlanmalıdır.

2. Bu kurumlar hızlı kararlarla yüksek harcanarak değil ihtiyaç görüldükçe doğal bir şekilde ortaya çıkarılmalıdır.
3. Eğitimin yöntemi, iş içerisinde eğitim esasına dayanarak, bir yandan da uygulamaya önem verilmeli.
4. Köy Enstitüleri ders içeriklerinde beden, ruh veya ahlak eğitimine büyük ölçüde yer verilmeli, böylesine önemli konular göz ardı edilmemelidir.
5. Kanun planının 3. maddesinin 1. fıkrasında Köy Enstitülerine yalnızca köy ilkokullarını bitiren köy çocuklarının alınmasının öngörülmesi köy-şehir ayrımı meydana getireceği düşüncesi yüzünden, eleştirmiştir.
6. Bu okullara yaygın bir şekilde kullanılan “Enstitü” ismi yerine kendi faaliyetlerine karşılık gelecek “Hayat Mektebi” veya “Hayat Kaynağı” gibi daha anlaşılır adların verilmesi köylünün ruhunda daha büyük etkiye sebep olacaktır. (Köstüklü, 2001, s. 89)

4.3 Köy Enstitülerinin Açılış Tarihleri ve Adları ve İlk Müdürleri

1940-1948 yılları arasında köy enstitülerinde görev yapan direktörler ve okulların kurulduğu yerler aşağıda bir tablo durumunda gösterilmiştir:

Tablo 4.1 Enstitülerin açılış tarihlerine göre sıralı tablosu

Açılış Tarihi	Adları	İlk Müdürleri
1940	Cilavuz Köy Enstitüsü Kars	Halit Ağanoğlu, Nazım Esen
1940	Kızılcıllı Köy Enstitüsü İzmir	Emin Soysal, Hamdi Akman, Talat Ersoy
1940	Savaştepe Köy Enstitüsü Balıkesir	Sıtkı Akkay
1940	Beşikdüzü Köy Enstitüsü Trabzon	Hürrem Arman, Osman Ülkümen
1940	Akpınar Köy Enstitüsü Samsun	Nurettin Biriz, Enver Kartekin
1940	Düziçi Köy Enstitüsü Seyhan	Lütfi Dağlar
1940	Akçadağ Köy Enstitüsü Malatya	Şinasi Tamer, Şerif Tekben
1940	Pazarören Köy Enstitüsü Kayseri	Sabri Kolçak, Şevket Gedikoğlu
1940	Gölköy Köy Enstitüsü Kastamonu	Ali Doğan Toran
1940	Çifteler Köy Enstitüsü Eskişehir	Remzi Özyürek, M. Rauf İnan, Osman Ülkümen
1940	Kepirtepe Köy Enstitüsü Trakya	Nejat İdil, İhsan Kalabay
1940	Arifiye Köy Enstitüsü Kocaeli	Süleyman Edip Balkır
1940	Gönen Köy Enstitüsü Isparta	Ömer Uzgıl
1940	Aksu Köy Enstitüsü Antalya	Talat Ersoy, Halil Öztürk
1941	Pamukpınar Köy Enstitüsü Sivas	Şinasi Tamer
1941	İvriz Köy Enstitüsü Konya	Recep Gürel, Safa Güner
1941	Hasanoğlu Köy Enstitüsü Ankara	Lütfi Engin, Hürrem Arman, M. Rauf İnan
1942	Pulur Köy Enstitüsü Erzurum	Ahmet Korkut, Aydın Arıkök
1944	Dicle Köy Enstitüsü Diyarbakır	Nazif Evren
1944	Ortaklar Köy Enstitüsü Aydın	Hayri Çakaloz
1948	Erciş Köy Enstitüsü Van	İbrahim Oymak

Kaynak: Altunya, 2005, s. 22

17 Nisan 1940 tarihinde yürürlüğe giren Köy Enstitüleri yasasıyla birlikte 12 tane Köy Enstitüsü faaliyete başlamıştır. Sonraki yıllarda açılan bu okullara yenileri eklenmiştir. Yasanın yürürlüğe girmesi ile birlikte açılan okul sayısının sonraki yıllarda açılan okul sayısından fazla olması bu kurumların hali hazırda enstitüsü olarak faaliyete geçiş için hazır olmaları olarak değerlendirilebilir.

4.3.1 Köy Enstitülerinin Ders İçeriği

Köy Enstitülerinde işlenecek dersler Kültür Dersleri, Ziraat Dersleri, Teknik Dersleri olmak üzere üç ana başlık halinde ayrılmıştır. Kültür derslerinde Tarih, Coğrafya, Matematik Fizik gibi dersler bulunmaktadır. Ziraat Dersleri ise daha çok uygulamalı işlenmekte tarım ve hayvancılık işlerinin modern bir şekilde öğretmen adaylarına öğretilmesi ve öğretmen adaylarının gittikleri yerlerde öğrendikleri bu yöntemleri köylülere aktarması beklenmektedir. Teknik derslerde tarım, hayvancılık, bina yapımı, motorculuk gibi alanlardaki teknik malzemelerin yapımı, kullanımı ve bakımı gibi konular ele alınarak öğretmen adaylarına bu konular hakkında detaylı bilgiler verilmektedir.

4.3.1.1 Kültür Dersleri

Enstitülerde uygulanması planlanan ders programındaki derslerin %50'lik bölümünü oluşturan kültür derslerinin ortaya çıkarılmak istenen fikirsel yapının kültür kısmını oluşturduğu çıkarımına varılabilir. Haftada 22 saat ve beş senelik zaman içinde toplamda 5060 ders saatini kapsayan kültür dersleri birden fazla değişik dersi içerisinde bulundurmaktadır. Beş sene içerisinde öğrencilere verilmesi gereken dersler ve zaman planlaması aşağıda bulunan çizelgede gösterilmiştir:

Tablo 4.2 1943 öğretim programına göre kültür derslerinin beş senelik zaman içerisinde dağılımı (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943, s. 1)

Dersler	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	5 yılda okutulacak ders sayısı
Türkçe	4	3	3	3	3	736
Matematik	4	2	2	3	2	598
Müzik	2	2	2	2	2	460
Yabancı Dil	2	2	2	2	1	414
Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi	2	2	2	1	1	368
Askerlik	-	2	2	2	2	368
Öğretmenlik Bilgisi	-	-	-	2	6	368
Tarih	2	2	1	1	1	322
Coğrafya	2	2	1	1	-	276
Fizik	-	2	2	1	1	276
Resim-İş	1	1	1	1	1	230
Kimya	-	-	2	2	-	184
Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar	1	1	1	1	-	184
El Yazısı	2	-	-	-	-	92
Yurttaşlık Bilgisi	-	1	1	-	-	92
Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı	-	-	-	-	1	46
Ziraat İşletme Ekonomisi, Kooperatif	-	-	-	-	1	46
Toplam	22	22	22	22	22	5060

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943, s. 1

1943 öğretim programındaki ders sayısında da görüldüğü gibi enstitülerde Türkçe derslerinde hedeflenmek istenen gaye; okumaktan hoşlanan, okuma alışkanlığı olan, kendini doğru şekilde anlatabilen, okuma-yazma ve konuşmada kendi gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte öğrenciler yetiştirmektir. Enstitüden mezun olan kişiler adı geçen konularda ilerleme kaydettiği zaman hedefe varılmış olacaktır. Enstitülerde, Türkçe öğretiminde bu hedeflere varmak için izlenen ana yol, metinlerle birlikte dersin işlenmesidir. Birden fazla alanda olduğu gibi Türkçe öğretiminde de öğretmene esnek hareket etme şansı tanınmıştır. Hazırlanan öğretim programı yoluyla konular beş seneye dağılmışsa da dersin gidişatına göre değişik yılların konuları da işlenebilir. Enstitülerde işlenen fen derslerinde dikkat çekilen noktalardan biri de derslerde işlenen konuların hayatın içinden örnekler verilerek işlenmesi diğer derslerin imkânlarından da faydalanılması sağlanmaktadır. Dersler, teknik ve tarım derslerinin çalışma alanlarından yararlanılarak işlendiği için bir bakıma enstitü kendi içinde doğal bir laboratuvar görevi de görmektedir. (Tonguç İ. H., 1947, s. 582)

4.3.1.2 Ziraat Dersleri

Köy enstitülerinin tek amacı, köyde bulunan öğrencilerin yalnızca eğitim görmelerini sağlayacak bir öğretmen yetiştirmek değildir. Köye yollanacak enstitüden mezun olan öğretmenin, kuracağı örnek bahçelerle, hali hazırda bulunduğu köye tarım yöntemleri ve uygulamaları yönünden de liderlik etmesi gerektiği planlanmıştır. Bu sebeple enstitülerde, kültür derslerinin yanı sıra üzerinde durulan diğer bir husus da ziraat uygulamaları ve dersleridir. Öğrenci, enstitüde bu ziraat işlerini öğrenerek hem eğitimi süresince okuduğu okulun gereksinimlerini karşılayacak ürünlerin yetişmesini sağlayacak hem de ileride görevlendirileceği köy okulunda uygulamaya koyacağı tarım teknikleri hakkında da uygulama yapma şansı buluyordu.

1943 öğretim programında bulunan, enstitülerde her sınıfın öğrencisine beş yıllık program dâhilinde verilecek tarım dersleri ile çalışmalarını ve bunlara ayrılacak haftalık saati gösteren tablo.

Tablo 4.3 1943 öğretim programında sınıflar bazında ziraat derslerinin dağılımı

Dersler	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	5 yılda okutulacak ders sayısı
I. Tarla Ziraatı	-	3	4	2	1	460
II. Bahçe Ziraatı	8	4	3	3	2	920
III. Sanayi bitkileri ziraatı ve Ziraat Sanatları	-	-	1	1	2	184
Zootekni	-	-	1	1	2	184
Kümes Hayvancılığı	2	2	-	-	-	184
Arıcılık ve İpek Böcekçiliği	-	-	1	2	2	276
Bahkçılık ve Su mahsulleri	-	-	-	2	2	184
Toplam	10	9	10	11	11	2392

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943, s. 2

Derslerin beş yıllık dağılımına bakıldığında, öğrencinin içinde bulunduğu bedensel şartlar da göz önünde bulundurularak bedensel gücü daha az isteyen derslerin ilk yıllarda verildiği söylenebilir.

1943 öğretim programında, Ziraat ders ve çalışmaları başlığının altında, derslerin amaçları bulunmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda; öğrencinin, Tarım derslerinin konusu olan bitkiler ve hayvanların yetiştirilmeleri ve bakımlarıyla alakalı işin içinde yetişmek ve tarım konusunda ortaya çıkan değişiklikleri ve

gelişimleri takip edebilmek gibi alanlarda gelişmesinin amaçlandığı açıklandıktan sonra dördüncü amaç şu şekilde belirtilmektedir:

“Talebeyi, öğretmen olacakları çevrenin özelliklerine en uygun ziraat şekli ve usullerini iş alanına tatbik edebilecek ve bu bakımdan köy halkına örnek olabilecek bir duruma getirmek”.

Yukarıdaki maddeyi incelediğimizde, enstitünün asıl amacının ziraat derslerinin sadece teorik bilgiyi öğrenciye öğretmek değil, bunun yanı sıra pratik olarak da uygulamasını kazandırmak olduğu söylenebilir. İş içinde ilkesiyle hareket eden bir yaklaşımla kurulan enstitülerde, diğer derslerde olduğu gibi Ziraat dersleri de kesinlikle uygulamaya yönelik ve hayata dönük uygulamalarla işlenirdi.

Tarım dersleri ve çalışmaları enstitünün birçok eksiğinin giderilmesini de sağlıyordu. Talebeler dersler için hazırlanan tarlalarla yoluyla uygulama alanı bulurken diğer yandan da enstitünün ihtiyaçları bu sayede yerine getirilmiş oluyordu.

Tarım derslerinin bir özelliği de derste işlenen konuların enstitülerin kurulmuş oldukları bölgelerin fiziki özelliklerine göre yeniden oluşturulabilmesiydi. 1943 yılı öğretim programında “Yıllık ziraat çalışma planı” başlığının altında, enstitülerde yıl boyunca tarım derslerinde yapılacaklar açıklığa kavuşturulurken hazırlanan planın enstitülerin fiziki özelliklerine göre esneklik gösterebileceği şeklinde bir açıklamaya da yer verilmiştir.

Enstitülerde tarım derslerinde ve uygulamalarında ortaya çıkarılan gelişmenin iki önemli amacı vardır. İlki ve en önemli amacı, talebeyi ileride atanacağı köy okulunda, tarım alanında liderlik edecek seviyede yetiştirmektir. Uygulamalı gaye olarak isimlendirebileceğimiz ikinci amaç ise o yıllarda özellikle yiyecek alanında yaşanan problemlerin, enstitülerin tarım dersleri uygulamaları sonucunda elde edilen mahsullerle karşılanması isteğidir. Enstitülerde yetiştirilen tarım ürünleri göz önünde bulundurulduğunda tarım dersleriyle elde edilmek istenenlerin bu ihtiyaçları yerine getirmek olduğu daha iyi anlaşılabilir.

4.3.1.3 Teknik Dersleri

Teknik derslerin işlenişi ve içeriği, 1943 öğretim programında “Teknik dersler ve çalışmalar” başlığında yer bulmuştur. Hazırlanan programa göre Ziraat dersleri gibi beş yıllık süre içinde 58 hafta ayrılan teknik dersler, 44 saatlik haftalık çalışma programının 11 saatini oluşturmaktaydı. Bundan yola çıkarak teknik derslerin beş yıllık programın %25’lik bir kısmını oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Teknik derslerin özelliği, ilk sene kız ve erkek öğrencilerin kendileri için seçilen alandaki dersleri birlikte görmeleridir. İlk yıl ortak dersleri alan öğrenciler ikinci yıldan itibaren uzmanlaşmaya geçmektedirler. 1943 öğretim programında yer alan ilk sene kız ve erkek öğrencilere ortak olarak verilecek teknik dersler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4.4. 1943 yılı öğretim programında kız ve erkek öğrencilerin aldığı ortak teknik dersler

Dersler	Erkek öğrenci	Kız öğrenci
Köy ev ve el sanatları	-	10
Yapıcılık	5	-
Makine ve motor kullanma	2	1
Demircilik ve nalbantlık	2	-
Dülgerlik ve marangozluk	2	-
Toplam	11	11

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943, s. 8

Yukarıda bulunan tabloya bakıldığında ilk yıl erkek ve kız öğrencilerin işlediği teknik derslerin, sonraki sınıflarda seçecekleri alanı tanıttacak ve gelecek yıllarda işlenecek diğer dersler hakkında öğrencilerin fikir sahibi olmasını sağlayacak dersler olduğu anlaşılmaktadır. 1943 öğretim programında teknik dersler ve çalışmaları kısmında işlenecek dersin gayeleri açıklanırken elde edilmek istenen hedef şu şekilde açıklanmıştır:

“Talebeyi enstitüde öğrendiği sanatı, öğretmen olacağı çevrenin özellik ve ihtiyaçlarına göre tatbik edebilecek ve bu bakımdan köy halkını faydalandırabilecek duruma getirmek”.

1943 öğretim programında ifade edilen amaca ulaşmak için birinci yıl ortak görülen dersler, ikinci yıldan sonra alan tercihlerinin yapılmasından sonra öğrencilerin küme sistemiyle çalışma yapmaları sağlanmıştır. Birinci yılın sonunda kız ve erkek öğrenciler, işlenen ortak dersler içinde becerilerine yatkın olduğunu düşündükleri ya da kendilerine yakın geldiğine inandıkları dersleri seçmekteydiler. 1943 öğretim programında, erkek öğrenciler için işlenmesi planlanan teknik dersler, dülgerlik, yapıcılık ve demircilik konuları olmak üzere üç ana kol şeklinde gösteren tablo şu şekilde belirlenmiştir.

Tablo 4.5. 1943 öğretim programına göre erkek öğrencilerin iki, üç, dört ve beşinci sınıfta okuyacakları teknik dersler

Ders Grupları	2. Sınıf	3.Sınıf	4. Sınıf	5.Sınıf
1. Dülgerlik				
a) Dülgerlik	6	6	7	7
b) Marangozluk	3	3	2	2
c) Duvarcılık	2	2	2	2
Toplam:	11	11	11	11
2. Demircilik				
a) Sıcak ve soğuk demircilik	8	8	6	6
b) Nalbantlık	-	-	3	3
c) Motörcülük	3	3	2	2
Toplam:	11	11	11	11
3. Yapıcılık				
a) Yapıcılık	6	6	7	7
b) Betonculuk	3	3	2	2
c) Dülgerlik	2	2	2	2
Toplam:	11	11	11	11

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943, s. 7

1943 öğretim programa bakıldığında, kız öğrenciler için, dokumacılık, örgücülük dikiş-biçki ve ziraat sanatları olmak üzere üç ana alan üzerinde uzmanlaşma sağlanmasının amaçlandığı görülmektedir

Tablo 4.6. 1943 öğretim programına göre kız öğrencilerin iki, üç, dört ve beşinci sınıfta okuyacakları teknik dersler

Ders Grupları	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
1. Örgücülük ve dokumacılık				
a) Örgü ve dokuma	6	6	7	7
b) Dikiş	3	3	2	2
c) Ziraat sanatları	2	2	2	2
Toplam	11	11	11	11
2. Ziraat sanatları				
a) Ziraat sanatları	6	6	6	6
b) Dikiş	3	3	2	2
c) Örgü ve dokuma	2	2	2	2
Toplam	11	11	11	11
3. Dikiş-biçki				
a) Dikiş	6	6	7	7
b) Örgü ve dokuma	3	3	2	2
c) Ziraat sanatları	2	2	2	2
Toplam	11	11	11	11

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943, s. 162-163

Kız öğrenciler için hazırlanan öğretim programına bakıldığında belirtilen üç alanda da aynı derslerin işlendiği dikkat çekmektedir. Erkek öğrencileri için belirlenen ders alanlarında motörcülük gibi seçilen alana özel dersler varken kızlar

için hazırlanan programda böyle bir değişikliğin olmadığı fark edilmektedir. Programda gösterilen alanlardaki ana belirleyici fark dersler için ayrılan srelerdir.

Enstitülerde işlenen ve uygulanan Teknik derslerin yaşamın içinden uygulamalar şeklinde işlenmesinde, usta öğreticilerden faydalanılıyorlardı. Dönemin getirdiği şartlar sebebiyle bu alanlarda yetişen ğretmen/öğretici bulmakta karşılaşılan sıkıntılar bu şekilde ortadan kaldırılmaya çalışılmaktaydı.

Bütün enstitülere usta öğretici bulmakta karşılaşılan sıkıntılar ise bu öğreticilerin belirli zaman periyotları içinde farklı enstitülerde çalıştırılması yoluyla ortadan kaldırılmaya çalışılıyordu. Usta ğreticiler gittikleri enstitülerde, öğrencilere belli bir süre dersleri öğrettikten sonra yerlerini, yetişen, ustalaşan öğrencilere bırakarak diğer enstitülere grevlendiriliyorlardı.

Enstitülere zaman planlaması doğrultusunda verilen esneklik teknik derslerin işlenişinde de hayata geçirilmiştir. Kültür dersleri, genellikle havaların soğuk seyrettiği zamanlarda işlenirken, yaz ve ilkbahar aylarında teknik ve tarım derslerine yoğunlaşıldığı söylenebilir.

4.4 Öğretim Programındaki Derslerin İçerikleri ve İşleniş

4.4.1 Kültür Dersleri

Köy Enstitüleri'nin ğretim programında yer verilen kültür dersleri şunlardır:

1. Türkçe
2. Tarih
3. Coğrafya
4. Yurttaşlık Bilgisi
5. Matematik
6. Fizik
7. Kimya
8. Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi
9. Yabancı Dil
10. El Yazısı
11. Resim İş
12. Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar
13. Müzik
14. Askerlik
15. Ev İdaresi ve ocuk Bakımı

16. Öğretmenlik Bilgisi

17. Zirai İşletme Ekonomisi ve Kooperatifçilik Bilgisi. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943, s. 1)

4.4.1.1 Türkçe

Türkçe dersinin hedefi öğrencide doğal olarak bulunan anlama ve anlatma yeteneğini ilerletmektir. Türkçe öğretiminden beklenen yalnız öğrencinin anlama ve anlatmada kazanacağı pratik beceriler değil bunlar aracılığıyla düşüncesine ve ahlakına katılacak olan değerlerdir. Öğrencinin anlayış ve anlatışı üzerinde çalışırken onun iç dünyasına karışmakta, akıl yürütmesine, ruhuna, kişiliğine, günlük alışkanlıklarına ve zevklerine yeni gidişatlar vermektedir. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1943) Bundan yola çıkılarak Türkçe dersinin amacı, öğrencinin sadece belli konular üzerinde uzmanlaşmasını sağlamak değil bunun yanında öğrencinin iç dünyasına ve dünyaya bakışına katkıda bulunmasını sağlamaktır. Benimsenen yöntem tündengelim yöntemidir ve enstitülerin kuruldukları yıllarından beri hali hazırda bir öğretim programının olmadığı dönemlerde de uygulanan sistem olduğu görülmektedir. (Soysal, 1940, s. 12-14)

4.4.1.2 Tarih

Tarih derslerinde varılmak istenen sonuçlar şunlardır: Öğrencileri içinde oldukları çevrenin tarihi eser ve olaylarıyla buluşturarak geçmişte yaşanan olay ve durumları o dönemin içinde bulunduğu koşullarıyla birlikte değerlendirme duyarlılığı oluşturmak; ülke ve dünyada yaşanmış olay ve savaşları, devrimleri, neden ve sonuçlarını, bunun yanında bu olay içinde yer almış önemli kişileri, tanıtmak; Türklerin ve ilişkide bulunduğu diğer milletlerin devlet yönetme biçimleri, iktisatları ve benzeri yapılarını kavratmak; tarihi olaylarla ilgili kuramları ve ülkeleri yıkılma sebeplerini öğrenciye inceleterek öğrencileri toplumların yapılarını kavrayabilecek duruma getirmek, öğrencilerin ulus bilincini güçlendirmek (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 25).

1943 programında Tarih dersi ile öğrencilere verilmek istenen tarihi olaylara bakılırken o dönem yaşanmış olayların o günün şartlarını göz önünde bulundurarak değerlendiren öğrenciler yetiştirilmek istenmesidir. Aynı zamanda tarih dersleriyle birlikte öğrencilere tarihi öğretmek ulus duygusunu aşlamak istenmektedir.

4.4.1.3 Coğrafya

1943 programında Coğrafya dersi için öğrencelere kazandırılmak istenen hedefler şunlardır: Öğrencilerin içinde oldukları çevreden başlayarak çevre ve insan arasındaki ilişkileri tanıtarak aynı anda da çevrenin koşullarını iyileştirecek kabiliyette oldukları düşüncesini oturtmak; diğer ülkelerin topraktan faydalanma biçimlerini incelemek; dünyayı ve çeşitli coğrafi koşulları tanıtmak ve en önemlisi Türkiye’yi daha verimli, zengin ve diğer ülkeler arasında göz önünde bir yerde görebilmek amacını benimsetmektir. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 44-45) Bu doğrultuda Coğrafi koşulları Türkiye’ye benzerlik gösteren ülkeler incelenerek buralarda gelişmiş köy ve ziraat hayatını gelişmesiyle coğrafi şartlar arasındaki bağlantılar göz önünde bulundurularak benzer olanaklardan da Türkiye’de de faydalanmak gayesine vurgu yapılmaktadır.

4.4.1.4 Yurttaşlık Bilgisi

Dersin hedefi; ulusal devletin kuruluşunu, devlet ile halk arasındaki karşılıklı sorumlulukların önemini göstererek öğrencilerin aile, okul, köy ve şehir hayatının çeşitli yerlerinde gözlem yapmalarına imkân sunmak ve bu alanda duyarlı olmalarını sağlamaktır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 68-69)

4.4.1.5 Matematik

Dersin hedefi öğrencide zaman, uzay ve sayılar arasındaki bağlantılar hakkında kesin ve net düşünceler oluşmasına olanak sağlamaktır. En faydalı olanları uygun yöntemlerle öğrenciye öğretmek, işlem yapma yeteneğini günlük problemlerin çözümünde kullanmak, belli başlı cisimleri şekil ve hacim yönünden kavratmak, cisimlerin özelliklerini öğretmek, geometrik şekillerin çizimlerini ve hesaplarını yapabilme kabiliyetini sağlamak ve bu ders yoluyla zihinsel gelişimlerini sağlayarak olay ve durumlara mantık disiplini göz önünde bulundurarak bakmayı hedefler. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 77) Programın matematik dersi ile öğrencilere kazandırmak istediği matematik dersinde öğrendiği işlem, hesap gibi şeyleri günlük hayatının bir parçası haline getirip bu işlemleri günlük işlerinde kullanmasını sağlaması hedeflenmektedir.

4.4.1.6 Fizik-Kimya

Bu derslerle kazandırılmak istenen hedef 1943 programında şöyle belirtilmiştir: Öğrencilerin gündelik hayatlarında karşılaştıkları fiziksel ve kimyasal olayları deney ve gözlemler yoluyla inceleyerek fizik ve kimyanın temel bilgi ve prensiplerini kavratmak, ayrıca gündelik hayatta ve iş alanlarında yoğun olarak

kullanılan maddelerin özelliklerini ve işlevlerini öğreterek bunlardan enerji kaynağı ve iş olarak en verimli şekilde faydalanma imkânlarını öğretmektir. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 88)

4.4.1.7 Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi

Dersin amacı öğrencilere tabiatla ilgili bütün konularda inceleme, gözlem, deney yaptırarak görme, düşünme, gördüğünü iyi anlatabilme ve yazabilme, sonuçlar çıkarabilme yeteneği kazandırmak; “tabiat sırlarını çözebilme yeteneğini kazandırmak”; canlılarla çevre arasındaki ilişkiyi öğretmek; Türkiye’deki hayvan ve bitki varlığını, insan vücudunun anatomisini ve önemli sağlık kurallarına göre hareket etmeyi öğretmektir. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 94) Bu dersle elde edilmek istenen öğrencilerin öğretmen olarak gidecekleri bölgelerin doğal şartlarını tanımaları ve okulda yaşanabilecek olan sağlık sorunlarıyla başa çıkabilmeyi sağlamak olduğu düşünülmektedir.

4.4.1.8 Yabancı Dil

Dersin hedefi öğrencilerin bir yabancı dil öğrenmesini sağlamak, Türkçe ile karşılaştırmak aracılığıyla, dillerin yapılarını ve özelliklerini tanıtmak; basit cümleleri asıllarından okuyacak düzeye çıkarmak ve kendi kendine bir dil öğrenecek kabiliyetinde olan öğrencilere fırsat sunmaktır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 110) İvriz Köy Enstitüsü öğrencisi olan Galip Candoğan yabancı öğretmenlerinin dil seviyelerini kendilerinininkinden farksız olduğunu ve kendi kendine çalışan öğrencilerden bazılarının yabancı dillerini geliştirdiklerini, bir arkadaşlarının Alman Dili profesörü olduğunu belirtir. (Candoğan, 1991, s. 236)

4.4.1.9 El Yazısı

1943 programında öğrencilerin el yazısı becerileri için: Öğrencilerin düzgün ve programda belirtildiği şekilde el yazısı yazmaları, güzel yazı yazma yeteneği kazanmaları, teknik çizimleri yazıları düzenli bir biçimde yazacak seviyeye gelmeleri hedeflenmiştir. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 112)

4.4.1.10 Resim-İş

Bu derste elde edilmek istenen öğrencilere inceleme ve gözlemlerini resim, kroki veya çeşitli gereçleri plastik bir biçime getirerek anlatma kabiliyeti kazandırmak; renk ve şekil zevklerini geliştirmeye yardımcı olmak; ulusal motifleri inceleyerek kullanmak ve ilkokuldaki resim-iş derslerinin öğretme yöntemlerini öğretmektir. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 114) Bundan yola çıkarak bu ders ile öğrencilere kazandırılmak istenen öğrencilerin dünyayı algılayış

biçimlerinde farklılık yaratmak ve farklı boyutlarda çizim ve tasarım yapabilmelerini sağlamaktır.

4.4.1.11 Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar

Enstitülerde her sabah tüm öğrencilerin katılımıyla yarım saati geçmeyecek şekilde jimnastik yapılır. Beden Eğitimi dersi; jimnastik, spor ve oyun olarak üç kısma ayrılmıştır. Dersin hedefleri: Öğrencileri bulundukları yörenin durumlarına göre çeşitli doğal zorluklarla başa çıkabilecek güçte, çevik ve ülke savunmasında yer alabilecek fitratta yetiştirebilmek, bunun yanı sıra çeşitli işlerde ve çalışmalarda sürekli hareket halinde olmalarından faydalanarak bedenlerinin gelişimini amaçlamaktır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 117)

4.4.1.12 Müzik

Müzik dersi ile ulaşılmak istenen amaçlar şöyle belirlenmiştir: Müzik parçalarını notalarına uygun olarak söylemek ve bir çalgı aleti yardımı ile çalma becerisi geliştirmek; Genel olarak müzik seviyesini ve ölçülü tonlar zevkini geliştirmek; öğrencinin müziklerle birlikte işgücünü arttırmak ve boş zamanlarını müzikle uğraşarak geçirme alışkanlığını kazandırmaktır. Öğrencinin bir çalgı aleti çalması esas çalışma olarak belirlenmiş ve enstitülerin müzik çalışmaları bu ilke üzerine kurulmuştur. Müzik seslerini tanıtmak için pek çok müzik aleti sayılabilir. Bunların sabit perdeli, körüklü bir müzik aleti olması gerekmektedir. Armunium bunların başında gelir. Bunun olmadığı zaman akordeon kullanılabilir. Doğumundan itibaren kendi müziği ve oyunlarıyla yaşayan köy çocuğunun ulusal zevkini oluşturmada tek araç olan türkü ve oyunlardan faydalanılmalıdır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 122-124) Enstitülerde öğrencilerin hepsine mandolin, el ve ağız armoniği, flüt gibi kolay çalınabilen bir müzik aleti çalmaları ve halk türkülerini öğrenmeleri sağlanmaktadır. (Koç, 2013, s. 281)

4.4.1.13 Askerlik

Okulda öğretilen Askerlik bilgisi dersinde ihtiyaç duyulan bilgiler, rütbelere, yapılan işler ve benzeri şeyler öğretilmektedir. Galip Candoğan'a göre o döneme kadar köy enstitülerinde yer verilmeyen askeri kamp uygulamasına başlandığını, dersler bittikten sonra bir ay kamp yapılacağını kendine duyurulduğunu belirtmiştir. (Candoğan, 1991, s. 211-212) Talip Apaydın da dördüncü ve beşinci sınıfların yaz aylarında yirmişer günlük askerlik kampı yaptıklarını belirtir. (Apaydın, 2017, s. 92) Askerlik dersinin müfredata eklenmesinin sebebi olarak o sırada İkinci Dünya Savaşı'nın devam ediyor olması söylenebilir.

4.4.1.14 Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı

1943 programına göre dersin amaçları şöyle açıklanmaktadır: Öğrencilere yaşayacakları bir evde sağlık koşullarına uygun bir şekilde nasıl yapılıp düzenleneceğini, ekonomik esaslara uyan bir şekilde yönetmeyi öğretmek; sağlık koşullarına uygun gıda maddelerini tanıtmak ve bunlarla en ekonomik bir şekilde yemek pişirme, temizlik ve çamaşır yıkama yöntemlerini benimsetmektir. Bununla beraber öğretmen ve ebeveyn olacak olan enstitü öğrencilerine küçük çocukların özelliklerini bakım yöntemlerini öğretmek çocuklara karşı sevgi ve saygı duygularını oluşturmaktır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 130)

4.4.1.15 Zirai İşletme Ekonomisi ve Kooperatifçilik Bilgisi

Bu dersin amacı öğretim programında şöyle açıklanmaktadır: Öğrencilere köydeki ekonomik hayatın ülke ekonomisindeki yeri tanıtılarak zirai işletme ekonomisiyle ilgili konularda yaratıcı işler gerçekleştirebilecek noktaya getirmek ve bir kooperatif kurup bu işletmeyi işletebilmelerini bu açıdan köylülere rehberlik edebilmelerini sağlamaktır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 145) Bu derslerde kooperatif çalışmalarının yararları çiftçilerinin ürettikleri mahsullerin değerinde satılması için kooperatiflerin daha yaygın olmasının zorunlu olduğu anlatılır. Enstitülerde kurulan kooperatiflerle piyasadaki fiyatlar mukayese edilirdi. (Semerci, 1989, s. 205-206)

4.4.1.16 Öğretmenlik Bilgisi

1943 öğretim programında Öğretmenlik Bilgisi dersinin konuları şu şekildedir: Toplumbilim, İş Eğitilimi, Çocuk ve İş Ruhbilimi, Öğretim Metodu ve Ders Tatbikatı, Eğitim ve İş Eğitimi Tarihi'dir. Dersin amaçları şunlardır:

Öğrenciye eğitimi toplumsal bir görev olarak tanıtan, çocuğun toplumsal yaşantıya uyma biçimlerini ve bu yaşantı içindeki yerini belirten, eğitim konuların sosyal hayat ve iş hayatı içindeki değerlerini gösteren, çocukların ve gençlerin farklı çevreler içerisinde sosyalleşmelerinin bedensel ve ruh gelişimleri üzerinde yaptığı etkileri anlatan, bütün bunları ulusal yaşantı içerisinde gözleyebilme yetkinliğini veren bilgiler kazandırmaktır. Bunun yanında eğitim kurumlarının yapılarını, işleyiş şekillerini ve bunlarla ilgili teşkilatı tanıttak bilgileri kazandırmak. Bu dersin amaçlarından biri de öğrenciyi öğrencilerini yaşlarına göre beden ve ruh yapılarına göre inceleyebilecek öğrencilerin bireysel kabiliyetlerini inceleyebilecek, çocukların bir iş unsuru olmalarını, okul topluluğu içindeki çalışmalara katılmalarını ve ulusal ülkeye bağlı bir şekilde yetişmelerini sağlayacak

duruma getirebilmektir. Öğrencinin iş eğitimi tarihinde geçen ülkelerin ve yöntemlerin önemini araştırmasını, bunların içinde olduğu toplumun yapısıyla ilişkilerini anlamasını, eğitim kuram ve deneylerini tarihsel zaman içerisinde irdelemesini sağlamaktır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 132-133)

Öğretmenlik Bilgisi dersinin programı irdelendiğinde “iş” ile ilgili değişik yaklaşımlar göze çarpmaktadır: “iş ve meslek hayatı bakımından cemiyeti teşkilatlandırma ilkesi” görülür. Toplumsal insan tipleri incelenirken şehir ve köy tipi olarak ayrıma uğrayarak bunların özellikleri belirlenip karşılaştırılmıştır. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 137-144)

Bu ders işlenirken kullanılan kaynak kitaplar, Fuat Baymur’un Hayat Bilgisi Öğretimi ile Geometri Öğretimi; Hasip Ahmet Aytuna’nın Metodika, Didaktika adlı kitapları; Sadrettin Celal Antel, Umumi Didaktika; Şekip Tunç, Psikoloji; Salzman, Çocuğunuzu Fena Terbiye Ediyorsunuz ve J.J Rousseau’nun Emil adlı eserinden İlköğretim Dergisi ve Eski Terbiye Dergileri kaynak olarak kullanılırdı. (Bulut, 1990, s. 51)

4.4.2 Ziraat Dersleri

Köy Enstitüleri’nin öğretim programında yer verilen ziraat dersleri şunlardır:

1. Tarla Ziraati
2. Meyve ve Sebze Ziraati
3. Sanayi Bitkileri
4. Zootekni
5. Kümes Hayvanları
6. Arıcılık ve İpek Böcekçiliği
7. Balıkçılık ve Su Mahsulleri (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943,

s. 2)

4.4.2.1 Tarla Ziraati

Bu dersin konularından 1943 programında bu şekilde bahsedilmektedir: Toprak ve özellikleri; gübreler, bitkiler biyolojisi, bitki cinslerinin ıslahı, zararlı bitkilerle mücadele, bitkileri muhafaza ve satış, hasat; çayır mera ve ormanlar, koruma ve yararlanma yöntemleri. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 147-151)

4.4.2.2 Meyve ve Sebze Ziraati

Dersin konuları içerisinde: Fide ve fidanların yetiştirilmesi toplanması korunması ve satışı; Bağcılık, bağ hastalıklarıyla mücadele, şarap, pekmez kuru ve yaş sofralık cinsleri tanıma, Amerikan asma fidancılığı, üzümünden yapılan besin maddeleri, şarap, kuru üzüm, pestil, pekmez, sirke ve benzeri ürünlerin imalatı gösterilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 147-151)

4.4.2.3 Sanayi Bitkileri

Bu dersin konularından öğretim programında şöyle bahsedilmektedir: Toprağın hazırlanması, tohum ve fidanlar; bitkilerin yetiştirilmesi ve zararlılardan korunması, boya elde edilen, ilaç olarak kullanılan bitkiler ve yararlanma yolları; ürünün toplanması korunması ve satışı. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 147-151)

4.4.2.4 Zootečni

Zooloji, hayvanların beslenmesi, bakımı, hayvan hastalıklarıyla mücadele; besi hayvanlarından yararlanma yöntemleri, et ve sütten elde edilen besin maddeleri, deri ve yünün işlenmesi; hayvan cinslerinin ıslah edilmesi, hayvan sağlığı, satışı, at davar sığır yetiştiriciliği gibi konular dersin içinde işlenmektedir. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 147-151)

4.4.2.5 Kümes Hayvanları

Kümesler, kümes hayvanlarının bakımı; zararlılardan korunma ve yararlanma. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 147-151)

4.4.2.6 Arıcılık ve İpekböcekçiliği

Arıcılığın bugünkü durumu ülke şartlarına uygun kovan tipi ve denemeler arıların modern kovanlara nakledilmesi, oğul alma, petek üretimi, baldan yararlanma yöntemleri gibi konular arıcılık dersinde işlenmektedir.

İpekböcekçiliği tarihçesi, üretiminin ülkemizdeki önemi, ipekböceğinin hayvan sınıflandırmasındaki yeri ve anatomisini incelenmesi ipekböceği hastalıklarının tanınması, ipekböceğinin uyku, krizalit ve kelebek evreleri, kozacılık amacıyla dut ağacı yetiştirmek. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 147-151)

4.4.2.7 Balıkçılık ve Su Mahsulleri

Dersin içeriğinden 1943 programında şöyle bahsedilmektedir: Ülkemizdeki su ürünleri, balıkların üreme ve avlanmaları, korunma yöntemleri, balıkçılık sanayi, su ürünleri bu konuların dışında enstitülerin bulundukları çevrelerde

uygulanabilecek başka konular olduğunda o konular da okutulacak ancak konular ile ders sayıları Maarif Vekâletine bildirilecektir. Bölgesel koşullara göre her enstitü kendi yıllık tarımsal çalışma planını bilimsel yöntem ve gözlemlere göre yapacaklardır (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 147-151)

4.4.3 Teknik Dersler ve Çalışmalar

Köy Enstitüleri'nin öğretim programında erkek öğrencilere verilecek Teknik Dersler ve Çalışmalar şunlardır: 1. Demircilik ve Nalbantlık 2. Dülgerlik ve Marangozluk 3. Yapıcılık 4. Köy ve El Sanatları 5. Makine ve Motor Kullanma 6. Duvarcılık.

Köy Enstitüleri'nin öğretim programında kız öğrencilere verilecek Teknik Dersler ve Çalışmalar şunlardır: 1. Dikiş-Biçki 2. Örgücülük ve Dokumacılık 3. Ziraat Sanatları (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 7-8)

4.4.3.1 Demircilik

Demircilik dersinde işlenecek konular şu şekildedir:

- a. Araç gereçleri tanıma ve alet bakımı
- b. Ocaklar ve ocak takımının yapılması
- c. Oksijen kaynağı
- d. Bakır ve Pirinç kaynakları
- e. Kazma, kürek, orak, kesir, satır çekül, nalbant vb. her çeşit aletin yapılması
- f. Arabacılık ve saçtan el arabası yapımı
- g. Yapı tenekeçiliği
- h. Bakır işleri yapımı
- i. Su tesisatı (plan yapımından su borularının döşenmesine kadar bütün aşamalar (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 169-187)

4.4.3.2 Dülgerlik

Dülgerlik dersinde işlenecek konular şu şekildedir:

- a. Yapı işleri: her çeşit doğrama, kapı, pencere, tavan, taban ve çatı işlerinin yapılması
- b. İşlik aletlerinin yapılması: ağaç gönyeler, çırkık, dokuma tezgâhı vb.
- c. Her türlü araba parçalarının yapılması ve montajı (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 169-187)

4.4.3.3 Yapıcılık

Yapıcılık dersinde işlenecek konular şu şekildedir:

- a. Her türlü tuğla ve kiremit işleri ve bunları yapacak fırınların yapımı
- b. Planların zeminde uygulanması ve bunların temel işleri
- c. Taş yontma işleri
- d. Direk, sütun ve bacaların yapımı, kuyu duvarı örme, su ve lağım yataklarının yapılması.
- e. Taş, beton, tuğla yemek ocağı vb. ocak yapımı.
- f. Çeşitli malzeme ile iç ve dış sıva ve badanalarının yapılması. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 169-187)

4.4.3.4 Biçki-Dikiş

Biçki-Dikiş dersinde işlenecek konular şu şekildedir:

- a. Bedenden ölçü alarak kadın ve erkek elbiseleri dikmek, prova yapmak.
- b. Mahalli motifleri ev eşyası ve elbiselerde kullanmak.
- c. Gelin, misafir odası vb. odalara ait eşya hazırlamak ve bu tür odaları düzenlemek. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 169-187)

4.4.3.5 Örgü ve Dokuma

Örgü ve Dokuma dersinde işlenecek konular şu şekildedir:

- a. Boya türleri ile çeşitli ipliklerin ağartılması, yumuşatılması gibi yöntemlerin uygulanması.
- b. Ulusal örgü, dokuma ve nakışların incelenerek yapılması.
- c. Tezgâhlarda basit desen çıkarma yöntemleri.
- d. Halı ve kilim nakışlarının incelenerek dokunması.
- e. Çeşitli dokumalardan havlu, battaniye vb. dokunması. (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, 1943, s. 169-187)

4.5 Köy Enstitülerinin Faaliyetleri

Enstitüler ülkenin okur-yazar insan sayısını bunun sonucunda ise ilköğretimden mezun olmuş insan sayısını yüzde yüz yapmak amacıyla kurulmuşlardır. Bu hedef amacıyla okulu ve öğretmeni olmayan köy kalmaması amacı hedeflenmiştir. Belirlenen amaçların tam anlamıyla hayata geçirilmesi için ilköğretim davası bir ülkü haline getirilmiş ve doğrultuda canla başla çalışılmıştır. Devletin içinde bulunduğu mali yetersizlikler nedeniyle başlatılan işlemlere birtakım eleştiriler gelse de Hasan Âli Yücel'e göre yapılmak istenen şeyler için 30 yıllık bir süreç gerekli olduğu düşüncesini savunmuştur. (Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, 1997, s. 182)

Hedeflenen yüzde yüz ilköğretim düzeyi ve yüzde yüz okur-yazar oranı amacının hayata geçirilmesi amacıyla faaliyete geçen Köy Enstitüleri'nin gerçekleştirebildiklerine bakmak için bu kurumlardan önce okul, öğrenci ve öğretmen sayılarına bakmak, daha sonra bu kurumların etkisiyle bu sayılardaki değişimi görmek gerekmektedir. Bu doğrultu da bakıldığında 1938 senesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti üzerinde 6700 ilkokul 13502 öğretmen 546 eğitmen ve okula devam eden 764691 öğrenci vardır. (Başvekalet Umum İstatistik Müdürlüğü, 1942, s. 2).

Köy Enstitüleri ise kuruluş yılı olan 1940 yılından, resmi olarak tamamen kapatıldığı 1954 yılına kadar olan süreçte toplam, 1398 kadın, 15943 erkek olmak üzere toplam 17341 öğretmen yetiştirmiştir, 1348 kişi de sağlıkçı olarak yetiştirilmiştir. (Altunya, 2014, s. 244)

Bahsi geçen devlet görevlilerinin yetiştirilmesinin yanı sıra eldeki verilere göre 1940 ile 1946 yılları arasında Köy Enstitüleri 15000 dönüm tarlayı tarıma elverişli hale getirmiş ve üretim yapmıştır, 750000 yeni fidan dikilmiş, 1200 dönüm bağ oluşturulmuştur. Ayrıca 150 büyük inşaat, 60 işlik, 210 öğretmen evi, 20 uygulama okulu, 36 ambar ve depo, 48 ahır ve samanlık, 12 elektrik santrali, 16 su deposu, 12 tarım deposu, 3 balıkthane, 100 km. yol yapılmıştır. Yine sulama kanalları oluşturularak Köy Enstitüsü öğrencilerinin uygulamalı eğitim gördüğü çiftliklere sulama suyu öğrenciler tarafından getirilmiştir. (Gedikoğlu, 1971, s. 301)

Köy Enstitüleri'nin hayata geçirdiği şeyler sadece eğitim ve öğretimle ilintili olmamıştır. Türkiye'nin kalkınması ve bu kalkınmanın eğitim eliyle yerine getirilmesi aynı zamanda eğitimin de kalkınma için yapılacak işler yoluyla verilmesi gibi bir sistem ortaya çıkmıştır. Farklı bir anlayış ile ülkeyi kalkındıracak, köyü kalkındıracak çalışmalar yapılırken bu çalışmalar öğrencilerin öğrenimi açısından uygulama zemini oluşturmuştur. Uygulamaların yapıldığı zamanlar hem köye hem de ülkeye hizmet edilmiş bunun sonucunda Köy Enstitüleri hem öğretmen hem de tarım ve zanaata uzmanlaşmış kişiler yetiştiren bir kurum olmuştur.

4.6 Köy Enstitülerinin Kapatılışı

1946 yılında çok partili demokratik yaşama geçilmesinden itibaren Milli Eğitim Bakanlığı görevine getirilmiş olan Sivas Milletvekili Reşat Şemsettin Sirer'in bakanlığı döneminde, köy enstitülerinin yapılarında ve işleyişlerinde birtakım değişiklikler yapılmıştır. Sirer'in yaptığı değişikliklere göre, bundan

itibaren köydeki öğretmenlerin köyde kendilerine ait olan bir arazileri olmayacak ve öğretmenlerin maaşları diğer kamu görevlilerinin maaşlarına göre düzenlenecektir. Köydeki öğretmenler öğretmenlik dışındaki işlerle uğraşmayacaktır. Köy enstitülerindeki öğretmen dağılımı yeniden düzenlenecektir, ders programları değişecektir. (Kırçak, 1993, s. 22-23)

Şemsettin Sirer Milli Eğitim bakanı olduktan sonra İsmail Hakkı Tonguç’u İlköğretim Genel Müdürlüğü görevinden almıştır yerine Kazım Köni getirilmiştir. (Aysal, 2005, s. 279)

1947’de yapılan Köy Enstitüsü Programı ile serbest okuma saatleri kaldırılmıştır, bazı kitaplar toplatılmış, öğrencilerin yönetime katılımı engellenmiş ve üretmek çalışma prensibi zarar görmüştür. (Kaplukan, 2012, s. 188-189)

4.6.1 Köy Enstitülerine Karşı Yönlendirilen Olumsuz Eleştiriler

Köy Enstitüleri, kurulduğu günden kapatılışına kadar birtakım tartışmaların ortasında yer almıştır. Köy Enstitüleri hakkında yeni düşünceler ortaya atılmıştır. Bu düşünce sahiplerinden biri de Kızılcıllı Köy Enstitüsün eski müdürü olan M. Emin Soysaldır 1945 yılında kaleme aldığı “İlköğretim Okulları ve Köy Enstitüleri” adlı kitabında bu fikirlerini dile getirmiştir. Soysal 1946 tarihinde Maraş Mebusu olarak meclise girerek, Köy Enstitülerinin yeniden düzenlenmesi çalışmalarında şu fikirleriyle aktif bir rol oynamıştır:

- 1- Köy Enstitüleri öğrencileri, donanımlı bir öğretmen olarak yetişmeleri için mesleki ve kültürel açıdan gelişmelidirler.
- 2- Bu okullardan mezun olanlar için 20 lira maaş ve 20 yıl zorunlu hizmet mantıklı değildir.
- 3- Köylerde başöğretmenliğin sadece enstitüden mezun olan öğretmenlere verilmesi haksızlığa neden olabilir.
- 4-Öğretmen köyde üretim faaliyetlerine devam edebilir ama bu faaliyetler onun öğretmenlik mesleğini aksatmasına neden olmamalıdır. (Uygun, 2010, s. 156-158)

Köy Enstitüleri’ne yönlendirilen eleştirilerden biri de okullarda icra edilen kız öğrencilerle erkek öğrencilerin birlikte okutulduğu eğitim sistemine yöneliktir. Dönemin koşulları altında karma bir eğitimi hayata geçirmek zor bir çabayı gerekli kılmıştır. Enstitü müdürleri bu durumla bağlantılı olarak önemli bir sıkıntı yaşanmadığını belirtmişlerdir. Bu tip olaylar 15.000’i aşan öğrenci içinde 5-10’u

geçmemiştir. Bunlarla ilgili olarak Maarif Vekâlet'inin disiplin kurulu kararlarından çok az sayıda konuya rastlanmıştır. (Gedikoğlu, 1971, s. 289-290)

Köy enstitülerine yönlendirilen bir eleştiri de enstitülerin komünizm ile eş tutularak eleştirilmesi Cumhuriyet Halk Partisi içinden ve dışından gelenekçiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Ana dayanak noktaları bahsi geçen şekilde Köy Enstitüleri'nin yöneticilerinin, özellikle de İsmail Hakkı Tonguç'un komünizmden etkilendiği yaklaşımı olmuştur. Hatta Köy Enstitüleri komünist cadı kazanları olarak adlandırılmışlardır. (Karaömerlioğlu, 2009, s. 288)

Bu adlandırmada ön plana çıkan isim ise Köy Enstitüleri'nde görev almış, 1946 seçimlerinde bağımsız milletvekili olan Emin Soysal'dır. Enstitü içerisinden gelen biri olan Soysal 24 Aralık 1946 tarihinde Meclis bütçe görüşmeleri esnasında söz alarak Enstitülerin ahlâksızlık, yıkıcılık ve ihanet yuvaları olduğunu, Enstitülerde din düşmanlığı yapıldığını ve bu kurumların komünist yuvası olduğunu söylemiştir. Emin Soysal'ın bu sözleri, bu kurumları tanıyan, birinin ağzından çıktığı için halkta etkiye sebep olmuştur. (Kirby, 1962, s. 339)

Köy Enstitüleri'nden mezun olmuş öğretmenlerin başka okulları bitiren ve köyde görev yapan eski öğretmenlerin üstü olarak başöğretmen atanması durumu, diğer okulları bitirmiş öğretmenlerin eleştiri yönelttiği bir başka durumdur. (Pehlivanoğlu, 1998, s. 41)

4.6.2 Köy Enstitüleri'nin Dönüşümü ve Kapanma Süreci

24 Mayıs 1948'de ise Köy Enstitüleri Teşkilatı Yasasında birtakım düzenlemeler olmuştur. Bu yasaya göre ziraat ve teknik derslere giren eğitimcilerin yetiştirilmesi, okulların yapılması, tesisat ve derste kullanılan araçlarının temini Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilecektir (Gedikoğlu, 1971, s. 210).

1949 yılında Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının son hükümeti olan Şemsettin Günaltay kabinesinde Maarif Vekili Tahsin Banguoğlu döneminde çıkartılan 5541 sayılı kanun ile köy enstitülerine sadece köy çocuğu alınması uygulamasından vazgeçilmiştir. Bundan sonra köy çocuklarıyla beraber kasabalardaki ilkokullardan da mezunların enstitülere alınması kararlaştırılmıştır (Aysal, 2005, s. 280).

14 Mayıs 1950 seçimiyle Demokrat Parti'nin başa gelmesiyle enstitülerle ilgili sınıf geçme yönetmeliğinde birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Buna göre ilk dört sınıfta başarısız olanları sonrasında devamları, son sınıfta bir dersten başarılı olamayanların 4274 sayılı kanunun 63 maddesinin; "*Başarısızlıkları*

yüzünden üst üste iki ders yılı kalanlarla ayrı ayrı sınıflarda iki defa kalanlar enstitüden çıkarılırlar” yargısına ters düşmemek koşuluyla bir dersin yoklamasına sonraki yıllarda girmeleri uygun görülmüştür. Bunların yanında eğitim göre öğrencilerin kıyafetlerinin düzgün, temiz olması ve saç sakal bırakmamaları istenmiştir (Gedikoğlu, 1971, s. 218).

1950 yılından itibaren bu okulların içinin boşaltılması sürecinin daha da hız kazandığı görülmektedir. Enstitülerdeki tüm kız öğrenciler diğer enstitülerden. Kız Köy Enstitüsüne dönüştürülen Kızılçullu Köy Enstitüsü’ne toplanmıştır. Kızılçullu Köy Enstitüsünün binaları 1951 yılında NATO’ya verilmiş ve buradaki öğrenciler Bolu şehir merkezine nakledilmiştir. Sonra bu öğrencilerin Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsüne nakledildiği ve bu okulun kız öğrencilere ayrıldığı ancak çocuklarını evlerinden uzak yerlere göndermek istemeyen köylü ailelerin, çoğunun çocuğunun eğitimden mahrum bırakıldığı görülmüştür. (Gedikoğlu, 1971, s. 217).

1943 yılında başlanarak 7 enstitüde açılan ‘sağlık kolu’ önce Hasanoğlu ve Kızılçullu’ya nakledildiği sonrasında 1951 yılında faaliyetinin sonlandırıldığı görülmektedir (Dirican, 1996, s. 100).

1953 yılına gelindiğinde Köy Enstitüleri’nde uygulanan son program olan 1953 programı yürürlüğe girmiştir. Bu program ilk öğretmen okullarını da içine alan ortak bir öğretim programıdır ve bu sebeple “Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Programı” ismini almıştır. 1950–1951 öğretim yılında Köy Enstitüleri’nde karma eğitime sona erdirildiği için kız öğrencilere farklı bir öğretim programı hazırlanmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin okuyacakları ortak dersler bu programla belirlenmiştir. 1953 programıyla haftalık ders saati 7–11 saat azaltılmıştır. 1943–1947 programında bulunmayan Çocuk Edebiyatı, Biyoloji ve Sağlık Bilgisi, Din Bilgisi dersleri 1953 programıyla birlikte zorunlu dersler arasına alınmıştır (Mili Eğitim Bakanlığı, 1953, s. 67).

Köy enstitülerinin öğretim programlarının ilköğretmen okullarının programları ile birleştirilmesinden sonra, 27.01.1954 tarihinde çıkarılan 6234 sayılı yasayla köy enstitüleri sistemi tamamen ortadan kaldırılarak isimleri “İlköğretmen Okulları’na dönüştürülmüştür. (Altunya, 2005, s. 116)

5. CİLAVUZ EĞİTMEN KURSU VE KÖY ENSTİTÜSÜ

5.1 Cumhuriyet İlk Dönemlerinde Kars'ta Eğitimin Genel Durumu

Cumhuriyet'in ilan edilmesi ile birlikte yurt genelinde hızlı bir eğitim seferberliği başlamıştır. Bunun sonucunda ülkedeki eğitim kurumlarının sayısı hızlıca artmış bu durumundan Kars ili de nasibini almıştır. Cumhuriyet ilan edildiğinde Kars'taki ilkokul sayısı 39 iken 1927 yılına gelindiğinde 1927'de 69'a, 1943'te 283'e çıkmıştır. 1923'te 1560 ilkokul öğrencisi bulunmaktayken, 1943'te bu sayı 12480 öğrenciyi bulmuştur. İlkokul öğretmenlerinin sayısı ise 1923'te 46 iken, 1943'te 402'ye çıkmıştır. (Parlak, 1982, s. 4532.akt Keser 2013,16).

1939-1941 yılları arasında şehirde 96 okul bulunmaktadır. Bu okullara 1937 yılından itibaren 127 öğretmenli köy okulu daha ilave edilmiştir. 1940 yılında okul sayısı 223 öğrenen sayısı 315'i bulmuştur. (Kars Gazetesi, 1940, s. 1)

1944 yılında ise köy bütçelerine konulan tahsilat ile yaptırılmak üzere 120 köy okulunun yapımına başlandığı haberi Kars Gazetesi'nde yer almaktadır. Habere göre Cilavuz Köy Enstitüsü'nden mezun olacak 80 öğretmen yeni yapılacak olan bu okullarda göreve başlayacaklardır. (Kars Gazetesi, 1944, s. 1)

5.2 Cilavuz Eğitim Kursunun Kurulması

Eğitmen Kursu'nun faaliyete geçiş tarihi 22 Nisan 1938'dir. Okulun olarak kullanılan binada büyüklü küçüklü 15 oda bir salon üst katta 3 salon vardır. Okulun açıldığı yıl 75 öğretmen adayı almıştır bu öğretmenlerin 25'i Kars ilinden 25'i Artvin ilinden 25'i Ağrı ilinden alınması planlanmıştır. (Ağanoğlu, 1938, s. 1-2)

Yatak, yemek yerleri okul açıldığında yeterlidir. Okulun açıldığı bina o dönem yatılı ilkokul olarak kullanılmaktadır. Okulun ilk müdürü olan Halit Ağanoğlu Köy Enstitüleri Yolunda adlı kitabında Eğitim Kursu için seçilen yerdeki binaların durumunda harabe olarak bahsetmektedir. Bu binalar 93 Harbi sırasında Kars'ı işgal eden Rus Çarlığı tarafından inşa edilerek kışla olarak kullanılmışlardır. Binaların kondisyonları iyi değildir çatıları sökülmüş, pencereleri ve duvarları yıkılmış, yağmur ve fırtınadan erimiş güneşten çatlamış binaları otlar sarmış durumdadır. Binaların tamiratını önce eğitim adayları sonrasında enstitü öğrencileri yaparak bu binalarda eğitime başlanmıştır (Ağanoğlu, 1949, s. 25-26).

Kars Lisesi Tarih Öğretmeni ve aynı zamanda Kars Gazetesi yazarı Tarhan Toker Cilavuz Eğitim Kursun neden bu yörede açıldığına ve kurstaki işleyişe dair okula yaptığı bir günlük gezi sonucunda şöyle bahseder:

“1. Kurs Binası Bölge Durumu: Kurs binası Susuz Yatılı Okulundan başka bir yer değildir. Bina yatılı okul için her türlü isteği karşılayacak vaziyette tam manasi ile mükemmeldir. İdare odaları, öğretmen odası, yemekhane ve yatak odası, atölyeler eğitmenlerin yemek yemesi için modern yemek salonu, mütalaa salonu, yatakhaneler, revir... gibi birçok bölümleri ihtiva ediyor.

2. Binanın dış durumu, tarla ve bahçe: Binanın iş teşkilatı ve taksimatının düzgün olduğu kadar bahçe ve tarla vaziyeti de çok mükemmeldir. Bahçe olarak ayrılan arazi eğitmenler tarafından teşcir, tarh edilerek güzel bir hale sokulmuş, her nevi sebze ve fidan yetiştirilmiştir. Aynı zamanda bahçenin içine yine eğitmenler tarafından havuz, çeşme ve yol gibi faydalı şeyler de ilave edilmiştir. Tarla olarak tefrik edilen arazi birtakım maktalara bölünerek üzerinde ekim, gübre, hububat, sebze, makine, pulluk, saban ve çapa gibi tarımsal ameliyelerin netice vereceği randıman üzerinde tecrübe tarlalarında riyazi nisbetler dahilinde mesai ve ameliye sarfediliyordu.

3. Bir günlük eğitmen mesaisi, eğitmenler için hazırlanan program cidden köyün yükselmesi çok pratik ve amelidir. Zira bu programa göre; günlük mesai çizelgeleri öğleye kadar arıcılık, tavukçuluk, sütçülük, köy sağlığı, tarla ziraati, ameli işler ve atayla mesaisi gibi bir yığın faaliyet ve hareketten ibarettir. İşler şef öğretmenler tarafından idare edilir. İşlerden kurtulan eğitmenler öğle yemeklerini kalori cetvellerine göre tanzim edilmiş olan tabele muhteviyatına göre gıdalı bir şekilde temiz ve sıhhi masalarda gayet zevkle yiyorlar. Bu ameli adamların yemek yiyişi de işleri kadar asilane ve iştahlı idi. Köyün kudretini aşmayacak bir şekilde tam bir gıda kadrosuna göre tanzim edilmiş olan tabelesi cidden şayanı kayıttır. Bunda aranan tenevvüden ziyade gıda, kalori, bolluk ve temizlikti. Ekmeklerde halis kırmızı buğday ekmeği idi ki bu bizim Françolardan muhakkak çok lezzetli ve gıdalıdır. Yemeklerden sonra uzun bir istirahat devresi vardır bu istirahat devresinde çalışmaktan zevk duyan bu köylü gençler boşa harcamıyor bu fasıladan istifade ederek ya bahçede ya atölyede veya salonda çalışmakla vakit geçiriyorlar.”

Bu yazıda okulun içyapısında da söz etmiştir Toker’e göre okul “... Salonun tefrişi çok orijinaldi duvarlarda şu levhalar görülyor Atatürk’ün Kocatepe’de büyük resimleri başvekil, diğer memleket büyüklerinin resimleri, inkılap safhalarını anlatan tablolar köylü, ekonomi, endüstri, tarım, tayyare tabloları, köy nüfus grafikleri, vecizeler... Bunların en orijinal olanı 32 bin Köyü Biz Kurtaracağız Levhasıdır.” (Toker, 1938, s. 1-2)

Bu kurs başlangıçta açılması planlanan beş Eğitim kursundan biridir. Kursta eğitim yapacak kişiler 1937-1938 öğretim yılında bu kişilerdir (Uyar, 2000, s. 214-215).

Tablo 5.1 Cilavuz Eğitim Kursu'nun kurulduğu yıldaki kadrosu

Öğretmenlerin İsimleri	Görevleri
Halit Ağanoğlu	Kurs Direktörü
Abdurrahman Altıok	Eğitim Şefi
Saim Tunca	Grup Şefi
Kemal Günar	Sütçülük Öğretmeni
Özdemir Gürses	Ziraat Eğitim Şefi
Vehbi Öte	Atölye Öğretmeni
Bekir Tekdal	Küme Öğretmeni
Celal Avcı	Küme Öğretmeni
Şevket Kızılkor	Küme Öğretmeni
Sabri Erduman	Küme Öğretmeni
Hasan Koşal	Küme Öğretmeni
Mahmut Ön	Küme Öğretmeni
Necati Oral	Küme Öğretmeni
İsmail Çınar	Küme Öğretmeni
İdris Okyay	Küme Öğretmeni
Celal Gemalmaz	Ziraat Öğretmeni
Zeki Kızıl	Ziraat Öğretmeni
Ömer Bakır	Ziraat Öğretmeni

1939 yılının Nisan ayında Cilavuz'a eğitimci aday olmak için Ağrı, Çoruh ve Kars köylerinden 50'şer olmak üzere toplam 150 eğitimci aday alındı. (Boy, 2015, s. 285)

1940 yılında Cilavuz Köy Enstitüsüne Çoruh'tan (Artvin) 30, Kars'tan 80, Beyazıt'tan 20 olmak üzere 130 öğrenci alınmıştır. (Maarif Vekaleti, 1940, s. 526).

1941 senesinde Kars-Cilavuz Eğitim kursu mezunlarının görev yaptığı eğitimci okul sayısı 153'e ulaşmıştır (Muhtelif Vilayetlerde Açılmış Eğitimci Köy İlkokulları Sayısı, 1941, s. 3).

1938 yılının Temmuz ayında Maarif Bakanı Saffet Arıkan ve heyeti o dönem Kars Valisi olan Akif Eyidoğan'ı makamında ziyaret etmiştir. Bu ziyaret Kars Gazetesinde şöyle anlatılmaktadır 14 Temmuz 1938'de Saffet Arıkan beraberindeki Kültür Heyeti ve Vali Akif Eyidoğan ile Cilavuz Eğitim Kursunu ziyaret etmişlerdir. Bu ziyarette okulun durumu ve eğitim işleri ile yakından ilgilenen Bakan kurs müdürü ve öğretmenlere teşekkür ederek öğle yemeğini burada yiyip kurumdan ayrılmışlardır (Kars Gazetesi, 1938, s. 1).

Bu haber yayınlandıktan dört gün sonra Eğitim Kursunun etrafındaki binaların onarılacağına dair bir haber yayınlanmıştır habere göre Cilavuz'da

bulunan eski binanın onarılıp bu eski binada Köy Öğretmen Okulu olarak yararlanmak için yakında onarıma başlanması planlanmıştır böylelikle gelecek sene eğitimci adayları mevcudu 200'e çıkarılacaktır (Kars Gazetesi, 1938, s. 1).

Maarif Bakanı Saffet Arıkan'ın Cilavuz'u ziyaretinden bir ay sonra Kars Gazetesinde yayınlanan habere göre okul tamirati için bakanlık tarafından 6 bin lira ve altı ustanın gönderileceği ve okulun mevcudunun 250 eğitime çıkarılacağı belirtilmiştir. (Kars Gazetesi, 1938, s. 1)

25 Ekim 1938 yılında Eğitimci Kursu için belirlenen binasının tamiratına başlanmıştır. 22 Ekim 1938 cumartesi günü Eğitimci Kursundan mezun öğrenciler Kars şehri orduevinde bir müsamere sunmuşlardır. Müsamere çok zengin program sunarak şehrin önde gelenleri programa katılmışlardır. (Kars Gazetesi, 1938, s. 2).

5.3 Cilavuz Eğitimci Kursunda Günlük İşleyiş

Okulda yapılması planlanan günlük işleyiş şöyledir: Sabah 5:30'da kalkış 22:00'da yatış 24 saatlik zamanın 11 saati tarım ve kültür üzerinde çalışmalara ayrılmıştır. Kalan kısım ise dinlenme süresi olarak belirlenmiştir. Eğitimcilere gelecek meslek hayatlarında ve kişisel hayatlarında etkili olacak temizlik alışkanlığı vermek üzere hazırlanmıştır. Günlük olarak el, ayak yüz yıkama ve sıkça tıraş olmalarını sağlanmıştır. Diş fırçası ve macun kullanma işini ileri tarihte öğretilmesi planlanmıştır.

Öncelikli olarak genel günlük işler ve tarım işlerine alaka, kültüre bağlılık ve sıkı çalışmaya karşı kazanılması gereken alışkanlık sağlanmak istenmiştir. Türkçe dersi için temel harfleri okuma ve yazma, okuduğunu anlama ve anlatma üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Her eğitimci adayına birer okuma kitabı verilerek dersler pekiştirilmek istenmiştir. Matematiksel işlemler, hesaptan sayma, yazma, basit toplama çıkarma işlemleri yaptırılmıştır. Yurt yaşama bilgisi dersi işlenmektedir.

Derslerin yaparak yaşayarak öğretilmesi doğrultusunda bir sebze bahçesi hazırlanarak eğitimcilere ziraat dersleri verilmiştir. Bu dersler için bölgede yetişen sebzelerin tohumları elde edilerek ekim yapılmıştır. Okulun etrafı Eğitimci Kursu süresinde ağaçlandırılmaya çalışılmış bu süreçte bölge koşullarına uygun olarak yetişen ağaç fideleri okul etrafına dikilmiştir. Dikilen ağaçlar içinde meyve ağaçları da bulunmaktadır.

Okula Tarım Bakanlığı tarafından verilen 1500 liralık hibeyle İstanbul'dan zirai faaliyetlerde kullanmak için ziraat malzemeleri alınmıştır. Bunların yanı sıra

çayır biçme makinesi, beygir tırmığı, 2 adet pulluk, 25 tane kürek Kars ilinden satın alınmıştır. İki kısarak at, arıcılık yapılması için kovan ve diğer araçlar da satın alınarak eğitim faaliyetlerinde kullanılmıştır. Sipariş edilen malzemeler geldikçe bu malzemeler kullanılarak çalışma alışkanlığı eğitmen adaylarına verilmek istemiştir. (Ağanoğlu, 1938, s. 2)

5.4 Cilavuz Köy Enstitüsü

17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı Köy Enstitüleri kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte Eğitim Kursları Köy Enstitüleri adını almıştır (Gazalcı, 2019, s. 60) Bu doğrultuda 14 tane Köy Enstitüsü açılması planlanmıştır. (Cumhuriyet Gazetesi, 1940, s. 7).

Tablo 5.2 Cilavuz Köy Enstitüsünde ilk olarak göreve başlayan öğretmenler, çalışanlar ve görevleri şunlardır

Görevlilerin İsimleri	Görevleri
Halit Ağanoğlu	Enstitü Direktörü
Aydın Arıkök	Direktör Muavini
İsmail Güçlü	Öğretmen
Binnaz Arıkök	Öğretmen
Remzi Çakır	Öğretmen
Mecit Temuçin	Öğretmen
Celalettin Can	Öğretmen
Selim Bilgen	Öğretmen
Şevket Özay	Öğretmen
Mehmet Karayel	Öğretmen
Zakir Güven	Öğretmen
Neriman Erçetin	Öğretmen
Kasım Sözen	Öğretmen
İbrahim Türkoğlu	Öğretmen
Selahattin Temel	Öğretmen
Abbas Akdoğan	Muhasip
Hamdi Yazar	Daktilo

Kaynak: Köy Enstitüleri Dergisi, 1941, s. 44

İlerleyen dönemlerde okula yeni memur alımı yapılmıştır alınan memurların adları şunlardır: Abbas Erdoğan, Sıtkı Ergun, Lami Türker ve Halis Özgün (Köy Enstitüleri Dergisi, 1945, s. 342).

5.4.1 Cilavuz Köy Enstitüsünün Kurulduğu Bölge, Okulun Binaları ve Bölgenin Fiziki Şartları

Cilavuz ilçesi Kars-Ardahan yolu üzerindedir. Kars'tan 23 kilometre uzaktadır. Kars'ın kuzeyine düşmektedir. Cilavuz bir vadi içinde bulunmaktadır. İklimi etrafına göre daha ılımandır. Bulunduğu bölgenin özelliklerine göre yaz mevsimi kısa kış mevsimi uzun sürmektedir. Çoğu zaman Ekim ayında başlayan

soğuklar Mayıs ayı sonlarına kadar devam etmektedir. Bu yüzden henüz olgunlaşmamış sebzeler dondukları için bunlardan tohum alması zor olmaktadır. Bazı zamanlar çiftçilerin harmanları kar altında bile kalmaktadır. Soğuklar bazen -40 derecelere kadar düşmektedir. Kışları yollar tamamen kapandığı için taşıma işlemleri kızaklar vasıtasıyla yapılır. Haziran ortalarına kadar yoğun yağmur yağışları görülmektedir. Sıcak havalar Haziran ortasından Ağustos sonlarına kadar devam eder. (Ağanoğlu, 1942, s. 1)

Halit Ağanoğlu'nun İsmail Hakkı Tonguç'a gönderdiği rapordan görüldüğü üzere Cilavuz Köy Enstitüsü çetin iklim şartlarının görüldüğü bir bölgede faaliyetini sürdürmektedir. Yaz aylarının kısa oluşu ve sıcaklığın azlığı elde edilebilecek olan ürün çeşitlerinin az olmasına neden olmuştur. Bununla birlikte kış aylarında yolların kar muhalefeti sebebiyle okula giden yolların kapanması okula erişmeyi güçleştirmektedir.

Okulun kurulduğu bina önceden bir askeri garnizon olarak faaliyet göstermiştir. Sonrasında garnizon binası terk edilerek, kışla binası, tavla, aile evleri gibi binalar terk edilmesi sonucunda harap duruma düşmüşlerdir. 1936 yılında kışlalardan birinin tamirâtı yapılarak pansiyonlu köy okulu haline getirilmiştir. 1937 yılında ilk olarak 50 mevcutlu Eğitimci Kursu bu binanın bir kısmında faaliyet göstermeye başlamıştır. 1938 yılında yine aynı yerde Eğitimci Kursu faaliyette bulunmuştur. 1939 yılında kışlalardan ikincisi Saffet Arıkan'ın ziyareti sonrası tamir edilerek ek olarak bir mutfak ve bir hamam eğitimci adaylarıyla yeniden inşa edilmiştir. 1940 yılında okul Enstitü olarak kurulmuş aynı yıl içinde yemekhane, tavla, sekiz ailelik bir aile lojmanı ve bir misafirhane kurulmuştur. 1941 yılında iki aile evi, bir fırın ve büyük kışlalardan üçüncüsü yapılmıştır. 1941 yılında kullanılmakta olan enstitü binaları 3 büyük okul binası 1 mutfak 1 yemekhane, 1 hamam, 1 fırın, 1 tavla, 3 aile evi (Biri 8 ailelik) ve bir misafirhaneden ibarettir (Ağanoğlu, 1942, s. 1).

Okul Eğitimci Kursu olarak faaliyete başladığı andan itibaren kendi etrafında genişlemiş öncelikle elde hâlihazırda bulunan kışlalardan faydalanılmıştır. Bu kışlalar tamir edilerek kullanılmıştır. İlerleyen zamanlarda okula ihtiyaçlara göre yeni eklentiler yapılmıştır. Öğretmenlerin barınma sorunu giderilmeye çalışılmıştır. Okula yapılan fırınla birlikte okulun dışı olan bağımlılığı azaltılmaya çalışılmıştır. Okula yapılan eklentilerle birlikte okul mevcudu zamanla artmış 50 kişilik Eğitimci Kursu mevcudu ile 1936 yılında faaliyete başlayan kurum

1938 yılında kışla binalarının tamiriyle birlikte 250 eğitimci adayının eğitim gördüğü bir okul haline gelmiştir. Tavla (ahır) binasının yapımı ile okulda hayvancılık faaliyeti başlamıştır.

Enstitüye ayrılan arazinin bir bölümü Ziraat Bakanlığından devralınmıştır ve tapusu bu kuruma devredilmiştir. Bu arazinin içinde metruk halde bulunan bir meyve bağı 3 büyük bina harabesi tarla ve arazinin sulanması için kullanılacak su bulunmaktadır. Arazinin bir diğer kısmı Cilavuz'da kurulmuş olan Köy Okuluna ait arazidir bu arazi oldukça düz ve geniş durumdadır. İşlenmeye müsait kısmı 6 bin dönüm kadardır. Etrafında herhangi bir su kaynağı olmadığından kurak zamanlarda bu arazi verimli değildir. Kurumun bulunduğu vadi içerisinde Nahiye Müdürlüğüne, Nahiye Müdürüne ait olmak üzere önceden ayrılmış bir kısım tarlalar da bu kurum tarafından kullanılmaktadır. Bu arazilerin bir kısmı tapuya geçirilene kadar yöre halkının işletilmesi için köylüye verilmiştir. Eldeki tarlalarda okul öğrencileri arpa, buğday, patates ve sebze ziraatı yapmıştır. (Ağanoğlu, 1942, s. 1)

Okul faaliyetlerini sürdürürken bir yandan da işleyemediği tarlaları köylülerin kullanımına açarak toprağın boş kalmamasını sağlamaya çalışmaktadır.

Tablo 5.3 1939 yılından 1941 yılına kadar okul etrafında inşa edilen binaların yapılış yılları ve bu inşaatlar için harcanan para miktarları

Yapılan Bina	Yapıldıkları Yıl	Harcanan Para
Hamam	1939	1343 Lira
Mutfak	1939	150 Lira
IV. Numaralı Büyük Bina	1939	5192,20 Lira
Yemekhane	1940	4961,87 Lira
Tavla	1940	607,68 Lira
Büyük Aile Evi	1940	2494,17 Lira
Aile Evi	1940	282,60 Lira
Misafirhane	1940	573 Lira
Küçük Aile Evi	1941	693,20 Lira
Büyük Aile Evi	1941	2422,10 Lira
I. Numaralı Büyük Bina	1941	16.702 Lira
Fırın	1941	591 Lira
Toplam		35713.02 Lira

Kaynak: Ağanoğlu, 1942a, s. 2

1943 yılına gelindiğinde okuldaki binaların mevcut durumu şöyledir: Üç okul binası, bir mutfak, bir hamam, bir fırın, bir atölye, bir tavla, sekiz ailelik bir lojman, bir ailelik ev, bir küçük ilköğretim ve bir samanlık (Ağanoğlu, 1944, s. 4)

5.4.2. Cilavuz Köy Enstitüsünde Tarım ve Hayvancılık

Cilavuz Enstitüsü 618 hektar arazi üzerinde kurulmuştur. Cilavuz'da tahıl üretiminin yanı sıra sebze ve meyve üretimi de vardır. Özellikle buğday patates lahana başlıca ürünler arasındadır. Bunların dışında taze fasulye nohut ve soğan üretimi de yapılmaktadır. Okulda patates ambarları bulunmaktadır. 1942 yılında okulda üretilen ürünlerin dağılımı şu şekildedir: Buğday 11 ton, Arpa 5 ton, patates 17.6 ton, saman 30 ton, ot 70 ton, yonca 2 ton süt ve üretilen meyvenin ton bazında ölçümü yapılamadığı için üretimi miktarı elde edilen gelir üzerinden belirlenmiştir. Süt 206 liralık, sebze 1171 liralık, peynir 330 liralık, kaz 72,5 liralık olacak şekilde üretilmiştir. (Ağanoğlu, 1942, s. 4).

Eğitmen Kursu zamanında başlanan okul çevresini ağaçlandırma faaliyetleri Enstitü döneminde de devam etmiş bu doğrultuda 25000 tane kavak fidanı ekilmiştir. 3000 civarında da meyve fidanı dikilmiştir. (Ağanoğlu, 1949, s. 46)

Okulda yapılan tarım işleri ile ilgili 1941 yılında Kars Gazetesinde bulunan bir habere göre okulda patlıcan, biber, domates, kabak gibi sebzeler soğuk iklim şartları sebebiyle ekilmesi tercih edilmemektedir. Okulun iki numaralı dershanesinin sebzeçilik şubesinde bunlar da dâhil olmak üzere bu iklimde yetişmesi muhtemel olan her türlü sebze üzerinde tecrübeler kazanılmaya çalışılmaktadır. Bu sebzelerin tarlasını hazırlayan eken, sulayan ve çapasını yapan yine okulun öğrencileridir. (Araslı, 1941, s. 1-3).

Okul ve çevre illerdeki çetin kış şartları sebebiyle bazı sebze ve meyvelerin üretiminden kaçınılmış olsa da yine de bu sebzelerin ekim yöntemleri ve bakımları öğrencilere öğretilmeye çalışılmıştır. Okulda üretimi yapan yine öğrencidir. Bu yolla iş içinde eğitim esasına dayanarak eğitim verilmektedir. Okulda üretim fazlası olan mallar dışarıya satılarak okula fazladan kazanç sağlanmıştır.

Halit Ağanoğlu'na göre okulun tarımla ilgili olan alet ve makine varlığı şu şekildedir: 1 biçerdöver makinesi 1 mibzer (tohum atmaya yarayan makine), 1 beygir tırnağı, yine beygirle çekilen biçme makineleri, jip otomobil gibi araçlar ziraat faaliyetlerinde kullanılmaktadır. (Ağanoğlu, 1949, s. 46)

Okulun kurulduğu bölge, hayvancılık yapılabilmesi için geniş ve verimli otlaklara sahiptir. Bu sebeple bölgenin en önemli geçim kaynağı olarak hayvancılık büyük bir öneme sahiptir. Enstitülerin kuruluş amacına uygun olarak bölgenin doğası ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğu için her enstitü belirli alanlarda uzmanlaşmıştır. Cilavuz Köy Enstitüsü'nde bu yüzden hayvancılığa büyük bir önem verilmektedir. Cilavuz Köy Enstitüsü'nde öğrencilere kazandırılmak istenen

becerilerden biri de hayvancılık konusunda eski yöntemlerin yerine modern usulleri öğrenerek köylerinde bu usulleri uygulamaktır. Böylelikle Kars ili ve çevresinde hayvancılığı bilimsel bilgi ile yapan öğretmenler ve köylüler yetiştirmek amacı hedeflenmektedir.

Yıllara göre hayvan sayısına dair net bir veri bulunmamakla birlikte Halit Ağanoğlu'nun Köy Enstitüleri Yolunda adlı eserinde, İsmail Hakkı Tonguç'a gönderdiği raporda ve Kars Gazetesinde yayınlanan haberlerde okulda bulunan hayvan sayısına dair veriler bulunmaktadır. Bunlara göre okulda: 11 at ve tay 44 inek ve dana 6 öküz, 11 buzağı, 44 koyun ve 5 kuzu ve 10 adet kaz bulunmaktadır. Bu hayvan sayılarının önemli bir yönü 44 inek ve dananın 1940 senesinde satın alınan 15 inekten üretilmiş olmasıdır. (Ağanoğlu, 1942, s. 6)

Burada hedeflenmek istenen okula hayvan satın almak değil okulda hayvan üretimini en az masrafla kaliteli bir şekilde yapmaktır. Bu amaçla okulda hayvancılığa gösterilen önem fazladır. Okulda hayvan sayısının artmasıyla birlikte hâlihazırda kullanılmakta olan ahıra ek olarak 1940 yılında bir tane daha ahır inşa edilmiştir.

Cilavuz Köy Enstitüsünde arıcılık işlerine de önem verilmektedir. 1947 yılında az ürün elde etmelerine rağmen 500 kilogram bal üretilir. Bölgedeki balın çok değerli olduğunu bilen enstitü yönetimi arıcılıkta daha da ileri gitmek istemektedir. 400 tavuklu bir kümes kurulmuş ve bu kümes Cilavuz Köy Enstitüsü'nün ihtiyacını karşılayacak kadar yumurta üretmektedir (Ağanoğlu, 1949, s. 45)

5.4.3 Cilavuz Köy Enstitüsü'nde Hidroelektrik Santrali İnşası

Cilavuz Köy Enstitüsü'nde öğretim faaliyetleri yapılmaya başlandığında okulda elektrik bulunmamaktadır. Bu durumu ortadan kaldırmak amacıyla okula bir elektrik santrali inşa edilmiştir. 1943 yılının Haziran ayında ön hazırlıklar başlamış 1944 yılının Haziran ayında gerekli ödenek geldikten sonra Hidroelektrik santralinin inşasına başlanmıştır. Okula elektrik getirebilmek için Susuz çayından faydalanılarak, okul öğretmenlerinden Kemal Soydan öğrencilerle birlikte 1500 metrelik su arkı açılması inşaatına başlamıştır. Bir yandan da Fizik Öğretmeni Remzi Çakır santral binası inşaatına başlamıştır. İnşaatı okul müdürü öğretmenler birlikte yaparak inşaat için gerekli olan çimento torbalarını, kumu, çakılı birlikte inşaat alanına taşımışlardır. Santralin inşası tamamlandıktan sonra ilk deneme yapılmak için set çekilen havuz kısmına suyun dolması beklenirken heyecanla

bekleyen öğrencileri okul müdürü herhangi bir kaza olmaması için bölgeden uzaklaştırmış havuzun başına birkaç öğrenci bırakmıştır. Suların dolmasıyla birlikte suyun biriktiği havuzun önüne çekilen set büyük bir gürültüyle yıkılmıştır. Bunun sonucunda havuzun başında nöbetçi bırakılan Adil Beyaztaş adlı öğrenci suya kapılmış fakat olayı yara almadan atlatmıştır.

Bu olay üzerine sekteye uğrayan santral inşasına ertesi gün tekrar başlanmıştır. 15 gün içerisinde yıkılan set yeniden inşa edilmiştir. Yapılan denemeler sonucunda elektrik santrali başarılı olmuş ve okul elektriğe kavuşmuştur. Okulun ürettiği elektrikten Cilavuz halkı da yararlanmıştır. Elektrik üretimi için kullanılan tribün 40 beygir gücünde Fransız tipi bir tribündür. Tribünü yerleştirecek kimse bulunamadığı için İstanbul'dan iki tane Macar usta getirilmiştir. Böylelikle okulda aydınlık günler başlamıştır(Temuçin, 1948, s. 1-3).

5.4.4 Cilavuz Köy Enstitüsü Öğrencilerinin Başka Enstitülerinin Kuruluşlarındaki Roller

Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri 1941 yılından itibaren başka enstitülerin yapım işlerine imece usulü ile katılmışlardır. İnşaat imecesinin ilk örneği Hasanoğlu Köy Enstitüsü'dür Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri burada işlik inşaatını tamamlar (Arman, 1990, s. 7)

Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri kendi işlerinin yanında diğer enstitülerin de inşa işlerine yetebilecek hale gelmişlerdir. Buradan anlaşılabileceği üzere enstitüler arasında yardım ve dayanışma ruhu yüksektir.

Cilavuz Köy Enstitüleri öğrencileri Hasanoğlu Köy Enstitüsündeki inşaatın yanı sıra başka şehirlerdeki Köy Enstitüsü inşa işlerine de yardıma gitmişlerdir. Bu yerler Erzurum Pulur Köy Enstitüsü, Diyarbakır Dicle Köy Enstitüsü, Adana Düziçi Köy Enstitüsü (Düziçi bugün Osmaniye'nin ilçesidir) (Menekşe, 2005, s. 97).

1944 yılında Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri Düziçi Köy Enstitüsü'nün inşasında çalışmak üzere bir ekip oluştururlar. O dönemde bölgede sıtma hastalığı çok yaygındır. İnşaat esnasında önce Düziçi Köy Enstitüsü öğrencileri hastalanır ardından Çifteler Köy Enstitüsünden gelen öğrenciler de hastalığa yakalanırlar. Cilavuz Köy Enstitüsünden gelen öğrenciler hastalığa bir süre direndikten sonra onlar da hastalığa yakalanırlar. (Evren, 1992, s. 62)

Öğrenciler enstitü inşaatlarına katılım sağladıktan sonra geleneksel hale gelmiş yurt gezilerine katılırlar bu gezilere “Memleket İçinde İnceleme Gezisi” adı verilmektedir. (Köy Enstitüleri Dergisi, 1945, s. 175)

İsmail Hakkı Tonguç bu yurt gezileri için Canlandırılacak Köy adlı kitabında şu şekilde bahsetmiştir:

“Bu geziler sırasında hem memleketi hem de gerçek hayatın şartlarını tanıdılar; iradelerini çelikleştirme, yaşanmış yepyeni bilgiler edinme, görgülerini arttırma, dost ve arkadaş kazanma imkânlarına kavuştular. Halkı ve köylüyü yakından tanıdılar. Başarıyla sona eren işlerin hazzını tattılar.” (Tonguç İ. H., 1998, s. 641)

5.4.5 Cilavuz Köy Enstitüsünde Kanal İnşası

1942 yılında Cilavuz Köy Enstitüsünün kurak arazilerini suya kavuşturmak amacıyla 5000 metrelik su kanalı inşa faaliyetine başlanmıştır. Bu doğrultuda Mayıs ayında her gün bir sınıf bu kanalın inşasında öğretmen gözetimi altında çalışmıştır. Kanalın geçeceği güzergâhta 50 metrelik bir uçurum bulunmaktadır. Okulun Fizik öğretmeni olan Remzi Çakır bu uçurumun başında bir çadır kurarak kanalın geçiş istikametini çizmiştir. İstikamet çizildikçe diğer öğretmenler de her gün aldıkları görevleri öğrencilerle birlikte yerine getirmişlerdir. Bunun sonucunda iş başlangıcının ellinci günü su kanal boyunca akmaya başlamış ve 2000 dekarlık bir arazi bunun sonucunda suya kavuşmuştur. (Ağanoğlu, 1949, s. 40)

5.4.6 Cilavuz Köy Enstitüsünün Kapatılması ve Kapatılışından Günümüze Kadar Okulun Durumu

Köy Enstitüleri’nin birinde olan bir olayın aşağı yukarı benzer hali ile öteki Enstitülerde de olması veya olan olayların öteki enstitülerde de olması gibi bir durumdan bahsedilebilir. Enstitülere yöneltilen eleştiri ve suçlamaların sadece bir tane enstitü için değil, Köy Enstitüsü sisteminin bütününe yapılması durumu söz konusudur. Eğitim öğretim programlarının Köy Enstitülerinin bütününe yönelik olması ya da enstitülerin kuruluşunda öğrencilerin yer alarak inşaat faaliyetlerinde bulunması, enstitülerdeki günlük yaşantının aşağı yukarı hepsinde benzer olması gibi haller enstitülerde yaşananların benzerliğine örnek olarak söylenebilmektedir. Bu durumlardan ötürü Köy Enstitülerin kapatılışı da aynı şekilde olmuştur.

Bu eleştiriler içinde birçok neden bulundurmakla beraber, Köy Enstitülerine yönelik yapılan eleştiriler, suçlamalar ve muhalefet ve ülkenin o dönemdeki iktisadi ve sosyal durumlarının da etkisi ile Köy Enstitüleri’nin kapatılması yolu seçilmiştir.

Kapatılma süreci zamana yayılarak Köy Enstitüsü projesinin esas özelliklerinin değiştirime yöntemi ile yapılmıştır. Sonuç olarak 1940 yılında kurulan Köy Enstitüleri 1946-1947 yıllarında yavaş yavaş temel prensiplerinden ayrılmış, Köy Enstitüleri üzerinde radikal değişiklikler yapılarak, yönetmelikler değiştirilmiş, iş içinde eğitim sona ermiştir.

Sonuç olarak 1954 yılında yürürlüğe giren 6234 sayılı Köy Enstitüleri ile İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesine Dair Kanun ile birlikte Köy Enstitüleri resmi olarak kapatılmışlardır.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinin ardından Köy Enstitüleri İlköğretmen Okullarına dönüştürülmüştür. Dönüştürülen bu okullar İlköğretmen Okulları olarak da eğitime devam etmemiş, günümüze kadar çeşitli adlar ve özelliklerle varlıklarını devam ettirmişlerdir.

Köy Enstitüleri İlköğretmen Okulları ile birleştirilmesinden sonra kapanan Cilavuz Köy Enstitüsü ilk olarak 1954-1976 yılları arasında Kazım Karabekir İlköğretmen Okulu adını almıştır.

İlköğretmen Okulları 1989-1990 yıllarına kadar varlığını sürdürmüş, bu yıllarda İlköğretmen Okulları Öğretmen Liselerine dönüştürülmüştür. Kazım Karabekir İlköğretmen Okulu'nun adı ise aynı kalmış, Kazım Karabekir Anadolu Öğretmen Lisesi olmuştur. Okul 1990-1991 yılından itibaren Kazım Karabekir Anadolu Öğretmen Lisesi adını almıştır

Anadolu Öğretmen Liseleri ise 2014 senesinde alınan bir kararla Fen Liselerine, Sosyal Bilimler Liselerine ve Anadolu Liselerine dönüştürülmüştür. Kazım Karabekir Öğretmen Lisesi ise bu dönüşümden Kazım Karabekir Anadolu Lisesi olarak çıkmıştır. Bugün eğitim öğretim hayatına Kazım Karabekir Anadolu Lisesi olarak devam etmekte olan okulun içindeki Enstitü binaları harabe haline gelmiş durumdadır. (Türkiye Cumhuriyeti Susuz Kaymakamlığı, 2021)

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Gelişmenin ve ilerlemenin en önemli anahtarı olan eğitim dünya tarihi boyunca farklı şekillerde işlemiş. Bazı zamanlarda sadece belli zümrelerin alabildiği eğitim ve öğretim faaliyetleri yakın tarihlerde toplumun tümüne yansıtılmaya çalışılmıştır. Osmanlı Devleti zamanında değişimin ve gelişimin önünde duran Yeniçeri Ocağının II. Mahmut zamanında kaldırılması ile Osmanlı Devleti ıslahat çalışmaları hız kazanmıştır.

Çağdaşlarından birçok açıdan geride kalan Osmanlı Devleti Islahatlar yoluyla bu açığı kapatmak istese bile ülkenin içinde bulunduğu durum beklenen sonuçları vermemiştir. Sürekli savaş hali ve iç karışıklıklar içinde olan ülke bu Islahat çalışmalarından beklediği karşılığı bulamamış bu çalışmalar toplumun geneline yansımamıştır.

Eğitim üzerine yapılan Islahat çalışmaları okullu-alaylı olarak kurumlardaki bireyleri ikiye bölerek toplumsal bir gerilimin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yapılan bu Islahat çalışmaları Osmanlı Devleti'nin yıkılışının önüne geçememiştir.

Birinci Dünya Savaşı sonunda işgal edilen Osmanlı Devleti İtilaf Devletlerine tamamen teslim olmuştur. Ülkenin kurtuluşu için Islahatlar sonucunda açılmış olan okullardan mezun olan aydınlar öne çıkmıştır.

Bu okullardan mezun olan Mustafa Kemal bu harekete önderlik ederek ülkenin kurtuluşuna giden bu yolda kararlılıkla ilerlemiştir. Kurtuluş Savaşı sadece bir savaş değil bir ulusun varlık mücadelesidir. Kurtuluş Savaşı sonucunda ülke işgalden kurtarılarak Cumhuriyet ilan edilmiştir.

Yeni kurulan Cumhuriyet temeli çok eski zamanlara dayanan birçok problemle karşılaşmıştır. Ülkenin nüfusu Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sonucunda çok azalmış eğitimli nüfus bu savaşlarda cephelerde şehit düşmüştür. Elde kalan nüfus çağdışı şekillerde hayatını devam ettiren hastalıklara boğuşan, ekonomik ve sosyal problemlerle boğuşan insanlardır.

Bu durumu değiştirmek amacıyla Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde inkılap hareketlerine girişilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk bu inkılapların en kısa sürede yapılması gerektiğinin farkındaydı. Bu amaçla ülkenin her yerinde eğitim, sağlık, tarım, sanayi faaliyetlerinin muasır medeniyetler seviyesine getirilmesi için çalışmalar başlamıştır. Bu faaliyetlerin hayata geçirilebilmesi için eğitimli bir

nüfusa ihtiyaç vardır. Ülke o dönemde içinde bulunduğu koşullar yüzünden eğitimli bir nüfusa sahip değildir. Köylerin çoğunda öğretmen veya okul yoktur. Toplumun büyük çoğunluğu okuma yazma dahi bilmemektedir.

O dönemde ülke nüfusunun %80 kırsal kesimde hayatını sürdürmekteydi. Toplumun genelinin kalkınması için öncelikli olarak kırsal kesimde yaşayan insanların kalkınmasının sağlanması gerekiyordu. Bu amaçla köylünün eğitilmesi için ilk olarak 19 Ekim 1926 yılında Köy Muallim Mektepleri kuruldu. Kurulan bu okullar beklentileri karşılamamıştır. Okula giden öğretmen adayları okul bitince gittikleri köylerde kalmayı tercih etmiyor ilk fırsatta tayinlerini şehirlere aldirmaya çalışıyorlardı.

Bu durumun düzeltilmesi için hem köy yaşantısını bilecek hem de köyünde kalmaya gönüllü olacak öğretmen tipine ihtiyaç duyulmuştur. Mustafa Kemal Atatürk o dönem Milli Eğitim Bakanlığı yapmakta olan Saffet Arıkan'a orduda askerliğini çavuş olarak yapmış bulunan akıllı, uyanık köy gençleri kısa süreli bir öğretmenlik eğitimi kursuna alınarak köylerine öğretmen olarak gönderilebilir önerisinde bulunmuştur. Bunun sonucunda Arıkan İlköğretim Genel Müdürlüğüne bir rapor hazırlatmış Eğitim Kurslarının ilk safhası başlamıştır.

1936 yılında Eskişehir Çifteler ilçesinde Mahmudiye Çiftliğinde Eğitim kurslarının ilk örneği olan okul açılmıştır. Bu okuldan beklenenin üzerinde bir başarı elde edilmiş ve bu okul tipinin yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

3238 sayı ile 11.06.1937'de "Köy Eğitimcileri Kanunu" yürürlüğe sokularak bu okulların yasal dayanağı sağlanmıştır. Deneme mahiyeti ile açılan bu kursların sayısı ilerleyen zamanlarda 15'i bulmuştur. Bu kurslardan mezun olan Eğitimciler kendi köylerine giderek eğer köyde okul yoksa orada bir okul binası inşa ediyor okul varsa orayı tamir edip ardından eğitime başlıyorlardı.

Eğitim Projesinden olumlu sonuçlar elde edilmesi ile proje farklı bir boyut kazanarak 17 Nisan 1940 tarihinde bu okulların 3803 sayılı kanunla Köy Enstitülerine dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır.

Böylelikle bu okullara giriş şartları, okullarda verilen eğitimin tipi ve süresi değişmiştir. Köy Enstitüleri'nin amacı köyün içinden gelen öğrencileri öğretmen ve sağlık memuru yaparak ülkedeki inkılapları eğitim yoluyla köylüye benimsetmektir.

Köy Enstitüleri sadece okul mahiyetinde kurulmuş kurumlar değildir. Bu okulların amacı kırsal kesimde yaşayan insanların eğitim alması, köylerin eğitim

yolu ile kalkınması ve köylerin kalkınması yolu ile bütün ülkenin kalkındırılmasıdır. Bu gayenin hayata geçirilebilmesi için Köy Enstitüleri sistemi fikrini ortaya atan İsmail Hakkı Tonguç ve uygulamaya koyan Hasan Âli Yücel ve o dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Köy Enstitüleri sistemi ile şahsen ve dikkatle alakalı olmuşlardır.

17 Nisan 1940 yılında Köy Enstitülerinin resmi olarak faaliyete geçmesi ile birlikte Kars'ın Susuz ilçesinde ilk önce Eğitim Kursu olarak faaliyet veren Cilavuz Köy Enstitüsü okulun ilk müdürü daha önce de Cilavuz Eğitim Kursunda öğretmen olarak çalışmış Halit Ağanoğlu tarafından kurulmuştur.

Halit Ağanoğlu bizzat İsmail Hakkı Tonguç tarafından daha önce bu bölgede görev yaptığı için iklim ve çevre şartlarını bilmesi nedeni ile seçilmiştir *“Ağanoğlu sizi Kars’a göndereceğim orası çetin yerdir size güvenim var”* denilerek buraya tayin edilmiştir.

Enstitü'nün Eğitim Kursu safhasından itibaren şartlarını bilen Halit Ağanoğlu geldiği gibi çalışmaya başlamıştır. Öncelikle okulun üzerine kurulduğu eski binaların tamir edilmesi işi ile uğraşmıştır. Okul işlerinin yanında İsmail Hakkı Tonguç'a okuldaki işleyiş ve okulun durumu hakkında raporlar sunmuştur.

Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri ile birlikte okul ve çevresi için birçok projeye imza atmıştır. Bu projelerden biri okulun sahip olduğu kurak arazilerin sulanması için açılan kanaldır. Bu kanal insanüstü bir gayretle kısa sürede bitirilmiştir ve okulun çorak toprakları suya kavuşmuştur.

Yapılan işler sadece tarım ve hayvancılık işleri ile sınırlı kalmayıp daha da ileri taşınmak istenmiştir. Okulda o dönem elektrik bulunmamaktadır ve bu durum Halit Ağanoğlu'nu çok rahatsız etmektedir. Bu doğrultuda okulun Fizik Öğretmeni Remzi Çakır'la birlikte Susuz Çayı'nın suyundan faydalanılarak bir Hidroelektrik Santrali kurmayı planlamışlardır.

Bu planı hayata geçirmek için çalışmalara başlamışlardır bu çalışma için 50 kişilik bir öğrenci grubu oluşturmuşlardır. Toplam sekiz aylık bir çalışma ile bu santral faaliyete geçmiş okul ve ilçe elektriğe kavuşmuştur. Bu proje Cilavuz Köy Enstitüsü'nü diğer Enstitülerden ayıran özgün bir projedir. Bu da bize göstermektedir ki Köy Enstitüleri kendi kendine yeten kurumlar haline gelmek için çabalamaktadır.

Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri sadece kendi okulları için değil kendilerinden sonra kurulan Köy Enstitüleri'nin inşa faaliyetlerine de katılım göstererek işbirliği içinde çalışmanın bir örneği olmuşlardır.

Köy Enstitülerin sisteminde yapılan değişiklikler bu okulu da etkilemiş ve enstitüler kuruluş amaçlarının dışına çıkmışlardır. Okulda tarım ve hayvancılık işleri artık öğrenciler tarafından değil okul tarafından seçilen işçiler tarafından yapılmaktadır. Okulun üretim faaliyetlerinin düşüşü okul tarafından Kars Gazetesi'ne verilen satın alım ilanlarının artmasından anlaşılabilmektedir.

1954 yılında bu okulların faaliyetlerine son verilmesi sonucunda okul Kazım Karabekir Öğretmen Lisesi adını almıştır.

Köy Enstitüleri sistemi 14 yıl gibi kısa bir süre içinde ülkede büyük bir değişim ve gelişime sebep olmuş. Siyasi çekişmeler, bu okullara yönelik ağır eleştiriler ve okullar hakkında ortaya atılan iddialar sonucunda yıpratılmış. Önce Enstitüleri Enstitü yapan özellikler ortadan kaldırılmıştır. Sonrasında kız ve erkek öğrencilerin birlikte okutulması uygulaması sonlandırılmış kız öğrenciler için Kızılçullu Kız Köy Enstitüsü açılmış ve daha sonra bu okul binası NATO'ya verilmiştir buradaki öğrenciler Bolu şehir merkezine nakledilmiştir. Bu okulun Trabzon Beşikdüzü ilçesinde bulunan Köy Enstitüsü'ne nakli kararlaştırılmış ama bazı veliler çocuklarından bu kadar uzak kalmamak için çocuklarını okuldan almışlardır.

1954 yılında 6234 sayılı Köy Enstitüleri ile İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesine Dair Kanun ile birlikte bu okulların kapatılmasına karar verilmiştir.

Böylelikle Cumhuriyet tarihimizin eğitim alanında yapılan inkılaplardan biri olan bu proje sona erdirilmiştir. Köyün ihtiyacını yine köyün insan gücü ve emeği ile karşılamayı amaçlayan bu proje o dönemde yaşanan siyasi çekişmelere kurban edilmiştir. Kısıtlı imkânlarla devletten gelecek ödeneklere sırtını dayamayarak çalışan bu kurumlar dönemi için mucize sayılabilecek işlere imza atmışlardır.

KAYNAKÇA

- Ağanoğlu, H. (1938). *Kars Cilavuz Köy Eğitimcileri Yetiştirme Kursunun Nisan Ayı İçindeki Durumunu Gösterir Rapor*. Kars.
- Ağanoğlu, H. (1938). *Kars Cilavuz Köy Eğitimcileri Yetiştirme Kursu'nun Nisan Ayı İçindeki Durumunu Gösterir Rapor*. Kars.
- Ağanoğlu, H. (1942). *Cilavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu*. Kars.
- Ağanoğlu, H. (1942a). *Cilavuz Köy Enstitüsü*. Kars.
- Ağanoğlu, H. (1944). *Cilavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu*. Kars.
- Ağanoğlu, H. (1949). *Köy Enstileri Yolunda*. İstanbul: Ahmet Sait Basımevi.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk Eğitim Tarihi: Başlangıçtan 1999'a*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Altunya, N. (2005). *Köy Enstitüsü Sistemine Toplu Bir Bakış*. İstanbul: Kelebek Matbaası.
- Antel, S. C. (1937, Ocak). Köy Kalkınması için Kültür Bakanlığı'nın Aldığı Tedbirler. *Kültür Bakanlığı Dergisi*(20-21), 156.
- Apaydın, T. (2017). *Köy Enstitüsü Yılları*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Araslı, F. (1941, 10 10). İstiklal Meşalelerinden Cilavuz Köy Enstitüsü II. *Kars Gazetesi*(457), s. 1-3.
- Arman, H. (1990). *Piramidin Tabanı*. İstanbul: Arkın Kitabevi.
- Atatürk Araştırma Merkezi. (1997). *Söylev ve Demeçler*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Aydoğan, M. (1997). *Köy Enstitülerinde İş Eğitimi ve Demokratik*. Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.
- Aysal, N. (2005). Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu*, 267-282.
- Başaran, İ. E. (1978). *Eğitime Giriş*. Ankara: Bımaş Matbaacılık.
- Başvekalet Umum İstatistik Müdürlüğü. (1942). *Maarif İstatistiği*. Ankara: Ulusal Matbaa.
- Binbaşioğlu, C. (1993). *Eğitim ve Köy Enstitüleri Tarihsel Bir Çerçeve*. İzmir: Dikili Belediyesi Kültür Yayınları.
- Boy, A. (2015). *Kars Eğitim Tarihi (Tanzimattan 2015'e)*. Doktora Tezi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2016 .
- Bulut, R. (1990). *Nisandaki Güneşler Ellinci Yılında Köy Enstitüleri(1940-1990)*. Ankara: San Matbaası.
- Candoğan, G. (1991). *İvriz Köy Enstitüsünde Öğrencilik Yıllarım*. Konya: Sebat Ofset.
- CHF. (1933). C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi. 31.
- Ciciloğlu, H. İ. (1982). Türkiye Cumhuriyetinde ilk ve orta öğretim (Tarihi Gelişim). *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları*, 41.
- Cumhuriyet Gazetesi. (1940, 4 19). Köy Enstitüleri Teşkilatı. *Cumhuriyet Gazetesi*, s. 7.

- Dilek, H. (2016, 6). 1927 Köy Muallim Mektepleri İle Köy Okulları Müfredat Programının Analizi ve Yurttaşlık Bilgisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 99.
- Dirican, M. (1996). *Köy Enstitüleri Kanalıyla Toplum Kalkınması ve Köylerde Sağlık” Köy Enstitüleri: Amaçlar, İlkeler, Uygulamalar*. Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.
- Evren, N. (1992). *Poyraz Köyünden Köy Enstitülerine*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Gazalacı, M. (2019). *Köy Enstitülerinin Meclis Süreci*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Gedikoğlu, Ş. (1949). *Niçin Eğitim Kurşları Köy Enstitüleri*. Ankara: İdeal Matbaa.
- Geray, C. (1985). *Köy Sosyolojisi Okuma Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Hasanoğlu Köy Enstitüsü. (1941). Muhtelif Vilayetlerde Açılmış Eğitimli Köy İlkokulları Sayısı. *Köy Enstitüleri I*, 3.
- Kaplan, M. (2002). *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kapluhan, E. (2012). Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*(26), 188-199.
- Karaömerlioğlu, A. (2009). *Türkiye’de Köycülük, Köy Enstitüleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kars Gazetesi. (1938, 8 19). Cilavuz Eğitim Kursu İçin Tahsis Edilen Binanın Tamiri. *Kars Gazetesi*, s. 1.
- Kars Gazetesi. (1938, 7 20). Cilavuzdaki Bina Tamir Edilecektir. *Kars Gazetesi*(661), s. 1.
- Kars Gazetesi. (1938, 10 25). Eğitim Kursu Binası. *Kars Gazetesi*(686), s. 2.
- Kars Gazetesi. (1938, 7 16). Misafirlerimiz Cilavuz Eğitim Okulunu Ziyaret Etti. *Kars Gazetesi*(660), s. 1.
- Kars Gazetesi. (1940, 10 29). (890), 1.
- Kars Gazetesi. (1944, 08 09). Köy Okulları. 1. Kars.
- Kemal, N. (1933, Haziran). Köy Seferberliğine Doğru. *Ülkü*, 1(5), 355-361.
- Keser, M. (2013). *1923-1970 Yılları Arasında Kars’ta Eğitim*. Yüksek Lisans Tezi Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kars 2013 .
- Kirby, F. (1962). *Türkiye’de Köy Enstitüleri*. Ankara: İmece Yayınları.
- Kırçak, Ç. (1993). *Türkiye’de gericilik: 1950-1990*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Koç, N. (2013). *Türk Kültür Tarihi İçerisinde Köy Enstitüleri*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Köstüklü, N. (2001). *Kazım Karabekir ve Eğitim*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Köy Dergisi. (1939, Nisan). Köy Eğitim Kurşlarının Sayıları Çoğaltıldı. *Köy Dergisi*(5), 3-5.
- Köy Enstitüleri Dergisi. (1941). Enstitülerin Durumu. *Köy Enstitüler I*(1), 44.
- Köy Enstitüleri Dergisi. (1945). Cilavuz Köy Enstitüsü Haberleri. *Köy Enstitüleri Dergisi*(2), 342.
- Köy Enstitüleri Dergisi. (1945, Ocak). Köy Enstitülerine Yapıcılık Tatbikatına Giden Ekipler. *Köy Enstitüleri Dergisi*, 1(1), 175.
- Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı. (1997). *Hasan-Ali Yücel Köy Enstitüleri ve Köy Eğitimi ile İlgili Yazıları-Konuşmaları*. (M. Aydoğan, Dü.) Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.

- Kültür Bakanlığı Dergisi. (1937). Köy Eğitimi. *Kültür Bakanlığı Dergisi*, 44.
- Maarif Vekaleti. (1940). Köy Enstitüleri'nin Kurulduğu Yerler ve Talebe Sayısı. *İlköğretim Dergisi*, 3(51), 526.
- Menekşe, N. (2005). *Köy Enstitüleri Gerçeği*. İzmir: Aday Basım.
- Mili Eğitim Bakanlığı. (1953). *Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Örmecioglu, H. T. (2019). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Köycülük Tartışmaları. *Belleten*, 732.
- Parlak, T. (1982). *Yurt Ansiklopedisi Türkiye İl İl; Dünyü, Bugünü, Yarını* (Cilt 6).
- Pehlivanoglu, R. (1998). *Türkiye'de Köy Enstitüleri ve Pazarören Köy Enstitüsü*. Kayseri.
- Semerci, B. (1989). *Türkiye'de İleri Atılımlar ve Köy Enstitüleri*. İstanbul: Özgür Basın Yayın.
- Soysal, M. E. (1940). *Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi*. İzmir.
- Susuz Kaymakamlığı. (2021, 6 15). *Türkiye Cumhuriyeti Susuz Kaymakamlığı Resmi Web Sitesi*. 12 16, 2020 tarihinde <http://www.susuz.gov.tr/>: <http://www.susuz.gov.tr/cografi-yapi> adresinden alındı
- TBMM. (1926). *Köy Muallim Mektepleri Talimatnamesi*. Ankara: TBMM.
- TBMM. (1937, 6 11). Köy Eğitimcileri Kanunu. Ankara: TBMM.
- TBMM. (1939, 7 14). Köy Eğitimcileri Kursları ve Köy Öğretmen Okulları'nın İdaresi. *Köy Eğitimcileri Kursları ve Köy Öğretmen Okulları'nın İdaresi*. Ankara: TBMM.
- TBMM. (1940, 4 22). Köy Enstitüleri Kanunu. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi.
- Temuçin, M. (1948, 10 9). Cilavuz'u Nasıl Yaptık. *Kars Gazetesi*(1668), s. 1-3.
- Toker, T. (1938, 7 20). Kars Cilavuz Eğitimcileri Kursu Nasıl Çalışıyor. *Kars Gazetesi*(661), s. 1-2.
- Tonguç, E. (2009). *Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç Yaşamı, Öğretisi, Eylemi*. İzmir: Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları.
- Tonguç, İ. H. (1938, Ağustos). Köy eğitimi meselesi. *Ülkü*, XI(66), 266-267.
- Tonguç, İ. H. (1938). *Köyde Eğitim*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Tonguç, İ. H. (1947). *Canlandırılacak Köy*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tonguç, İ. H. (1998). *Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy*. Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.
- Türen, A. Ö. (2018). *Köy Enstitüleri Dosyası*. İstanbul: Destek Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2021, 4 17). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1940, 04 22). 3803 Sayılı Köy Enstitüleri Kanunu. Ankara, Türkiye.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti. (1943). *1943 Köy Enstitüleri Öğretim Programı*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti. (1943). *Köy Enstitüleri Öğretim Programı* (7-8 b.). Ankara.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti. (1943). *Köy Enstitüleri Öğretim Programı* (169-187 b.). Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Susuz Kaymakamlığı. (2021, 4 17). *Cilavuz Köy Enstitüsü*. 4 17, 2021 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Susuz Kaymakamlığı: <http://www.susuz.gov.tr/koy-enstitusu> adresinden alındı

Türkoğlu, P. (2000). *Tonguç ve Enstitüleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Uyar, B. (2000). *Tonguç'un Eğitimcileri*. Ankara: Aktaş Matbaası.

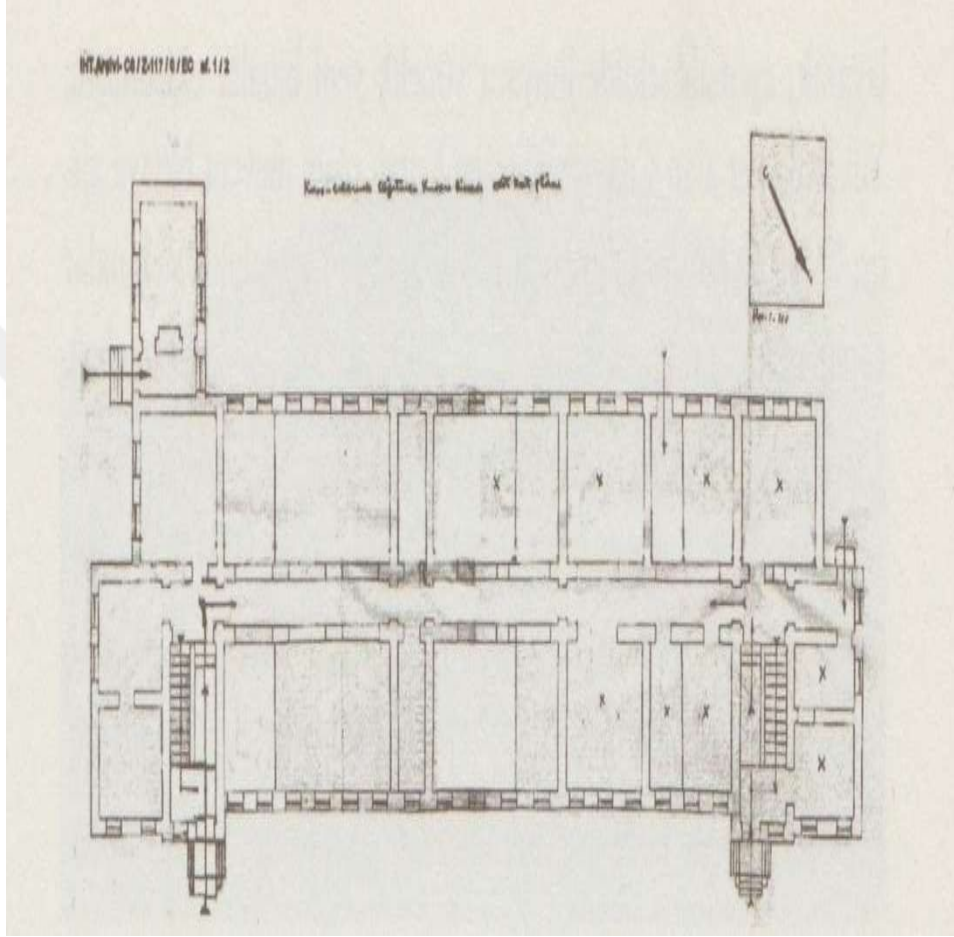
Uygun, S. (2010). M. Emin Soysal'ın Hayatı ve Köy Enstitüleri Tarihindeki Yeri. *Milli Eğitim Dergisi*(39), 148-161.

Ülkü. (1936). Köy Öğretmeni Ve Eğitimci Yetiştirme İş. *Ülkü*, 8(6), 266.

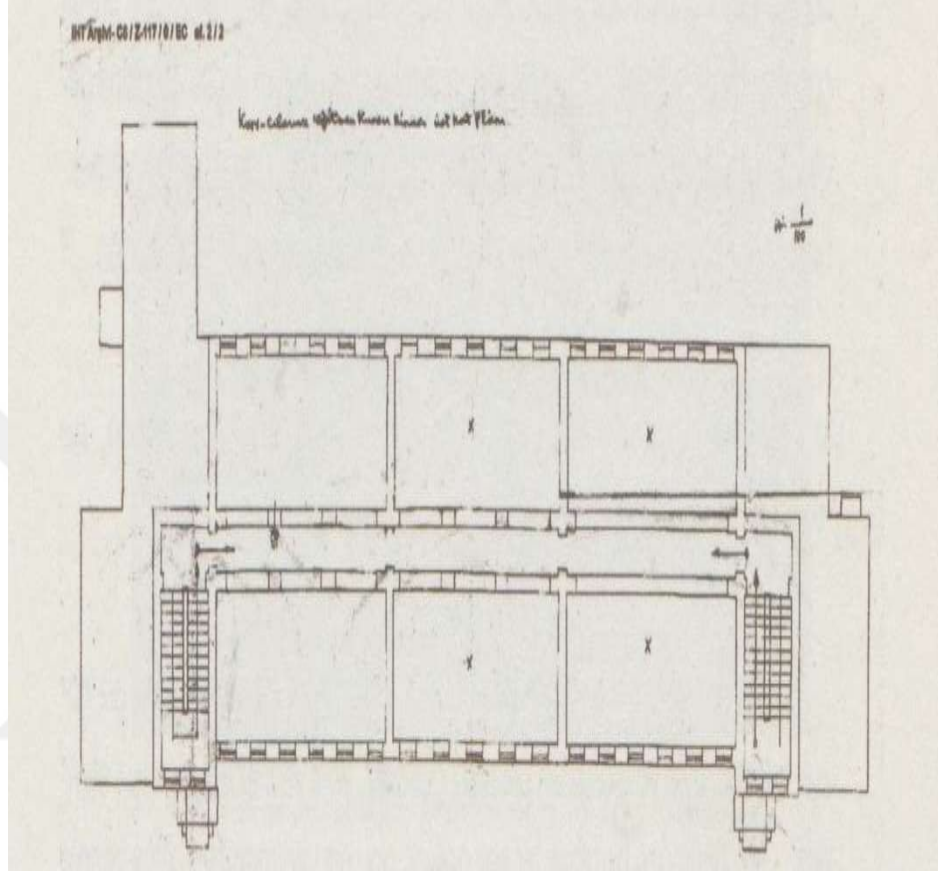

EKLER

EK 1 . Cilavuz Eğitmen Kursu Zemin Kat Planı (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

EK 2. Cilavuz Eğitim Kursu Üst Kat Planı (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

EK 3. Eğitmen Kursu'nun bugünkü görünümü

EK 4. Hasan Ali Yücel'in Cilavuz Köy Enstitüsü'nü ziyareti (Halit Ağanoğlu Arşivi)

EK 5. Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencilerin inşa ettiği elektrik santraline dair haber
(Kars Gazetesi 9 Ekim 1948)

EK 6. Kars Valisi Akif Eyidoğan (sağdan üçüncü) Kurs Müdürü Halit Ağanoğlu ve kurs öğrencileri ile birlikte.

**EK 7. Kurs Direktörü Halit Ağanoğlu'nun Kültür Bakanlığına 1938 yılında
gönderdiği rapor (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)**

İHT Arşivi- CS/Z-117/0/EB sf. 1/8

5/5/938

T.C.
Kars-Çılavuz
Köy Öğretmenleri Yetiştirme
Kursu Direktörlüğü
Sayı: 41

Kültür Bakanlığı Yüce Katına

Kars-Çılavuz Köy Öğretmenleri yetiştirme Kursunun
Nisan ayı içindeki durumunu gösterir rapordur:

I-Kurs,12/4/938 den itibaren hazırlıkları yapılarak,22/4/938 de açılmıştır.

II-Yapı,Çılavuzdaki pansiyonlu okul'a ait olup ilgisiz planda görüleceği üzere altta küçükü büyüklü 13 oda bir salon,üçte üç salondan ibarettir.Planda işaretlenmiş kısımları kurs tarafından işgal edilmiştir.

Yatak,yemek yerleri şimdilik kifayet etmektedir.Yağmurlu günlerde ,tıgarıda tedrisat yapılamadığından,sıkıntı çekilmektedir.İlk Okul çalışmasını sona erdirince dört dersbane boşaltılmış olacak ve o zaman darlığın da önüne geçilmiş bulunulacaktır.

III-Malzeme:Geçen yıl kullanılan malzeme 50 Öğretmen namzedi ile Öğretmenlerin ihtiyaçlarını önleyecek miktarda bulunuyordu.Bu yıl kadroda artırılma yapılmış olduğuna göre 30 kişilik yatma,yeme haceti tedarik edilmiştir.

Mevcut malzemenin bakımlarına dikkat gösterilmektedir.

IV-Öğretmenler:Kursa atanmış bulunan İspekter ve Öğretmenler 15/4/938 tarihinden itibaren telgrafla ödevlerine çağırılmışlardır. Ödevlerine başlama tarihleri şöyledir:

Kurs Direktörü Halit Ağan	12/4/938
Eğitim Şefi Abdurrahman Altok	26/4/938
Öğretmen Bekir Tekdal	22/4/938
: Celâl Avcı	25/4/938
: Şevket Kızılkor	29/4/938
: Ömer Lütfü Bakır	29/4/938

Kursun açıldığı 22/4/938 tarihinden 30/4/938 e kadar iki İspekterle dört Öğretmen işe başlamış bulunuyordu.

V-Muhasebe ve aynıyat işleri:

A-Muhasebe ve aynıyat işleri geçen devrede Tarım Bakanlığı tarafından istihdam edilen ve 937 yılı gayesine kadar,iki hademe ile birlikte,ücretleri temin edilmiş bulunan memurlar tarafından tedvir edilmiş ve bu sebeple de tebellüğ edilen kadro çizelgesinde yazılı hesap işyarlığına başka kimse alınmamıştır.Bu durum,10 sayı,18/4/938 tarihli yazı ile Kültür Bakanlığında sorulmuştur.

B-Hesap durumunu gösterir çizelge ile,bu ay içinde satın alınmış eşyayı gösterir çizelge ilişiktir.

VI-Kadro durumu:Tebellüğ edilmiş bulunan kadroya göre 8 Öğretmen,iki İspekter,bir aşçı ödevlerine atanmış bulunmaktadır.Doktor ve askerlik Öğretmenleri henüz bulunamamışlardır.Mayıs ayı içinde Doktor ve Askerlik Öğretmeninin bulunup işe başlatılmalarına çalışılacaktır.

VII-Öğretmen namzetleri ve seçim: Buyurultuları gereği 25 Kars İl'inden,25 Artvin ve 25 Ağrı'dan alınmak üzere 75 namzet alınmaktaki.Kars ve Artvin'den hazırlanmış namzet fişlerinden 25 er kişi seçilmiştir.Bunların 48 i kursta mevcut bulunmaktadır.Nisan ayı içinde Ağrı'dan fişler gelmemiş olduğundan Ağrı İl'i için seçim yapılamamıştır.

Seçimde,namzetlerin bölge teşkil etmeleri ön planda tutulmuş ve ilkokul mezunları tercih edilmiştir.İl'lerden alınan Öğretmenler sayısına göre de bölgeler meydana getirilmesi hesaplanmıştır.

Bu vaziyete göre Artvinden alınan üç Öğretmen için şavşat,

EK 7.1 Raporun devamı (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

IHT Arşivi- CS/Z-117/0/EB sf.2/8

2

Ardanış, Sirya bölgeleri ve yine üç Öğretmen alınan Kars için Bardız, Selim, Hanak bölgeleri kurulması hesaplanmıştır.

İki Öğretmen alınan Ağrı için de iki bölge meydana getirilmes üzere seçim yapılacaktır.

VIII-Vakit çizelgesi: Saat beş buçukta kalkmak ve yirmi ikide yatmak üzere vakit çizelgesi yapılmıştır. 24 saatlık zamanın onbir saat yirmi beş dakikası tarım ve Kültür Üzerinde çalışmalara ayırt edilmiş, diğer kısım dinlenmeye bırakılmıştır.

IX-Eğitim: Namzetlere yarınki meslek hayatlarında ve şahsi hayatlarında müessir olacak üstün temizlik alışkanlığı vermek üzere tertibat alınmış, her gün için el, ayak, yüz yıkama ve sıkca traş olmaları yoluna konulmuştur. Diş fırçası, macun kullanma işi mayıs içinde yoluna konulacaktır.

Genel işler ve tarım işlerine karşı alâka, Kültür'e bağlılık ve muntazam çalışmaya karşı kazanılması gereken alışkanlığın temini ön iş olarak ele alınmış bulunmaktadır.

X-Öğretim:

A-Türkçeden, temel harflerden yazma, okuma, okunanı anlama ve anlatma üzerinde çalışılmıştır. Her Eğitimci namzedine bir alfabe kitabı verilmiştir.

B-Hesaplan sayma, yazma, yazal ve sözel, basitçe, toplay ve çıkar işlevleri yaptırılmıştır.

C-Yurt yaşama bilgisinden vücut temizliği konusu işlenmiştir.

Talim heyetini teşkil eden Öğretmenler ay içinde tamamen gelmemiş bulunduklarından gruplar meydana getirilememiş ve idare yolu ile Öğretmen ve Eğitimci namzetleri vazifelendirilmişlerdir. Program mücbiri birinci hafta içinde yapılması gereken yoklama da nisan içinde yapılamamıştır.

XI-Ders araçları: Derslerin ayanı ve faal bir metoduyla verilmesi için:

A-bir sebze bahçesi hazırlanmış ve muhitte yetişmesi mümkün sebzelerin tohumları tedarik edilip ekime başlanmıştır.

B-Etrafın ağaçlanmasını ve Eğitimci namzedinin ağaç dikmesi olmasını temin yolunda ağaç fideleri hazırlanmış ve dikilmeğe başlanmıştır. Dikilen ve dikilmekte olan ağaçlar arasında bir kısım da meyva ağacı bulunmaktadır. (Dikme işi henüz sona ermemiş bulunduğundan rakam tesbit edilmemiştir)

C-Tarım Bakanlığınca verilmiş bulunan 1500 liralık tahsisatla İstanbul'dan ziraat aletleri ismarlanmış ve çayır biçmemakinesi, beygir tırnağı, iki adet pulluk, 25 tane kürek Kars'tan satın alınmıştır. İki kısarak, arıcılığa ait kovan ve diğer araçlar da satın alınacaktır.

İşler ve dersler ilerledikçe muhitin ihtiyaçlarına göre vasıtalar hazırlanacak ve rasyonel bir çalışma alışkanlığının kazandırılmasına önem verilecektir.

XII-Bulâsa: 22/4/938 tarihinde açılan kurs 30/4/938 tarihine kadar iyi bir tarzda faal bulunmuştur. Öğretmen ve Eğitimci namzetleri, ilk günler olmasına ve acemi bulunmasına rağmen, alâka ile ödevlerine bağlılık göstermişlerdir.

Gelen aylarda gidegit üstünlük görüleceğinin bugünden belli olmakta olduğunu arzile nisan ayı raporunu sunar, içten saygılarımı sunarım.

Kurs Direktörü

Halit Ağan

EK 8 Eğitim Kursu'na katılan Eğitim adaylarının listesi (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

IHT Arşivi- C10 / 60-1 / N sf. 1 / 2

Kars Kültür Direktörlüğüne ait

Eğitmenin Adı	figler çizelgesi Doğduğu yer ve yıl	Hangi kursa istirak ettiği
Halay Kaya	Çıldır 327	Kars
Hasan Saçın	Arpaçay 327	"
Mehmet Coşkun	Posof 322	"
Bahir Erdoğan	Tuzluca	"
Hüseyin Koç	İğdir 318	"
Mehmet Yılmaz	Çıldır 328	"
Bahtiyar Çifçi	Arpaçay 323	"
Mihrali Güngör	Posof 328	"
Seyfullah Kılıç	Ardahan 328	"
Zühal Öztürk	Posof 324	"
İbrahim Erkan	Ardahan 327	"
Celil Aslan	Çıldır 327	"
Namaz Aktaş	Arpaçay 326	"
Kurban Göktaş	Arpaçay 325	"
Hüseyin Türkyılmaz	İğdir 327	"
İsmail Kaya	Posof 327	"
Tevfik Kaya	Ardahan 328	"
Veli Taşın	Tuzluca 323	"
Musa Yıldırım	Arpaçay 327	"
Coşkun Aydın	Ardahan 327	"
Mehmet Devrim	Akbaba 328	"
Kadın Üstün	Posof 327	"
Mürsel Erten	Karaköse 326	"
Gazi Topçu	Ardahan 315	"
Eğref Kırmızıgül	Çıldır 327	"
İlyas Doğan	Çıldır 327	"
Hüseyin Turgut	İğdir 319	"
Turan Yılmaz	Ardahan 327	"
Yusuf Örgün	Posof 328	"
İslâm Gürbüz	Akbaba 328	"
Nazım Ünal	Ardahan 325	"
Asım Özdemir	Ardahan 326	"
Rasim Bilgin	Çıldır 323	"
Ali Şini	Tuzluca 317	"
Haydar Güngör	Posof 325	"
Mehmet Özal	Posof 326	"
Hüseyin Mutlu	Arpaçay	"
Ahmet Tağı	Çıldır 324	"
Vehbi Bilgin	Ardahan 310	"
Süleyman Çaylar	Posof 326	"
Ali Çelik	Ardahan 327	"
İskender Erdoğan	Çıldır 327	"

EK 8.1 Listenin devamı. (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

IHT Arşivi- C10/60-1/N sf.2/2

-2-

Eğitmenin Adı	Doğduğu yer ve yıl	Hangi kursa iştirâk ettiği
Mevlüt Değirmenci	Posof 327	Kars
Kerim Aytekin	Iğdır	"
Temindar Metin	Posof 327	"
Paşa Ali Aydın	Posof 327	"
Mihrali Önder	Posof 313	"
Muzaffer Laçın	Tuzluca 324	"
Cezayir Şimşek	Çıldır 326	"
Nevruz Ergül	Arpaçay 325	"

EK 9 Cilavuz Köy Enstitüsü'nün kuruluşunu Halit Ağanoğlu tarafından İsmail Hakkı Tonguç'a bildiren rapor (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

IHT Arşivi- D4/46-3/A sf. 1/4

Cilavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu

I- TARİHÇE:- Cilavuz, Kars-Ardahan şosesi üzerinde, Karatan 30 kilometre uzaklıktadır. Karsın şimaline düşer. Susuz çayı adıyla anılan çayın iki tarafında, sathı mailleri tatlı meyilli, bir vadinin içindedir. Vadi, içindeki süğüt ve kavak ağaçlarıyla güzel bir dekor meydana getirmektedir.

İklim:- Bir vadi içinde bulunan Cilavuzun havası, etrafına nazaran, daha mülayimcedir. Bulunduğu bölgenin hususiyeti icabı olarak yazları kısa, kışları uzun sürer. Çok kere ilkteğinlerde başlayan soğuklar mayıs sonlarına kadar devam eder. Bu yüzden henüz olmamış bulunan birçok sebzeler donduğundan tohum almak kabil olmaz. Bazan çiftçinin harmanı kar altında bile kalır. Soğuklar sıfırın altında 40 dereceye kadar düşer. Rüzgârlar bazan şiddetli kar tipileri yapar. Böyle zamanlarda münakale tamamen durur. Karlı zamanlarda nakil işleri yalnız kışaklarla yapılır. Yağmurlar haziran ortalarına kadar sık sık yağar. Çok defa bu zamanlarda şiddetli dolular olur. Yetiştirilmeye çalışılan sebzelerle hububata çok ziyan verir. Sıcaklar, haziran ortalarından ağustos sonlarına kadar devam eder.

Binalar:- Evvelce Cilavuzda bir askerî garnizon kurulmuş bulunuyordu. Sonraları garnizon terk edilmiş.. Muhtelif kışla, tavla, aile evleri.... gibi binalar terk edilme neticesinde, hemen kâmilan, harap duvarlardan ibaret kalmışlardı. 1936 yılında kışlalardan biri tamir edilerek Pansiyonlu köy okulu haline konulmuş ve (1937)de ilk olarak (50) mevcutlu Eğitim kursu bu binanın bir tarafında çalışmıştı. (1938) yılında yine aynı yerde Eğitim Kursu faaliyette bulunmuştu. (1939) da kışlalardan bir ikincisi tamir edilmiş; ayrıca bir mutfak ve hamam Eğitim namzetleriyle yeniden inşa edilmiştir.

1940 Haziranında Enstitü kurulmuş ve bu yıl içinde yemekhane, tavla, 8 ailelik bir aile pavyonu, bir misafirhane meydana getirilmiştir. 1941 de iki aile evi, bir fırın ve büyük kışlalardan bir üçüncüsü yapılmıştır.

Bu gün kullanılmakta olan Enstitü binaları üç büyük Okul binası, bir mutfak, bir yemekhane, bir hamam, bir fırın, bir tavla, üç aile evi (biri 8 ailelik), bir misafirhaneden ibarettir.

II- ARAZİ:- Enstitüye ayırt edilen arazinin bir kısmı Ziraat Vekâletinden devr alınmış olup bunun hudutlarının tesbiti ve müesseseye tapu edilmesi işiyle uğraşılmaktadır. Bu arazi içinde metruk bir meyva bahçesi, üç büyük bina harabesi, tarla ve araziye sulıyacak su mevcuttur.

Arazinin diğer kısmı Cilavuzda kurulmuş olan Köy pansiyonlu okuluna ait arazi olup oldukça düz ve geniştir. İşlenmeye müsait kısmı (6) bin dönüm kadardır. Şıyru mevcut olmadığından kurak mevsimlerde verimli değildir.

Müessesenin bulunduğu vadi içinde Nahiye Müdürlüğüne, Nahiye Müdürlüğüne ait olmak üzere evvelce tefrik edilmiş bir kısım tarlalar da müessese tarafından işletilmektedir.

Henüz tapuya raptedilmemiş olmakla beraber Enstitünün elinde 6000 dönümden fazla arazi bulunmaktadır.

Bu arazinin hey'eti umumiyesini işleyecek cer vasıtasına malik bulunulmadığından bir kısmı müessese tarafından arpa, buğday, patates, sebze ziraati için işletilmekte ve diğer kısımları, işlemek üzere, köylülere verilmektedir.

▷

EK 9.1 Raporun devamı (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

-II-

IHT Arşivi- D4/46-3/A sf. 2/4

Cer vasıtalarının artırılması ve Ziraat Vekâletinden müdevver arazi ve bağlıkların su yollarının yeniden tesisi ile arazinin ve metruk bağlıkların verim bakımından kıymetlendirilmesi müessese tarafından 8n plâna alınmış bulunmaktadır.

III- Harap binalar ve arazinin mamur hale konulması için Eğitimci namzetleri, Enstitü talebesi ve Öğretmenler tarafından, bilhassa yaz mevsimlerinde, ciddi mesai sarfedilmiştir.

Duvar, siva, beton işleri tamamen müessese mensubini elemanlar tarafından yapılarak başarılmış; marangozluk ve dülgelik işlerinin mühimcesi, henüz eleman yetişmemiş olduğundan, dış ustalara yaptırılmıştır.

İki aile evi, fırın, hamamda marangozluk işleri de tamamen müessese elemanları tarafından yapılmıştır.

İnşaatla harcanan para miktarı şöyledir:

<u>Yapılan bina</u>	<u>Yapıldığı sene</u>	<u>Harcanan para</u>
Hamam	1939	1343,-- lira
Mutfak	1939	150,-- "
IV No.11 Büyük bina	1939	5192,20 "
Yemekhane	1940	4961,87 "
Tavla	1940	607,68 "
Büyük aile evi	1940	2494,17 "
Aile evi	1940	282,60 "
Misafirhane	1940	573,-- "
Küçük aile evi	1941	693,20 "
Büyük aile evi	1941	2422,10 "
I No.11 büyük bina	1941	16702,-- "
Fırın	1941	591,20 "
Y e k ü n , , .		35713,02 Liradır.

İnşaat, ekseriyetle müessese elemanları tarafından yapıldığından ve malzemenin ağaç kısmı ormanlardan tedarik edildiğinden diğer kısım malzemenin mübayaasında 3803 sayılı kanunun 22 nci maddesine göre pazarlık usulüne tabi kalındığından inşaat işleri ucuzla mal edilmiştir.

Talebe ve Öğretmenler iş karşısında çok gayretli ve heyecanlı davranmışlardır. Kerpiç yapma, kum hasırlama, yüksek duvarlar ve çatı üstlerine harç, çamur, kireç taşıma... gibi çokça yorucu ve bunaltıcı işlerde Öğretmenler ve talebede enerjili ve inatlı bir insan ruhu hâkim kalmıştır.

IV- Talebe toplanırken:

Enstitünün kuruluşu, çevre köylerinde aksiler yaptı. Üçer beşer çocuğu beraberine alan veliler, Cılavusa geliyorlar. Enstitü yeni ve kurulan her yeni sınıflarla doludur. Köylü çocuk ve büyüklerinin gözlerinde ümidin ışıkları parıldamaktadır. Yalnız bu görüşler eski görüşlere dayanıyor.

Velilerden bir göbani söylüyor:

"Şimdiye kadar ocağımdan yetişip te Devlet kazanından ekme yiyen olmadı. Bu çocuğu da Devlet beslesin."

Talebe "İnşaat, harman, hayvan bakımı işlerine sevk edildi. Fısıldamağmalak var:

"Biz, hayvan tımarını, harman savurmasını, çayır biçmeyi köyümüzde de yapıyorduk."

Göbanın sözünde, çocukların fısıldamalarında eski mektep yaşar görünmektedir: mektep ve eli kalem tutar Devlet memurları..

Hayat için teşkilâtlandığını iddia eden eski mektebin bir sürü lâfçı, münakaşacı ~~çocuk~~ ^{çocuk} lar yarattığını göbani ne bilsin ve belki küçümsemediği kendi emeğinin, münevver münakaşacıların kahvaltılarını hazırladığını nasıl kestirsin? Bu yolda ne duyusu olsun!

▷

EK 9.2 Raporun devamı (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

-III-

IHT Arşivi-D4/46-3/A sf.3/4

Talebenin toparlanışında şu intibalar edinildi:
Eski mektebin yarattığı içgiliğihor görüş sihniyeti bissat işle
yetmiş köylü kafalarına kadar girmiştir.Ve ona göre davranıldı: İş,
alanları bütün teşkilâtımızla kaymetlendirildi.
Enstitü 1940 da kurulmuştu.(1941)yılıının Ağustos güneşi altın-
da bir duvar başında çalışan çocuğamusa sairin biri sordu:
-Elindeki malayla ne yapıyorsun, küçük?
-Harap vatandan bir köşe yapıyorum.
Hakir içgilik, vatan yapıcılık kertesine erişmiştir. Ve şimdi
köylü,Enstitüsünü eski mektepten ayırt ederek tanımaktadır.

IHT Arşivi-D4/46-3/A sf.4/4

Kars-Cılavus Köy Enstitüsü Mütedavil Sermayesine ait hayvanlar:

<u>Hayvanın cinsi</u>	<u>Adedi</u>
At	8
inek	15
Büyük boğa	1
İki yaşında dana	15
Bir yaşında dana	11
Kas	30

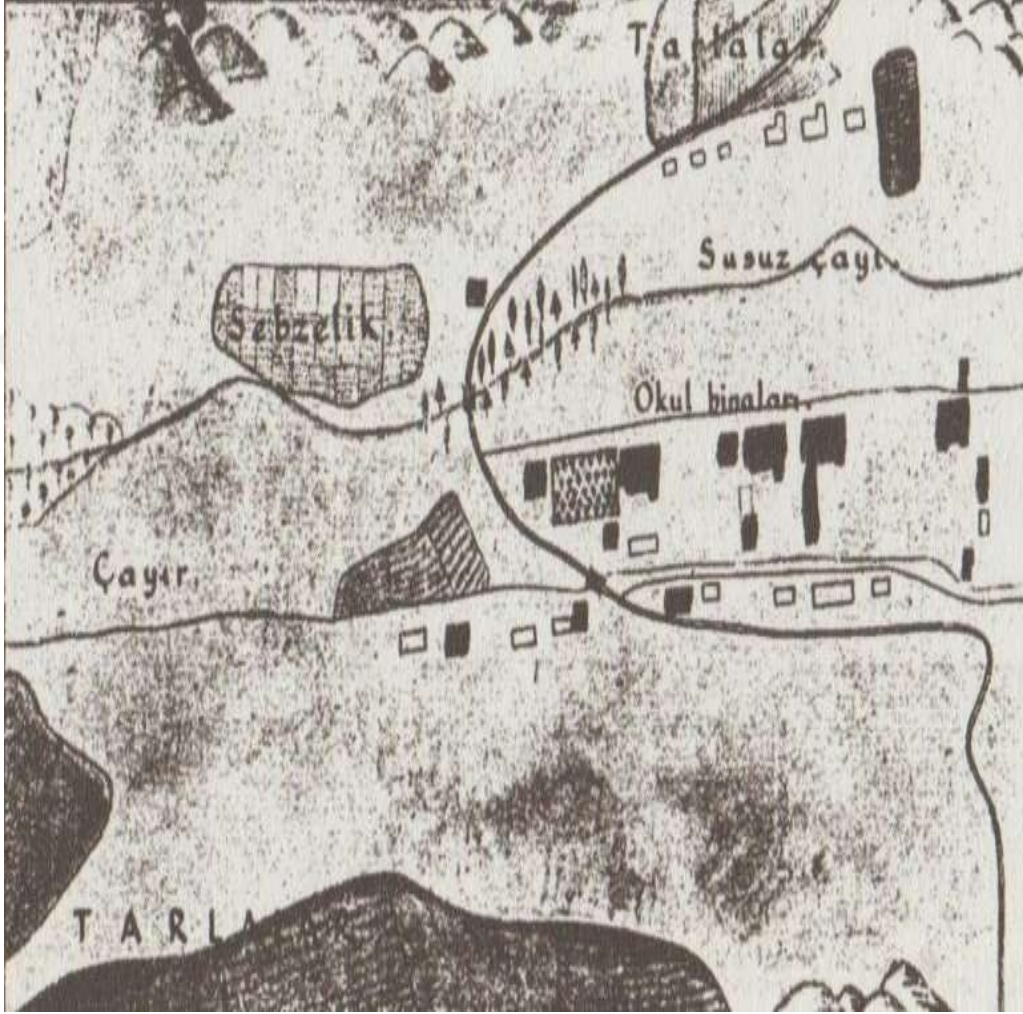
Mütedavil Sermayeye ait siraat aletleri ve nakil vasıtaları:

<u>G i n s i</u>	<u>Adedi</u>
Mibser	1
Orak makinası	1
Çayır "	1
Beygir tırnağı	1
Pulluk	2
Krema makinası	1
Yayık	1
Ekstraktör	1
Malâksör	1
Petek makinası	1
Araba	2
Tarla tırnağı	1
Düğün tahtası	5
Otomobil (kaptı kağıt)	1
Kızak	1

EK 10. Halit Ağanoğlu'nun İsmail Hakkı Tonguç'a okulun mali durumunu gösteren raporu.

T.C.
İHTİSAP KURSU MÜDÜRLÜĞÜ
1945
1183
İHT Arşivi- D7 / 63-13 / R sf. 1/1
14/XII/1945
İlk Öğretim Umum Müdürlüğüne
Ankara
6/22327 sayılı, 14/XI/1945 tarihli yazılarınız karşılığıdır:
1-1946 yılı bütçesi ile Enstitümüze gönderilecek kadro ve ödeneklere esas olmak üzere hazırlanmış: 1(sınıflar üzerine öğrenciler sayısını gösteren çizelge, 2)maaşlı öğretmenler, 3)ek görevliler, 4)işçiler, 5)1945-1946 yılında mezun olacak öğrencilere ait çizelgeler ilişikte sunulmuştur.
2-Enstitümüzde gündelikle çalışanlardan iki yılı bitirerek ücrette geçirilmesi gerekli usta öğretmenler bulunduğu ve yine aylık ücreti 75 lira olup üç yıl deldurup 85 lira ücrette geçecekler bulunmadığından bunlar için çizelge hazırlanmamıştır.
3-Tesisat malsemesine de Enstitümüzdeki yıl için ihtiyaç yoktur.
4-İnşaat çalışma planımıza giren Enstitümüzün kuzey kesiminde ki harap binalardan aynı tipde iki büyük aile evinin inşaatı geçmiş yıllarda kereste temin edilemediğinden geri kalmıştır. Bu yıl ormandan tedarik edilecek kereste ile bu iki binanın yapılması tasarlanmaktadır. Bilhassa öğretmenler için eve ihtiyacımız bulunduğu bu binaların yapılması mecburiyeti de duyulmaktadır. Her ikisi için 80 bin liralık tahsisat yeter görünmektedir.
5-Döner sermayemize şimdiye kadar alınan para 26868 liradır. Eğitim kursu ve Enstitü için 20 bin lira üzerinden 40 bin lira alınabilineceğine göre döner sermayeye ödenek alınabilecektir. Ziraatımız fennileştirmek ve muhit şartlarında getirilmiş bir ziraat usulu kurmak üzere bir harman makinesi ve bir traktör almak tasarısında bulunduğumuzdan bu yıl için on bin lira ödenek verilmesi uygun görülmektedir.
6-Geçen yıllar Enstitümüz kadrosunda bulunup ta tayinleri yapılmayan sağlık başı, eskici, hafta bakıcı, gibi memur ve işçiler için ayrı çizelge yapılmış ve bu çizelgeye yeniden alınması istenilen küme başılar, ücretli işçilerde konulmuştur. Büro işleri arttığından mevcut iki kâtip ile yeten bir daktilo, ve anbar memuruna yardımcı bir memur, geniş arazi üzerine serpili bulunan binaların kontrolünü yapmak üzere 4 küme başı ve berberin kadroya alınması ihtiyacı karşısında bulunduğu yeni kadro ve ödenek ayrılışında bu noksanlarımızın yerine getirilmesine emir ve musaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

EK 11. Cilavuz Köy Enstitüsü tarlaları ve okul binalarını gösteren çizim. (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

EK 12. Okul Direktörü Halit Aġanoġlu'nun Enstitü'nün kuruluşuna dair İsmail Hakkı Tonguç'a gönderdiği mektup. (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

İHT Arşivi-Q01 G Y022 HAgan sf. 1 / 2

5-III-1941
Cınavuz

Muhterem Hakkı Bey,

Bir mektubunuzda resmî çerçeve tışında ele alınmağa değer meselelerin mektuplaşmalarla halli ehitine gidilmesi yolunda direktifler vermişsiniz. Bu direktife uyarak müessesemizin gelecekteki vaziyeti etrafında düşüncüklerimi bu mektubumla arzı teebbüs etmiş bulunuyorum. Zamanınla beğâ harcamış olussan arvinızı dilerim.

1-Hali hazır vaziyete göre (450) enstitü talebesini, derlik çekilmekle beraber, yerleştirmek imkânına sahip bulunuyoruz. Dersleri tışarında vermek ve yağmurlu günlerde yemekhaneden istifade edilmek şartile 100 kadar eğitimci namzedi de alabileceğizdir. Fakat gelecek teşrih devresinde Enstitüye talebe alabilmeğimiz imkânı şimâlik yektur. Bu yaz devresinde, geçen yıllar ele alınap ikmal edilememiş bulunma, büyük binanın inşası ikmal edilirse Enstitü kadresu bugünküne nazaran (250) kişilik daha genişliyebilecektir.

Bunun için de, inşaat mevsiminin dar elması göz önüne alınırca, şimdiden Gölde mevcut kerestemizin makli ve ayrıca kereste tedarik edilip biçtirilmesine başlanması lâzımdır.

Geçen yıl gayret ederek sekiz ailenin ikamet edebileceği vüsatta bir aile pavyonu hazırlamıştık. Talim kadremuz çeğaldıkça ev ihtiyaz da artmaktadır. Zarurî olan bu ihtiyacın şalenmesi için de sıra avları mevdaına getirmek mecburiyetinde bulunulmaktadır.

Mütedavil sermayemize inkişaf vermek üzere bu yıl için (100) kadar keyun alınacaktır. (35) at, inek ve buzağıdan ibaret bulunma bugünkü hayvan mevcudumuzu kıglatmak için geçen yaz devresinde hazırladığımız tavlayı da mutlaka genişletmek mecburiyetinde bulunmaktayız.

Ayrıca demircilik, marangozluk, inşaat atölyeleri meydana getirmek ve bu atölyeleri müessesemin gayesiile mütenasip bir kabiliyete getirmek te kendisini hissettiren mecburiyetlerdendir.

Bunlardan başka müteferrik daha bir çok yeniden inşa, onarma gibi işler bu yaz devresinde başarılabacaktır.

2-Müessesemin bilhassa kış devresinde su ihtiyacı ehemmiyetle ele alınacak bir mevzu teşkil etmektedir. Hemen üç kilometre kadar mesafede bulunan bir menba suyunun müessesemize makli ile bu ihtiyaz çek iyi bir surette şalenmiş olacaktır. Bu tesisat için de yalnız beru, çimentô gibi malzemeye ihtiyacımız vardır. İnşa işini başarmaya kudretimiz elverir vaziyettedir. Tahmin ettiğimize göre (6) bin lira bu işe yetecektir.

3-Elektrik işinin halli şimâlik birinci plana alınmakla beraber her para ve malzeme bulunduğunda bu işi de halletmeğe kendimizi muktedir görülmekteyiz.

4-Mütedavil sermayeye inkişaf vermek başlıca düşüncelerimizi teşkil etmektedir. Bir taraftan hayvanlarımızı artırmak, diğer taraftan hayvanların yiyeceklerinin tedarikini kolaylaştırmak ve zürafî istihsali arttırmak için her kuvvetime fazlası muhtaç bulunulmaktadır. Elimizde faal bulunan (4) kısarak mevcuttur. Bûceemize dört adet kısarak almak üzere tahsisat kınılmıştır. Lâkin muhitteki elverişli atlar askeriyeye mubayaa edilmiş olduğunda iyi eims hayvan bulup alamamışızdır.

Bir taraftan hayvan tedarik etmek diğer taraftan da bir traktör elde ederek ziraat faaliyetini genişletebilmek isteğindeyiz. Bu da mütedavil sermayemizin artırılmasına bağlıdır. Şimâlik elimizde (2000) liralık nakit vardır. Bunun bir miktarı alınacak keyun ve atlara harcanacağına göre geri kalacak miktar amortisman ve afatlara karşı ihtiyat akçası olarak el de tutulacaktır.

5-Müessesemin gayesine uygun ve bütün cephelerile hakikata mutabık bir keoperatifin kurulması derpiş edilmiş ve hazırlanan esas mukavele de raporla ilişik olarak sunulmuştur. Keoperatifin kurulmasında mmhitin âca teaplari hassaten göz önünde tutulmuştur. Kışları mükâlatın zerlastığı, hatta durduğu hesaba katılarak keoperatifin bir çek havayıcı zaruriyyeyi ve mesela gaz, şeker, un.. gibi mevaddı defter, kalem.. gibi kırtasiyyeye müteallik eşyayı müsait mevsimde mubayaaya muktedir bir sermayeye sahip olmaı teemmül edilmiş azamî (500) liralık hissâ senedine malik olmak hakkı hissedarlara verilmiştir.

Köylü ihtiyaçlarından olan pulluk, tırmık, tırpan.. gibi malzeme de bel elacak sermaye ile tedarik edilecek hem köylünün kelaya, ucuza tedarikine imkan verilecek, müessesemin köy karşısındaki mevki tebarüz etti-

▷

EK 12.1 Mektubun devamı (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi)

IHT Arşivi- Q01 G Y022 HAgan sf. 2 / 2

2

rilip köylü ile berâ berliğî filî olarak temin edilecektir.

Çocuklarımızın da hakiki bir kooperatif çevresinde görerek, için-
de çalışarak yetişmelerine imkân verilecektir.

6- Talebaların harici elbisesi temin edilmiş bulunmaktadır. Yalnız
İstanbuldan gelen elbiseler pantolon, ceket ve pelerinden ibarettir. Şapka-
yektur. İkinci sınıf talebelerimiz biz kasket te yaptırmış bulunuyoruz. Yeni
almakta olduğumuz 250 talebe için kasket yaptırmak lazımgeliyor.

Ayrıca geçen devre talebesine verilen iş elbiseleri iyice eskimiş
 vaziyettedir. Yeni alına n talebenin iş elbisesi bulunmamaktadır. Her neka-
 dar kendi beraberlerinde getirdikleri elbiselerin işte giyilmesi cihetine
 gidilmekteyse de çocukların hemen çoğunun elbiseleri çok fena bir vaziyet
 te bulunmakta'dır. Bunun için 450 çocuğumuz için iş elbisesi yaptırmak ge-
 reklidir.

7- Tahsisatımız ve ihtiyaçlarımız: Mevcut tahsisatımızla Mayıs g
 gayesine kadar işimizi temin edecek vaziyetteyiz. İnşaat mevsiminin çok k
 kısa bulunduğ u mntakamızda hemen kerim kalkan yolların işleneye bağlan-
 ışı zamanda işe başlamak ve erken davranmak lazımgelmektedir. Başlıca ihti-
 yacımızı teşkil eden malzeme kereste, kireç, çimento, çivi, sac'dır. Bunlardan
 çimento, çivi ve sac'ın tedariki zor ve hatta belki de mümkün olamayacak-
 tır. Bununla beraber sac yerine toprak örtüşey ve ya tahta kullanmak, çivi
 yerine ayaç çivi kullanmak ve geyme inşaat yapmak cihetlerine gidilecektir.
 Ne şekil olursa olsun imkânlarla göre hareket etmek ve hasarıya varmak yel-
 larını düşünmemizdir. Bu vaziyete göre her şeyden önce malzeme tedariki
 için paraya ihtiyacımız vardır.

8- Talebe kaydına devam edilmektedir. Şimdiye kadar kaydedilen
 143 kadardır. Ağrı vilayeti henüz hiç talebe göndermemiştir. Aldığımız cevap
 ta / Tam teşkilatlı köy okulları bulunmadığından geraiti haiz talbe de ye-
 yektur. "denilmektedir. Ankaradayken " köy kanununa göre bulunduğ u yolda
 yürü " diye bir yol göstermiştiniz. Bu yolda yürüterek Pesef, çıldır, arpaçy
 .. gibi bütün şartları itibarile köyden başka bir yer olmayan ve çocukları
 aranılan köy şartlarını haiz çocukları almakta devam ediyoruz. Kadroyu
 deldirmek için de vilayet kadrelerinden ziyade taliplerin evsafi haiz el-
 malarına bakmaktayız.

Hülasa: Müessesemiz vaziyetini, yapılmasını tasarladığımız iş-
 lerini arzettim. Mayıs gayesine kadar mubayaaasına muktedir olabileceğimiz
 malzemeye karşılık takdir buyurulacak miktarda para gönderilmesini bekle-
 mekteyiz. Yapılması lazımgelen bir çok işler yanında yapılanların da, har-
 canan zamana göre , ehemmiyetlice işler olduğu kanaatindeyiz. Diğer müesse-
 seler , bizzat görerek, verdiğimiz direktiflerle aha isabetli inkişaflara
 mazhar olurken bizim de görüşlerimizden bir an önce faydalanmamız için
 gözlerimiz yolunuzu beklemektedir.

Bütün Öğretmen arkadaşlar sıhhatli, neğeli ve vazifelerine bağlı
 dırlar. İstemekte olduğunuz gibi talim kadresu arasındaki ahenk kardeşlik
 derecesinde samimîdir.

Arkadaşlarımızla birlikte en iç sevgi ve saygılarımı sunar uzum
 ömürlerinizi dilerim.

Halit Ağaneğlu

EK 13 Enstitü'nün bugün pansiyon olarak kullanılan okul binalarından biri.

EK 14 Cilavuz Köy Enstitüsü'nün binalarından biri.

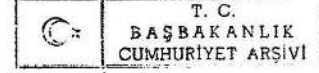
EK 15 Okul Müdürü Halit Ağanoğlu okul öğrencileri ile birlikte (Halit Ağanoğlu Arşivi)

EK 16 Cilavuz Köy Enstitüsü'nden mezun olanların çalıştıkları Köy Okulları için satın alınacak 670 hayvana ait ihalenin geçerli sayılmasına dair Cumhurbaşkanı imzalı belge.

T. C.
BAŞBAKANLIK
MUAMELÂT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü
Karar sayısı
3
2988

Karar

Kars-Cilavuz Köy Enstitüsü mezunlarının çalıştıkları köy okulları için lüzumlu olup taahhüde bağlanan ve ilânı 2490 sayılı kanunun 7 inci maddesine aykırı olarak yapılan 420 inek ile 250 öküz ait ihalelerin geçerli sayılması; Milli Eğitim Bakanlığının 4/6/1945 tarihli ve 10505 sayılı yazısı ve Maliye Bakanlığının 14/7/1945 tarihli ve 112237-1/771 sayılı mütalâası üzerine, adı geçen kanunun 14 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 9/8/1945 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

Başbakan

Adalet Bakanı

Millî Savunma Bakanı

İçişleri Bakanı

Bakan V.

Millî Eğitim Bakanı

Bayındırlık Bakanı

Ekonomi Bakanı

Gümrük ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

Ulaştırma Bakanı

Ticaret Bakanı

Çalışma Bakanı

080 18 01 62 108 51 1

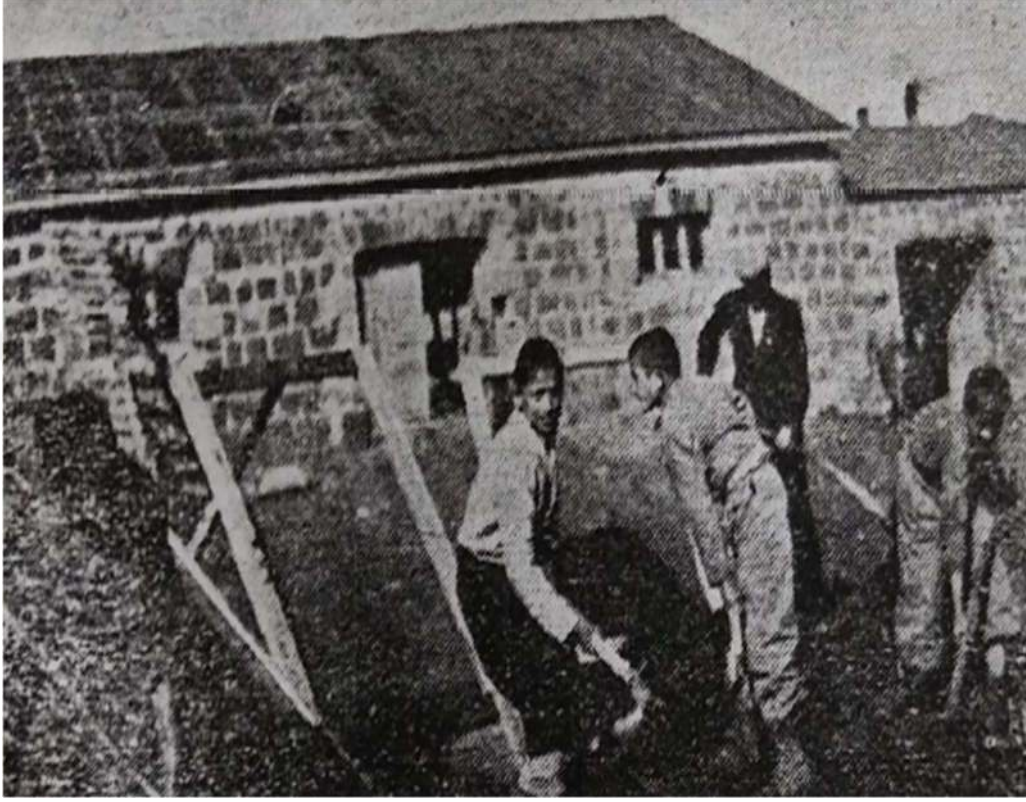
EK 17 Enstitü binasının dıştan görünüşü.

EK 18 Köy Enstitüsü'nün garaj binası.

EK 19 Enstitü'nün Yemekhane binası inşa edilirken (Köy Enstitüleri Yolunda-Halit Ağanoğlu)

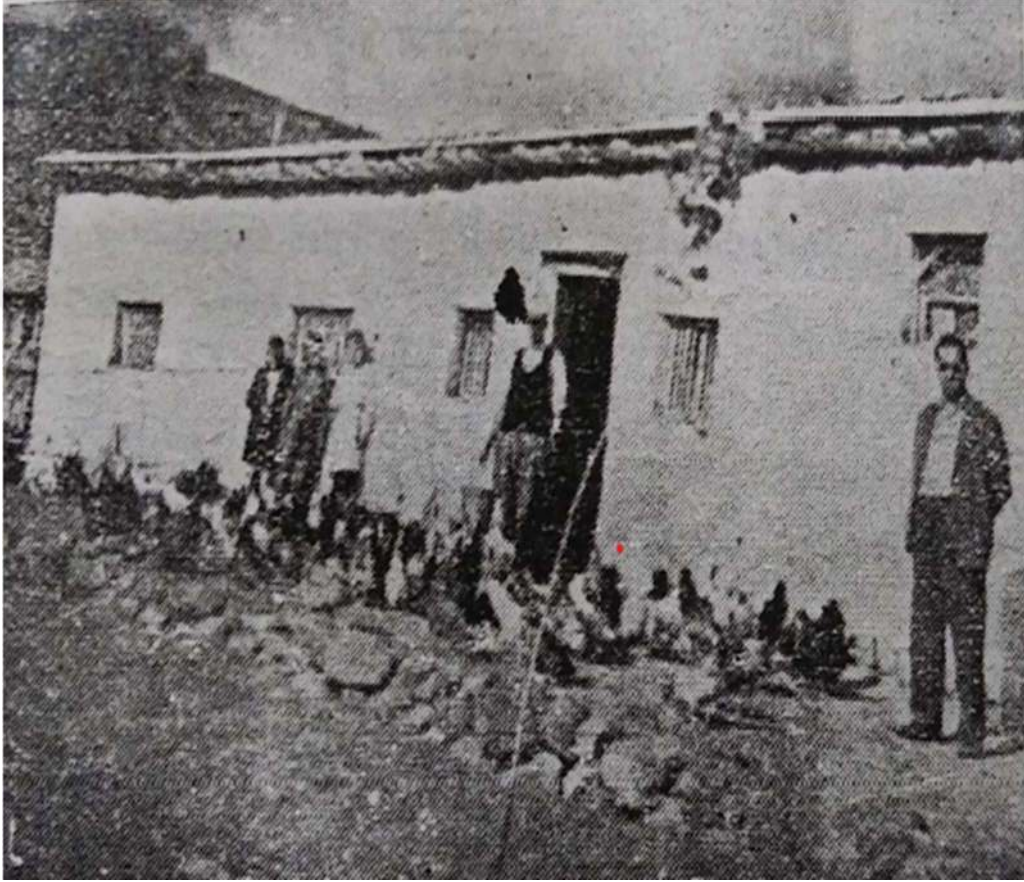
EK 20 Yemekhane binası bugün Kazım Karabekir Lisesi tarafından Kiler ve Çamaşırhane binası olarak kullanılmaktadır.

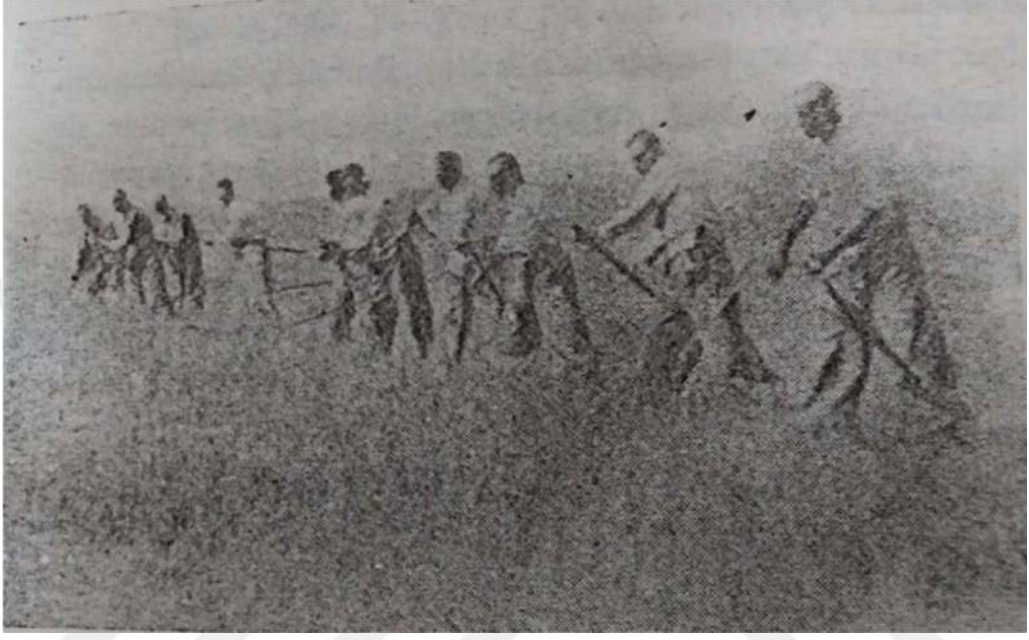
EK 2119 Mayıs Gençlik Bayramı'nda okulun mandolin takımı. (Halit Ağanoğlu-Köy Enstitüleri Yolunda)

EK 22 Susuz'un iklim şartlarına göre öğrenciler tarafından inşa edilmiş kümes binası. (Halit Ağanoğlu- Köy Enstitüleri Yolunda)

EK 23 Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri buğday hasadında. (Halit Ağanoğlu- Köy Enstitüleri Yolunda)

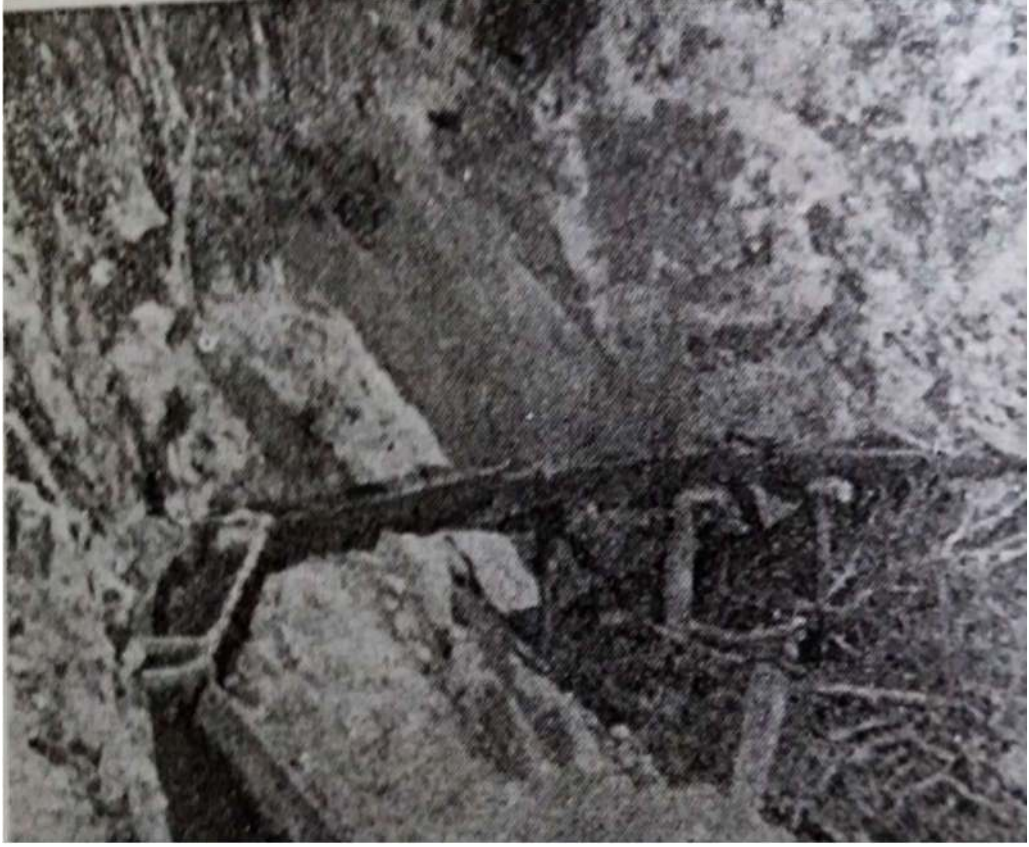
EK 24 Okulun tarım alanları, meyve ağaçları ve kavaklığından kalanlardan bir görünüm.

EK 25 1943 yılında çalışmalara başlanıp 1944 yılında inşaatı tamamlanıp faaliyete geçen Hidroelektrik santrali binası. (Halit Ağanoğlu- Köy Enstitüleri Yolunda)

EK 26 Okulun arazilerini sulamak için açılan su kanalının bir kısmı uçurumdan geçmektedir. (Halit Ağanoğlu- Köy Enstitüleri Yolunda)

EK 27 Santral binasının bugünkü görünümü.

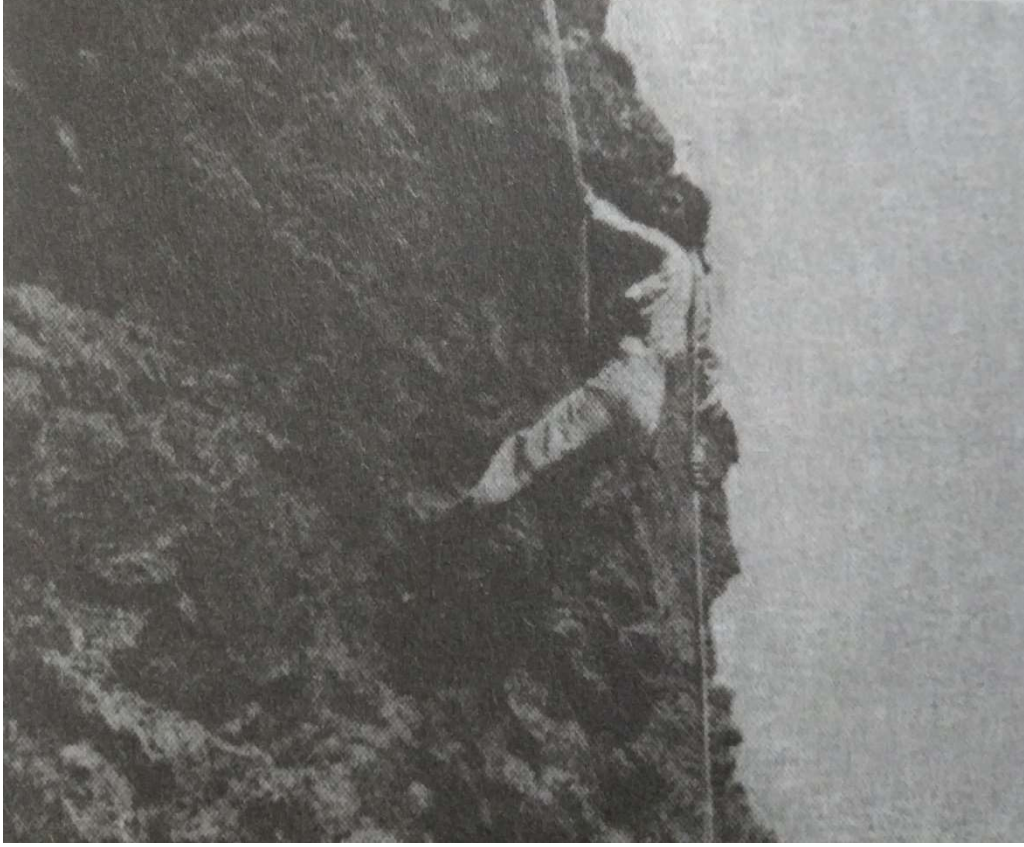
EK 28 Hidroelektrik Santrali'nin set kısmı.

EK 29 Cilavuz'da kayak yapan öğrenciler. (Halit Ağanoğlu- Köy Enstitüleri Yolunda)

EK 30 Okul öğrencilerinden Halise Sarıkaya dağcılık sporunda. (Halit Ağanoğlu-Köy Enstitüleri Yolunda)

EK 31 1946 yılında Cilavuz Köy Enstitüsü'nden mezun olan Nurettin Aslan'ın diploması (Taner Aslan Arşivi)

 Köy Enstitüsü
Diploması No 294

Adı, Soyadı, Numarası:	[Redacted]
Babasının adı:	[Redacted]
Doğduğu yer ve yılı:	[Redacted] 1941
Enstitüye girdiği tarih:	[Redacted]
Öğrencinin sanatı:	[Redacted]
Mecburî hizmet müddeti:	[Redacted]

1875
134
0634

Kars- Cilavuz Köy Enstitüsü Öğretmenlik kolunu 1946 yılında bitiren yukarıda künyesi yazılı öğrenci bu diplomayı almaya hak kazanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı
Enstitü Müdürü
Eğitim Başı
Mecit Temur

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

CILAVUZ KÖY ENSTİTÜSÜ
ÖĞRETMEN KURSU